

WÓJT GMINY LUBICZ

Załącznik nr 1a
do uchwały
nr XV/176/2011
Rady Gminy Lubicz
z dnia 11.10.2011 r.

S T U D I U M UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY LUBICZ

CZĘŚĆ A UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

WARSZAWA 2011

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

Studium

Uchwała Nr XV/176/2011 Rady Gminy Lubicz z dnia 11 października 2011 r. w sprawie uchwalenia Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz

Opracowane przez: BUDPLAN Sp. z o.o.
04 – 390 Warszawa
ul. gen. Ludwika Kickiego 26B/10
tel.22 870 42 62, fax: 870 42 62
e-mail: budplan@vp.pl

Zespół:

główny projektant:	mgr inż. Anna Bereś członek WOIU z siedzibą w Warszawie – WA 355
autorzy:	mgr inż. Piotr Jacquier inż. Monika Nasiłowska mgr Natalia Pawlik mgr inż. Grzegorz Szeląg
współpraca:	mgr inż. Magdalena Jankiewicz mgr Edyta Kozicka mgr Beata Rosińska mgr inż. Magdalena Smoczyńska mgr Ilona Witan inż. Hanna Wolska

ELEMENTY OPRACOWANIA

Część tekstowa:

1. CZĘŚĆ A – UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
2. CZĘŚĆ B – KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

Część graficzna:

W zakresie uwarunkowań:

- Mapy i schematy uzupełniające część tekstową
- Struktura własnościowa terenów – rysunek w skali 1:10 000
- Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – rysunek w skali 1:10 000
- Uwarunkowania formalno – prawne – rysunek w skali 1:20 000
- Uwarunkowania przyrodnicze elementy abiotyczne – rysunek w skali 1:10 000
- Uwarunkowania przyrodnicze elementy biotyczne – rysunek w skali 1:10 000
- Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – komunikacja: układ drogowo-uliczny wg. kategorii – rysunek w skali 1:10 000
- Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – infrastruktura techniczna – rysunek w skali 1:10 000

W zakresie kierunków zagospodarowania przestrzennego:

- Kierunki zagospodarowania przestrzennego – rysunek w skali 1:10 000
- Kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego – rysunek w skali 1:10 000
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego – komunikacja: układ drogowo-uliczny wg. klas – rysunek w skali 1:10 000
- Kierunki zagospodarowania przestrzennego – infrastruktura techniczna – rysunek w skali 1:10 000
- Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego – dziedzictwo kulturowe – rysunek w skali 1:10 000

**ELEMENTY OPRACOWANIA STANOWIĄCE ZAŁĄCZNIKI DO UCHWAŁY RADY GMINY LUBICZ
W SPRAWIE UCHWALENIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY LUBICZ**

Następujące składniki opracowania pt.: „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz” stanowią załączniki do uchwały Rady Gminy Lubicz nr XV/176/2011 z dnia 11 października 2011 r.

- Załącznik nr 1a. Tekst część A – Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego
- Załącznik nr 1b. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego (rysunek w skali 1:10 000)
- Załącznik nr 1c. Uwarunkowania przyrodnicze elementy abiotyczne (rysunek w skali 1:10 000)
- Załącznik nr 1d. Uwarunkowania przyrodnicze elementy biotyczne (rysunek w skali 1:10 000)
- Załącznik nr 1e. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – komunikacja: układ drogowo – uliczny wg. kategorii (rysunek w skali 1:10 000)
- Załącznik nr 1f. Uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego – infrastruktura techniczna (rysunek w skali 1:10 000)

- Załącznik nr 2a. Tekst część B – Kierunki zagospodarowania przestrzennego
- Załącznik nr 2b. Kierunki zagospodarowania przestrzennego (rysunek w skali 1:10 000)
- Załącznik nr 2c. Kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego (rysunek w skali 1:10 000)
- Załącznik nr 2d. Uwarunkowania i kierunki zagospodarowania przestrzennego – dziedzictwo kulturowe (rysunek w skali 1:10 000)
- Załącznik nr 2e. Kierunki zagospodarowania przestrzennego – komunikacja: układ drogowo – uliczny wg. klas (rysunek w skali 1:10 000)
- Załącznik nr 2f. Kierunki zagospodarowania przestrzennego – infrastruktura techniczna (rysunek w skali 1:10 000)

CZĘŚĆ A. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

I. PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY LUBICZ.....	9
II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z KONCEPCJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, STRATEGICZNYM	13
II.1. Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju	13
II.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jako element polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa kujawsko – pomorskiego	13
III. WYBRANE INFORMACJE O GMINIE RZUTUJĄCE NA KSZTAŁTOWANIE JEJ POLITYKI PRZESTRZENNEJ.....	18
III.1. Położenie i charakterystyka	18
III.2. Rozwiązania przestrzenne terenów sąsiadujących z gminą Lubicz przyjęte w obowiązujących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	19
III.3. Demografia.....	19
III.4. Szkolnictwo i usługi publiczne	24
III.5. Sieć osadnicza, mieszkalnictwo	26
III.6. Rolnictwo i leśnictwo	26
III.7. Gospodarka	28
III.8. Turystyka.....	32
IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO	38
IV.1. Uwarunkowania w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu	38
IV.2. Uwarunkowania w zakresie wód powierzchniowych	42
IV.3. Uwarunkowania w zakresie wód podziemnych.....	43
IV.4. Uwarunkowania w małej retencji i zagrożenia powodziowego.....	44
IV.5. Uwarunkowania w zakresie terenów leśnych.....	45
IV.6. Uwarunkowania w zakresie gleb	46
IV.7. Uwarunkowania w zakresie eksploatacji surowców naturalnych.....	47
IV.8. Uwarunkowania w zakresie środowiska atmosferycznego	48
V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO	49
V.1. Ogólna charakterystyka zasobów dziedzictwa kulturowego gminy Lubicz	49
V.2. Szczegółowa charakterystyka zasobów dziedzictwa kulturowego gminy Lubicz.....	52
V.3. Zasoby archeologiczne	79
VI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMU KOMUNIKACYJNEGO GMINY	84
VI.1. Układ drogowo – uliczny oraz układ kolejowy i jego ocena. Obciążenie ruchem drogowym	84
VI.2. Uwarunkowania wynikające z układu komunikacji zbiorowej.....	85
VI.3. Uwarunkowania rozwoju komunikacji.....	86
VII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ	88
VII.1. Gospodarka wodno – ściekowa	88
VII.2. Energetyka	91

VII.3. Telekomunikacja	93
VIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z UPRZEDNICH ZAŁOŻEŃ PRZEZNACZENIA TERENÓW	94
IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO OCHRONY.....	97
X. OCENA POTENCJALNEGO ZAGROŻENIA GMINY TOKSYCZNYMI ŚRODKAMI PRZEMYSŁOWYMI T.S.P.	98
XI. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ.....	99

ZESTAWIENIE MAP I SCHEMATÓW

l.p.	Tytuły i treść map lub schematów	Umiejscowienie za stroną
1.	Gmina Lubicz na tle koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju	13
2.	Gmina Lubicz na tle Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko – Pomorskiego a. Kierunki ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego b. Kierunki rozwoju sieci osadniczej c. Kierunki rozwoju sieci komunikacyjnej d. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej	17
3.	Podział administracyjny a. Gmina Lubicz na tle gmin powiatu toruńskiego i sąsiednich powiatów województwa kujawsko – pomorskiego b. Gmina Lubicz – podział administracyjny na sołectwa	18
4.	Rozwiązania przestrzenne terenów sąsiadujących z gminą według obowiązujących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego	19
5.	Gęstość zaludnienia gminy Lubicz według sołectw w 2008 r.	21
6.	Uwarunkowania społeczne a. Rozmieszczenie usług b. Udział usług w granicach sołectw c. Obsługa rolnictwa	31
7.	Uwarunkowania przyrodnicze a. Zasoby środowiska przyrodniczego b. Rzeźba terenu c. Formy ochrony przyrody i krajobrazu d. Kompleksy rolniczej przydatności gleb	48
8.	Uwarunkowania kulturowe	52
9.	Uwarunkowania komunikacyjne a. Powiązania komunikacyjne b. Średni dobowy ruch pojazdów samochodowych na drogach krajowych przebiegających przez gminę Lubicz w 2005 r.	87
10.	Uwarunkowania gospodarki wodnej a. Warunki naturalne gospodarka wodna b. Zapotrzebowanie na wodę c. Rozkład średnich rocznych opadów atmosferycznych	93
11.	Uwarunkowania energetyczne	93
12.	Schematy infrastruktury technicznej a. Schemat sieci wodociągowej b. Schemat sieci kanalizacyjnej c. Schemat sieci elektroenergetycznej d. Schemat sieci gazowej	93
13.	Uwarunkowania formalno – prawne a. Schemat obszarów dla których sporządzono miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego b. Wnioski złożone do Studium i decyzje o warunkach zabudowy wg sołectw wydane w latach 2003 – 2007	97

ZESTAWIENIE TABEL

Tabela 1. Dynamika liczby ludności gminy Lubicz na tle gmin sąsiednich i innych toruńskich gmin podmiejskich

Tabela 2. Dynamika liczby ludności gminy Lubicz wg. sołectw

Tabela 3. Gęstość zaludnienia gminy Lubicz wg. sołectw

Tabela 4. Struktura płci według sołectw w 2008 r.

Tabela 5. Wskaźniki opisujące dynamikę ludności gminy Lubicz

Tabela 6. Użytkowanie gruntów w Gminie Lubicz w 2005 r.

Tabela 7. Liczba gospodarstw rolnych wg wielkości w Gminie Lubicz na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r.

Tabela 8. Bezrobocie w gminie Lubicz

Tabela 9. Liczba podmiotów gospodarczych w powiecie toruńskim ziemskim w 2007 r.

Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Lubicz w latach 2000 – 2007

Tabela 11. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji w gminie Lubicz w 2007 r.

Tabela 12. Działalność gospodarcza w gminie Lubicz wg sołectw

Tabela 13. Użytki ekologiczne w gminie Lubicz

Tabela 14. Użytki rolne w gminie Lubicz

Tabela 15. Aktualne obszary górnicze występujące na terenie gminy Lubicz

Tabela 16. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

Tabela 17. Uwarunkowania rozwoju systemu komunikacji w gminie Lubicz

Tabela 18. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

Tabela 19. Analiza SWOT

ZESTAWIENIE DODATKÓW

Dodatek 1. Wykaz stanowisk archeologicznych

Dodatek 2. Wykaz dróg w gminie Lubicz – stan na 2009 r.

CZĘŚĆ A. UWARUNKOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

I. PODSTAWA, ZAKRES I CEL OPRACOWANIA STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY LUBICZ

1. *Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80 z 2003 r., poz. 717) zastępująca ustawę z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 wraz ze zmianami), ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2008 Nr 25 poz. 150 z późn. zm.), a także dokonane zmiany w innych przepisach regulujących politykę przestrzenną – powodują zasadność przystosowania zapisu Studium do aktualnych wymogów formalno-prawnych.*

Wymieniona wyżej ustawa z 2003 roku jednoznacznie stwierdza w art. 9 ust. 4

***„Ustalenia Studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych”
a w art. 20 ust. 1 „Plan miejscowy uchwała rada gminy, po stwierdzeniu jego zgodności z
ustaleniami Studium ...”***

Cytowana ustawa podnosi, więc rangę Studium jako aktu kierownictwa wewnętrznego w stosunku do zapisu ustawy z 1994 roku, według której wymagano jedynie spójności pomiędzy Studium a planem miejscowym.

Nowym elementem ustawy z 2003 roku jest stwierdzenie, że w ramach polityki przestrzennej gminy istnieje wymóg określenia „... lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego ...”. Uzupełnienie to jest bardzo istotne i ma swoje konsekwencje w cyt. art. 9 o wiążącym znaczeniu ustaleń „Studium ...” przy sporządzaniu planów miejscowych.

2. **Rada Gminy Lubicz podjęła Uchwałę Nr XXII/214/08 z dnia 30 czerwca 2008 r. o przystąpieniu do sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz.**

Zgodnie z powyższą uchwałą Studium ma obejmować teren zawarty w granicach administracyjnych gminy Lubicz. Aktualizacja dotyczy Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz, przyjętego uchwałą Rady Gminy Lubiczu Nr XXVI/405/2000 2 października 2000 roku. Studium przyjęte Uchwałą Nr XV/176/2011 Rady Gminy Lubicz z dnia 11 października 2011 r. bazuje na dokumencie uchwalonym w 2000 r., a aktualizacje w tekście oraz nowo dodane elementy zostały wyróżnione kursywą.

Zmian w Studium dokonano w zakresie aktualizacji części dotyczącej uwarunkowań zagospodarowania przestrzennego oraz przystosowano zapisy kierunków zagospodarowania przestrzennego do ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r.

3. *Zasadność dokonania aktualizacji Studium wynika z:*
 1. *ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 2003 r. określającej szczegółowe wymagania dotyczące zarówno zapisu problematyki Studium, jak i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;*

2. wprowadzenia Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004 r. w sprawie zakresu projektu Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233);
3. wprowadzenia Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 26 sierpnia 2003 r. w sprawie wymaganego zakresu projektu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (Dz. U. Nr 164, poz. 1587);
4. potrzeby posiadania przez Radę Gminy aktualnej wersji Studium, służącej jako podstawa do opracowywania kolejnych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszaru gminy lub jej fragmentów w zgodności z aktualną wersją Studium, o czym mówi cytowana ustawa w art. 20.

Projekt aktualizacji funkcjonującego dotąd Studium ma za zadanie uwzględnienie powyższych procesów w celu uzyskania zapisu określającego aktualną politykę przestrzenną gminy Lubicz obejmującą jej obszar w granicach administracyjnych.

4. Obie wymienione w pkt 1 ustawy dotyczące problematyki gospodarki przestrzennej ustalają, że w celu „... określenia polityki przestrzennej gminy ... rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy ...”.

Nowym elementem ustawy z 2003 roku jest stwierdzenie, że w ramach polityki przestrzennej gminy istnieje wymóg określenia „... lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego ...”. Uzupełnienie to jest bardzo istotne i ma swoje konsekwencje w cyt. art. 9 o wiążącym znaczeniu ustaleń Studium przy sporządzaniu planów miejscowych.

5. Ustawa z 2003 roku wprowadza obowiązek dokonywania oceny aktualności Studium. Wyniki analizy mają być przekazywane Radzie Gminy po uzyskaniu opinii właściwej komisji urbanistyczno-architektonicznej.

Rada Gminy zgodnie z art. 32 ust. 2 podejmuje uchwałę w sprawie aktualności Studium i planów miejscowych, a w przypadku uznania ich za nieaktualne w całości lub części podejmuje działania, o których mowa w art. 27. Art. 27 z kolei brzmi: „zmiana Studium lub planu miejscowego następuje w takim trybie, w jakim są one uchwalane”. Jest to także nowy zapis dotyczących procedury formalnej związanej ze Studium.

6. Ustawa z 2003 roku podtrzymuje zasadę, że Studium nie jest aktem prawa miejscowego, oraz że takim aktem jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Studium stanowi akt kierownictwa wewnętrznego, którego ustalenia obowiązują zarówno Radę Gminy, jak i organy i jednostki podlegające Radzie. Decyzje Rady podejmowane w trybie jej uchwał nie mogą być wzajemnie sprzeczne lub niespójne.
7. Przepisy zawarte w obu ustawach podnoszą konieczność uwzględnienia w Studium polityki przestrzennej o ponadlokalnym charakterze z tym, że bardziej czytelna jest ta kwestia rozstrzygnięta w ustawie z 2003 roku, wymieniającej imiennie: koncepcję przestrzennego zagospodarowania kraju, strategię rozwoju i plan zagospodarowania przestrzennego województwa, a nie tylko ogólne sformułowanie o uwarunkowaniach, celach i kierunkach polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa.

Ustawa z 2003 roku mówi o konieczności uwzględnienia w Studium strategii rozwoju gminy o ile gmina dysponuje takim opracowaniem. Formalnie usankcjonowano więc „Strategię rozwoju gminy”. Do chwili wejścia w życie tej ustawy strategia rozwoju była wymieniana w akcie ustawowym dopiero na szczelbu województwa.

8. *W sposób bardziej czytelny niż uprzednio nowa ustawa reguluje tryb i zakres opiniowania rozwiązań przyjętych w projekcie Studium, wprowadzając wymóg uzyskania opinii o projekcie Studium od właściwej komisji urbanistyczno-architektonicznej.*
9. *Obie ustawy określają, co należy „w szczególności” uwzględnić w części dotyczącej fazy uwarunkowań polityki przestrzennej i co Studium ma „w szczególności” określać (ustalać) w zakresie polityki przestrzennej.*
10. *Dokonane porównanie wykazuje, że:*
 - *wspólnym, najistotniejszym elementem jest to, że w dalszym ciągu ustawowy akt prawny uznaje Studium jako formę zapisu polityki przestrzennej gminy uchwalanej przez radę gminy;*
 - *wspólnym obu ustawom jest stwierdzenie, że Studium nie jest aktem prawa miejscowego;*
 - *wspólnymi elementami są także ustalenia dotyczące konieczności uwzględniania w Studium ustaleń wynikających z polityki państwa odnoszonej do danego województwa z tym, że ustawa z 2003 roku precyzuje szereg dokumentów wyrażających te ustalenia;*
 - *nastąpiło jednak zdecydowane rozszerzenie pola analiz i zakresu „określeń” Studium a głównie odnoszących się do tak istotnych problemów, jak:*
 - *ład przestrzenny (a więc i estetyka),*
 - *dziedzictwo kulturowe, w tym dotyczących dóbr kultury współczesnej,*
 - *zagrożenia bezpieczeństwa ludności,*
 - *potrzeby i możliwości rozwoju gminy,*
 - *cały szereg kwestii związanych z geologią, kopalinami,*
 - *inwestycje celu publicznego o różnym znaczeniu (lokalnym, ponadlokalnym),*
 - *pomniki zagłady i związane z nimi ograniczenia zainwestowania,*
 - *wskaźniki zagospodarowania oraz użytkowania terenów.*
11. *W Studium określa się w szczególności:*
 - a) *kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów;*
 - b) *kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny wyłączone spod zabudowy;*
 - c) *obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu kulturowego;*
 - d) *obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego, zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;*
 - e) *kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;*
 - f) *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;*
 - g) *obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa;*
 - h) *obszary, na których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m² oraz obszary przestrzeni publicznej;*

- i) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- j) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- k) obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi i osuwania się mas ziemnych;
- l) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami szczególnymi;
- m) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- n) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych.

12. Zakres opracowania:

W ramach prac nad „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz” oraz jego aktualizacji poddano wszechstronnej analizie: środowisko przyrodnicze i kulturowe, zagadnienia demograficzne i społeczno – gospodarcze, dotychczasowe przeznaczenie i zagospodarowanie terenu, uwarunkowania wynikające z prawa własności gruntów i turystycznego zagospodarowania, a także uwarunkowania związane ze stanem komunikacji oraz sieci i urządzeń infrastruktury technicznej. Uwzględniono także uwarunkowania, cele i kierunki polityki państwa oraz województwa, dotyczące terenów gminy Lubicz.

Zespół autorski przeanalizował również cele i działania przyjęte w „Strategii rozwoju gminy Lubicz”, sporządzonej w drugiej połowie 1999 r. przez Toruńską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A., przy szerokim udziale przedstawicieli gminy.

Powyższe analizy pozwoliły na stworzenie bazy poznawczej Studium będącej podstawą określenia polityki gminy w zakresie długookresowego gospodarowania przestrzenią. Analizy wykonano w postaci opracowań poszczególnych rozdziałów części tekstowej Studium. Całość wzbogacono o liczne tabele oraz mapy i schematy (w skali 1:100 000, 1:75 000). Poszczególne elementy opracowania zostały wymienione wyżej w zestawieniach dot. map i schematów, tabel oraz składników opracowania.

W drugiej części opracowania określone zostały pożądane lub zalecane kierunki polityki przestrzennej gminy. Zespół autorski zaproponował zasady postępowania w wyodrębnionych jednostkach przestrzennych, strefach polityki przestrzennej i terenach o różnym przeznaczeniu.

W analizach statystycznych wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego. Zagadnienia infrastruktury technicznej opracowano w oparciu o udostępnione przez Urząd Gminy opracowania programowe oraz na podstawie informacji i danych instytucji eksploatujących i zarządzających poszczególnymi systemami technicznymi.

II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z KONCEPCJI POLITYKI PRZESTRZENNEJ O ZNACZENIU PONADLOKALNYM, STRATEGICZNYM

II.1. Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju

Koncepcja polityki przestrzennego zagospodarowania kraju jako elementy stabilizujące przestrzeń kraju i województwa wymienia systemy osadnictwa, infrastruktury technicznej oraz wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich. W strukturze hierarchicznej systemu osadniczego kraju Bydgoszcz i Toruń uznane są za rdzeń bipolarnej aglomeracji o potencjalnym znaczeniu europejskim. Decydujące znaczenie dla przyspieszenia rozwoju województwa będą miały obszary położone w sąsiedztwie głównych ciągów komunikacyjnych: planowana autostrada A-1 i przyszłe drogi ekspresowe (S-5, S-10). Planowana jest także modernizacja i rozbudowa znaczącej dla ruchu towarowego linii kolejowej Poznań – Olsztyn – Skandawa (przystosowanie szlaku do osiągnięcia prędkości do 120 km/h).

Koncepcja rozwoju krajowego systemu elektroenergetycznego zakłada przeniesienie źródeł wytwarzania energii z południa do centrum i na północ kraju. W zakresie elektroenergetyki wskazuje się linie 400 kV: relacji Gdańsk – Płock (istniejąca), Piła – Grudziądz (projektowana) oraz projektowany most prądu stałego 500 kV z obwodu kaliningradzkiego do zachodnich krajów UE. Jednym z gazociągów o znaczeniu krajowym jest gazociąg D_n 400 Włocławek – Gdańsk. W sektorze paliwowym najważniejszymi elementami są trzy rurociągi paliw płynnych: ropociąg Płock – Gdańsk, ropociąg Rosja – Niemcy oraz rurociąg transportu produktów naftowych Płock – Włocławek – Rejewiec.

Na obszarach wiejskich regionu kujawsko – pomorskiego dominującą pozycję zachowują gospodarka rolna, która wymaga gruntownej modernizacji. Tempo przemian na obszarach wiejskich uzależnione jest głównie od wzrostu zatrudnienia w sektorze pozarolniczym oraz od systemu edukacji młodzieży wiejskiej. W strukturze użytkowania gruntów przewiduje się stopniowy wzrost udziału lasów, które stanowią kluczowy element bezpieczeństwa ekologicznego. Istotne znaczenie na terenie regionu będzie odgrywać gospodarka turystyczna, należy przy tym zadbać o odpowiednią rekonstrukcję zagospodarowania turystycznego, uwzględniającą ochronę cennych walorów środowiska przyrodniczego.

Wybrane elementy Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju prezentuje rysunek nr 1.

II.2. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jako element polityki przestrzennej państwa na obszarze województwa kujawsko – pomorskiego

1. „Plan zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego” został przyjęty Uchwałą Nr XI/135/03 Sejmiku Województwa Kujawsko – Pomorskiego z dnia 26 czerwca 2003 r. w sprawie uchwalenia planu zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego i jest zgodny z „Koncepcją polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” przyjętą przez Sejm RP w listopadzie 2000 r. i „Strategią rozwoju województwa kujawsko – pomorskiego”.
2. „Plan...” nie ma rangi prawa miejscowego, jest jednak wiążący, ponieważ:
 - jego ustalenia muszą być uwzględnione w uchwalanych przez organy samorządu terytorialnego studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin.
 - W planie zapisane zostają wszystkie zadania rządowe i samorządu województwa służące realizacji ponadlokalnych celów publicznych ze wskazaniem obszarów, na których przewiduje się realizację tych zadań.

3. Za istotne uwarunkowania dla rozwoju gminy Lubicz, szczególnie dla ich przestrzennego zagospodarowania, uznano:

a) w zakresie położenia i powiązań komunikacyjnych:

- bezpośrednio sąsiedztwo Torunia, ośrodka regionalnego;
- przebieg planowanej autostrady A1 z węzłami „Turzno” i „Lubicz”;
- przebiegające przez teren gminy drogi krajowe: nr 10 (Szczecin – Toruń – Płońsk), nr 15 (Trzebnica – Toruń – Ostróda) oraz droga nr 80 (Lubicz – Bydgoszcz);
- przebiegające przez teren gminy drogi wojewódzkie: 657 (Lubicz – Złotonia), 654 (Silno – Grabowiec – Złotonia – Toruń), 552 (Różankowo – Grębocin – Lubicz), 646 (Turzno – Brzeźno);
- linia kolejowa 353 znaczenia państwowego (Poznań – Inowrocław – Toruń – Ława – Skandawa);
- bliskość Warszawy i Poznania, jednych z głównych w kraju ośrodków życia gospodarczego o najwyższej innowacyjności i potencjale naukowo – ekonomicznym;

b) w zakresie środowiska przyrodniczego:

- teren gminy wskazany jako obszar o mało korzystnych uwarunkowaniach przyrodniczych dla rolnictwa;
- zlewnia Drwęcy stanowiąca źródło wody pitnej dla Torunia, jako zlewnia wymagająca ochrony;
- lasy na terenie gminy znajdujące się w strefie zagrożenia przemysłowego oraz w strefie ochronnej lasów wokół miast ponad 50 tys. mieszkańców;
- wyróżnienie doliny Drwęcy jako jednego z najatrakcyjniejszych obszarów predysponowanych do rozwoju turystyki;
- brak ciągłości terenów prawnie chronionych w dolinie Wisły i dolinie Drwęcy;

c) w zakresie demografii:

- wysoka dynamika rozwoju ludności (powiat toruński ziemski);
- dodatnie saldo migracji w gminach podmiejskich (zwłaszcza Toruń i Bydgoszcz), podczas gdy ogólny współczynnik salda migracji dla województwa jest ujemny;
- najkorzystniejsza struktura wieku w gminach podmiejskich;
- ogólne pogorszenie struktury wieku (zaawansowanie procesów starzenia społeczności);

d) w zakresie środowiska kulturowego:

- bogactwo materialnego dziedzictwa kulturowego: obiekty budownictwa i architektury, cmentarze, zabytkowa zieleń, zabytki archeologiczne;
- obszar historycznej Ziemi Chełmińskiej (obszar pomiędzy Wisłą, Drwęcą i Osą), charakteryzujący się bogactwem architektury gotyckiej
- obszar dawnego osadnictwa holenderskiego z XVI i XVII w na terenie doliny Wisły, które rozwijało się zgodnie z dwoma niezależnymi nurtami – osadnictwo niemieckie na prawie holenderskim i wtórne osadnictwo mennonickie;
- obszary specyficznych kompozycji krajobrazu fizjograficznego i cennych walorów kulturowych: dolina Drwęcy, dolina Wisły;

e) w zakresie sfery gospodarczej:

- najwyższe wskaźniki przedsiębiorczości w gminach podmiejskich Torunia i Bydgoszczy;
- korzystne uwarunkowania dla lokowania różnych rodzajów przedsiębiorczości, zwłaszcza nowoczesnych technologii i otoczenia biznesu;
- niższe wskaźniki bezrobocia niż w reszcie regionu dzięki bliskości Torunia;
- niski udział rolnictwa w lokalnej gospodarce;
- predyspozycje do rozwoju turystyki i rekreacji o charakterze podmiejskim, skierowanym od mieszkańców Torunia;

f) w zakresie infrastruktury technicznej:

- gmina wskazana jako obszar problemowy w zakresie gospodarki wodno – ściekowej i odpadami stałymi – słabe zaopatrzenia w sieć kanalizacyjną;
- niedostateczna rekultywacja wyeksploatowanych wysypisk śmieci i mogilników;
- przebieg przez teren gminy linii energetycznej 220 kV Elana i dwóch linii energetycznych 110 kV;
- przebieg przez teren gminy gazociągu wysokiego ciśnienia Dn 400;

4. Kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa kujawsko – pomorskiego sprowadzają się do:

- wskazań w zakresie rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym,
- ochrony obszarów o specjalnych walorach,
- kierunków rozwoju osadnictwa,
- określenia ogólnych warunków działalności inwestycyjnej.

Struktura przestrzenna

W planie przyjęto, że nadrzędnym celem zagospodarowania województwa kujawsko – pomorskiego jest zbudowanie struktur funkcjonalno – przestrzennych podnoszących konkurencyjność regionu i jakość życia jego mieszkańców, przy czym o konkurencyjności struktur przestrzennych decydują przede wszystkim: stopień koncentracji potencjału ludzkiego i gospodarczego, atrakcyjność warunków życia i inwestowania oraz dobra dostępność komunikacyjna. Wzmocnienie wyżej wspomnianego potencjału zamierza się uzyskać poprzez właściwe ukształtowanie sieci osadniczej, których głównymi ośrodkami mają być miasta położone w dolinie Wisły (Toruń, Bydgoszcz, Włocławek, Grudziądz), przy czym aglomeracja bydgosko – toruńska ma być obszarem najwyższej w regionie aktywności społecznej i gospodarczej, stymulującej rozwój całego województwa.

Rozwój i zagospodarowanie będą generowane w pierwszej kolejności wzdłuż szlaków komunikacyjnych, kreując pasma wysokiej aktywności i przedsiębiorczości. Pasma te rozwinąć się mają wzdłuż dróg krajowych nr 10 i 15 oraz przy węzłach autostrady A-1 „Lubicz” i „Turzno”.

Budowa konkurencyjnych struktur funkcjonalno – przestrzennych wymaga przyjęcia następujących zasad zagospodarowania przestrzennego:

- zrównoważonego rozwoju, tj. rozwoju, który znamionuje poszanowanie zasobów, harmonizowanie ekonomicznych, społecznych i ekologicznych celów rozwoju, w sposób nie naruszający możliwości zaspokajania potrzeb przyszłych pokoleń;

- wielofunkcyjność rozwoju struktur przestrzennych;
- ładu przestrzennego wyrażającego harmonię, porządek, właściwe proporcje i równowagę w środowisku człowieka.

Kierunki rozwoju

Komunikacja:

Dostępność komunikacyjną umożliwią dobrze rozwinięte sieci drogowe i kolejowe:

- *zbudowana autostrada A-1, jako jeden z głównych elementów europejskiego korytarza transportowego, z głównym, regionalnym węzłem – „Lubicz” oraz z węzłem „Turzno”;*
- *zbudowana droga ekspresowa S-10 relacji Szczecin – Toruń – Płońsk, łącząca się z autostradą A-1 w węźle „Lubicz”;*
- *przebudowana droga krajowa nr 15 klasy technicznej GP relacji Trzebnica – Toruń – Ostróda, łącząca się w węzłach „Lubicz” i „Turzno” autostradą A-1 i drogą ekspresową S-10;*
- *przebudowana linia kolejowa nr 353, umożliwiająca osiągnięcie prędkości powyżej 120 km/h.*

Środowisko przyrodnicze:

- *podporządkowanie działalności gospodarczej wymogom ochrony zasobów i walorów przyrodniczych;*
- *zapewnienie ciągłości przestrzennej najcenniejszych przyrodniczo i krajobrazowo obszarów województwa;*
- *objęcie szczególną ochroną przed zanieczyszczeniami zlewni rzek zasilających ujęcia wody pitnej dla ludności oraz przestrzeganie reżimów ochronnych w strefach ochrony powierzchniowych ujęć wodnych (Drwęca);*
- *kontynuowanie prac nad utworzeniem parku krajobrazowego w dolinie Drwęcy;*
- *zwiększenie lesistości poprzez zalesianie gruntów najniższych klas bonitacyjnych mało przydatnych dla gospodarki rolnej.*

Sieć osadnicza:

- *powstrzymanie dotychczas żywiołowego rozwoju procesów urbanizacyjnych na terenach kształtującej się aglomeracji bydgosko – toruńskiej;*
- *zapewnienie maksymalnej powierzchni biologicznie czynnej w procesie zabudowy, zwłaszcza na terenach podmiejskich;*
- *wykorzystanie w pierwszej kolejności terenów istniejącego zainwestowania i przeciwstawienie się dalszemu rozpraszaniu zabudowy w poszczególnych jednostkach układu osadniczego.*

Środowisko kulturowe:

- *ochrona obszarów o wysokich wartościach środowiska przyrodniczego i kulturowego (dolina Drwęcy);*
- *ochrona zasobów kulturowych związanych z osadnictwem holenderskim w dolinie Wisły.*

Gospodarka:

- *preferencje dla małych i średnich przedsiębiorstw;*
- *działalność przemysłowa o dużym zaawansowaniu technologicznym;*
- *dostosowanie kierunków i intensywności produkcji rolnej do przyrodniczych warunków rozwoju rolnictwa;*
- *pełne wykorzystanie walorów rejonów turystycznych (dolina Drwęcy).*

Infrastruktura techniczna:

- *rozbudowa sieci kanalizacyjnej i porządkowanie gospodarki ściekowej;*

Kierunki rozwoju województwa kujawsko – pomorskiego w zakresie ochrony kształtowania środowiska przyrodniczego, rozwoju sieci osadniczej, rozwoju sieci komunikacyjnej i rozwoju infrastruktury technicznej ilustrują rysunki nr 2a, 2b, 2c oraz 2d.

III. WYBRANE INFORMACJE O GMINIE RZUTUJĄCE NA KSZTAŁTOWANIE JEJ POLITYKI PRZESTRZENNEJ

III.1. Położenie i charakterystyka

Gmina Lubicz położona jest w centralnej części województwa kujawsko – pomorskiego, w powiecie ziemskim toruńskim. W latach 1975 – 1998 administracyjnie znajdowała się w województwie toruńskim, obejmując jego południowo – zachodni kraniec i granicząc przez Wisłę z województwem włocławskim. *Powiat toruński, zamieszkiwany przez 96 646 osób (2010 r. GUS), tworzy 8 gmin wiejskich i jedna gmina miejska Chełmża.* Gmina Lubicz położona jest w centralnej części powiatu i zajmuje 8,6% jego powierzchni. Obszar gminy ma nieregularny kształt, rozciąga się wzdłuż osi północ – południe.

Sąsiadami gminy Lubicz są:

- w obrębie powiatu toruńskiego gminy: Łysomice, Obrowo, Wielka Nieszawka;
- w obrębie powiatu golubsko – dobrzyńskiego gminy: Kowalewo Pomorskie, Ciechocin;
- miasto Toruń, stanowiący samodzielny powiat grodzki.

Centrum administracyjno – usługowym gminy jest wieś Lubicz Dolny. *Strukturę gminy stanowi 17 sołectw obejmujących 19 miejscowości (18 obrębów geodezyjnych).* Sołectwa tworzą wsie: Brzezinko, Brzeźno, Grabowiec, Grębocin, Gronowo (razem z wsią Gronówko), Jedwabno, Kopanino, Krobia, Lubicz Górny, Lubicz Dolny, Mierzynek, Młyniec Pierwszy, Młyniec Drugi (razem z wsią Józefowo), Nowa Wieś, Rogowo, Rogówko, Złotoria.

Gminę Lubicz na tle podziału administracyjnego województwa ilustruje rysunek nr 3a, natomiast podział administracyjny gminy na sołectwa rysunek nr 3b.

Obszar gminy Lubicz o łącznej powierzchni 106 km² stanowi przestrzeń o zróżnicowanym użytkowaniu i dość znacznym stopniu urbanizacji. Główne formy użytkowania terenu to użytki rolne (szczególnie w północnej części gminy), łąki i pastwiska oraz lasy. Pozostałe formy użytkowania terenu stanowią: zabudowa zwarta, skupiona w największych miejscowościach oraz zabudowa rozproszona, drogi, urządzenia techniczne i wody powierzchniowe.

Główne powiązania komunikacyjne tworzą:

- jednojezdniowy odcinek planowanej autostrady A-1 na odcinku Czerniewice – Lubicz;
- drogi krajowe: nr 10 (relacji Szczecin – Toruń – Płońsk), nr 15 (relacji Trzebnica – Toruń – Ostróda), nr 80 (Lubicz – Bydgoszcz);
- drogi wojewódzkie: nr 657 (Lubicz – Złotoria), nr 654 (Silno – Grabowiec – Złotoria – Toruń), nr 552 (Różankowo – Grębocin – Lubicz), nr 646 (Turzno – Brzeźno), nr 572 (stacja kolejowa Lubicz – droga krajowa nr 10);
- linia kolejowa 353 znaczenia państwowego (Poznań – Inowrocław – Toruń – Łąwa – Skandawa) ze stacjami w Papowie Toruńskim i Turznie (gmina Łysomice);
- linia kolejowa Toruń – Sierpc.

III.2. Rozwiązania przestrzenne terenów sąsiadujących z gminą Lubicz przyjęte w obowiązujących studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

Gmina Lubicz sąsiaduje z pięcioma gminami wiejskimi i z miastem Toruń. Generalnie sposób zagospodarowania terenów sąsiadujących z gminą nie odbiega znacząco od zagospodarowania terenów zlokalizowanych przy granicach administracyjnych gminy Lubicz.

Granica pomiędzy gminą Lubicz a Toruniem ma długość ok. 22 km i przez znaczny odcinek biegnie wzdłuż rzek Wisły i Drwęcy. Tereny miasta graniczące z gminą Lubicz na wysokości sołectwa Lubicz Dolny przeznaczone są pod lasy, natomiast tereny położone na północ od drogi krajowej nr 80 zajmuje zabudowa usługowa i produkcyjna, co nie znajduje kontynuacji na terenach sołectwa Grębocin. Obszary w mieście graniczące z gminą Lubicz na wysokości sołectwa Złotoria to tereny otwarte zlokalizowane w sąsiedztwie Drwęcy oraz tereny osiedla Kaszczorek, stanowiące kontynuację zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej w Złotorii.

Granica z gminą Łysomice, licząca ok. 8 km, biegnie w sąsiedztwie linii kolejowej Toruń – Iława. Tereny sąsiadujące z gminą Lubicz wskazane są pod zabudowę mieszkaniowo – usługową oraz przez tereny rolne.

Granica z gminą Kowalewo Pomorskie, wynosząca ok. 9 km, oddziela tereny leśne znajdujące się na terenie gminy Lubicz oraz tereny zabudowy mieszkaniowej i tereny rolne znajdujące się na terenie gminy sąsiedniej.

Gmina Ciechocin graniczy z gminą Lubicz na odcinku ok. 6 km, granica częściowo przebiega wzdłuż rzeki Drwęcy. Zarówno po stronie gminy Lubicz, jak i Ciechocin tereny przygraniczne zajęte są przez lasy.

Długość granicy gminy Lubicz z gminą Obrowo wynosi ok. 24 km. Po północnej stronie linii kolejowej Toruń – Sierpc tereny gminy Obrowo wskazane są pod zabudowę letniskową, mieszkaniową i usługową, natomiast po stronie południowej zlokalizowane są tereny leśne, które są kontynuacją ekosystemów znajdujących się na terenie sołectw Nowa Wieś, Kopanino i Grabowiec.

Granica z gminą Wielka Nieszawka ma długość ok. 3 km i przebiega na całej długości wzdłuż rzeki Wisła.

Rysunek nr 4 ilustruje rozwiązania przestrzenne terenów gmin sąsiednich na odcinku 3 km od granicy administracyjnej gminy Lubicz. Rysunek jest wynikiem analizy obowiązujących studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin sąsiadujących z gminą Lubicz.

III.3. Demografia

a) Stan i zmiany zaludnienia

Gmina Lubicz, położona w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Toruń, jest gminą wiejską o powierzchni 106 km². Pod względem powierzchni jest jedną z najmniejszych gmin wiejskich w powiecie toruńskim ziemskim, jednak pod względem liczby ludności gmina zajmuje pierwszą lokatę. Według informacji Urzędu Gminy w Lubiczu z końcem grudnia 2010 r. gminę zamieszkiwało w charakterze pobytu stałego 18 109 osób.

Liczba ludności gminy Lubicz dynamicznie rosła na przestrzeni ostatnich lat. Od 2000 r. liczba ta powiększyła się o 38%. Podobne zmiany można zaobserwować w innych gminach podmiejskich Torunia: Zławieś Wielka, Wielka Nieszawka, Obrowo. W pozostałych gminach sąsiadujących z gminą Lubicz, przyrost ludności kształtował się na poziomie kilku procent.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

Tabela 1. Dynamika liczby ludności gminy Lubicz na tle gmin sąsiednich i innych toruńskich gmin podmiejskich

Gmina	2000	2004	2008	2010	2010 gdy 2000 = 100%
Lubicz	13 536	15 404	17 522	18 652	138
Ciechocin	3 899	4 010	3 981	3 985	102
Kowalewo Pomorskie	11 262	11 379	11 319	11 481	102
Łubianka	5 514	5 628	5 892	6 188	112
Łysomice	7 683	8 146	8 658	9 102	118
Wielka Nieszawka	3 378	3 754	4 217	4 590	136
Obrowo	8 188	9 173	11 032	12 504	153
Zławieś Wielka	9 877	10 858	11 829	12 380	125

Zestawienie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Gminę Lubicz tworzy 17 sołectw, w tym 19 miejscowości, których średnia liczba mieszkańców w 2010 r. wynosiła 953 osób. Najliczniej zasiedlone były miejscowości: Lubicz Górny (3 485 mieszkańców), Lubicz Dolny (2 849 mieszkańców), Grębocin (2 392 mieszkańców) oraz Złotoria (1 985 mieszkańców). Najmniejszymi pod względem liczby ludności miejscowościami były natomiast: Józefowo (137 mieszkańców), Gronówko (138 mieszkańców), Brzezinko (267 mieszkańców), Kopanino (295 mieszkańców) i Mierzynek (309 mieszkańców). Największą dynamiką przyrostu ludności w latach 1978 – 2000 cechowały się miejscowości Lubicz Górny (wzrost o 243%), Złotoria (wzrost o 55%), Grabowiec (wzrost o 39%). W tych latach ubyło mieszkańców w miejscowościach: Gronowo (28%), Krobia (23%), Brzeźno (spadek o 12%), Brzezinko (9%) i Jedwabno (3%). W latach 2000 – 2010 prawie wszystkie miejscowości zanotowały wzrost ludności. Tylko w Gronówku i Gronowie zanotowano spadek liczby ludności odpowiednio o 10% i 7%. Największy przyrost zanotowano w miejscowościach: Kopanino (wzrost o 119%) i Krobia (wzrost o 87%). Ludność miejscowości Grabowiec, Grębocin, Lubicz Dolny, Nowa Wieś, Złotoria powiększyła się w tych latach o około 40-50%.

Obecnie główny kierunek osiedlania się ludności wyznaczają miejscowości: Grębocin, Krobia i Złotoria, gdzie lokalizowane są nowe osiedla zabudowy jednorodzinnej.

Tabela 2. Dynamika liczby ludności gminy Lubicz wg. miejscowości

Sołectwo	1978	1988	2000	2004	2008	2010	2000 gdy 1978 = 100%	2008 gdy 2000 = 100%	2008 gdy 1978= 100%	2010 gdy 2000= 100%
Brzezinko	278	259	254	243	261	267	91	103	94	105
Brzeźno	352	326	311	365	369	358	88	119	105	115
Grabowiec	384	475	534	573	719	745	139	135	187	140
Grębocin	1 502	1 547	1 753	2 068	2 392	2 518	117	136	159	144
Gronowo	1 232	1 241	888	939	968	824	72	109	79	93
Gronówko			153	149	145	138		95	-	90
Jedwabno	381	380	368	382	414	413	97	113	109	112
Józefowo	-	-	136	131	137	137	-	101	-	101
Kopanino	124	123	135	184	274	295	109	203	221	219
Krobia	929	946	719	962	1 262	1 344	77	176	136	187
Lubicz Dolny	1 849	1 813	1 962	2 102	2 724	2 849	106	139	147	145
Lubicz Górny	840	1 639	2 880	3 325	3 443	3 485	343	120	410	121

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

Mierzynek	249	204	225	249	288	309	90	128	116	137
Młyniec Pierwszy	444	467	497	541	579	590	112	116	130	119
Młyniec Drugi	-	-	422	466	486	512	-	115	-	121
Nowa Wieś	198	193	228	261	327	346	115	143	165	152
Rogowo	290	299	296	316	354	373	102	120	122	126
Rogówko	510	521	548	601	619	621	107	113	121	113
Złotoria	902	1 059	1 396	1 696	1 906	1 985	155	137	211	142
Gmina Lubicz	10 464	11 492	13 705	15 553	17 667	18 109	131	129	169	132

Zestawienie na podstawie danych Narodowych Spisów Powszechnych oraz danych Urzędu Gminy Lubicz

Średnia gęstość zaludnienia gminy Lubicz w 2008 r. wyniosła 172 osób/km² i wzrastała systematycznie na przestrzeni ostatnich lat. Sołectwo o najwyższym wskaźniku gęstości zaludnienia to Lubicz Górny (1 970 osób/km²). Tak wysoki wskaźnik wynika z obecności na terenie miejscowości mieszkalnictwa wielorodzinnego. Wyższymi niż przeciętna wskaźnikami gęstości zaludnienia charakteryzują się również miejscowości: Złotoria, Lubicz Dolny, Krobia i Grębocin. Najniższy stopień gęstości zaludnienia odnotowuje się w miejscowościach Kopanin, i Nowa Wieś oraz Młyniec Drugi.

Tabela 3. Gęstość zaludnienia gminy Lubicz wg. sołectw

Sołectwo	1978	1988	2000	2004	2008	2010
osoby/km ²						
Brzezinko	79	74	72	69	74	76
Brzeźno	95	88	84	99	100	97
Grabowiec	45	56	63	68	85	88
Grębocin	143	147	167	197	228	240
Gronowo	88	89	68	72	70	69
Jedwabno	79	79	76	79	86	86
Kopanino	20	19	21	29	43	47
Krobia	225	229	174	233	306	326
Lubicz Dolny	231	226	255	262	340	356
Lubicz Górny	475	926	1 702	1 880	1 946	1970
Mierzynek	60	49	55	60	70	75
Młyniec Pierwszy	79	83	88	96	103	105
Młyniec Drugi	-	-	114	71	74	61
Nowa Wieś	34	33	39	45	56	60
Rogowo	54	56	55	59	66	70
Rogówko	89	91	96	105	108	109
Złotoria	172	202	266	323	363	379
Gmina Lubicz	104	114	135	147	166	172

Zestawienie na podstawie danych Urzędu Gminy Lubicz

Rysunek nr 5 przedstawia gęstość zaludnienia gminy Lubicz według miejscowości w 2008 r.

Kierunek i tempo dynamiki zaludnienia w ostatnich latach wskazuje, że gmina znajduje się w stanie progresji demograficznej i można założyć, że tendencja ta będzie się utrzymywać w przyszłości.

b) Struktura ludności

Liczba kobiet w gminie w 2009 r. stanowiła ponad 51% ludności. Wg wskaźnika feminizacji w tymże roku na 100 mężczyzn przypadają 106 kobiet. Natomiast wskaźnik feminizacji obliczony dla ludności w wieku rozrodczym (przyjęto wiek 20 – 39) wskazywał, że na 100 mężczyzn przypadają 99 kobiet (rok 2010). Przestrzenny rozkład struktury płci charakteryzował się dużym udziałem kobiet w sołectwach typowo podmiejskich: Gronowo (106), Lubicz Górny (109), Nowa Wieś (102) oraz wyraźnie mniejszym wskaźnikiem feminizacji w sołectwach Kopanino (90), Jedwabno (90), Młyniec Pierwszy (93) oraz Złotoria (93).

Tabela 4. Struktura płci według sołectw w 2009 r.

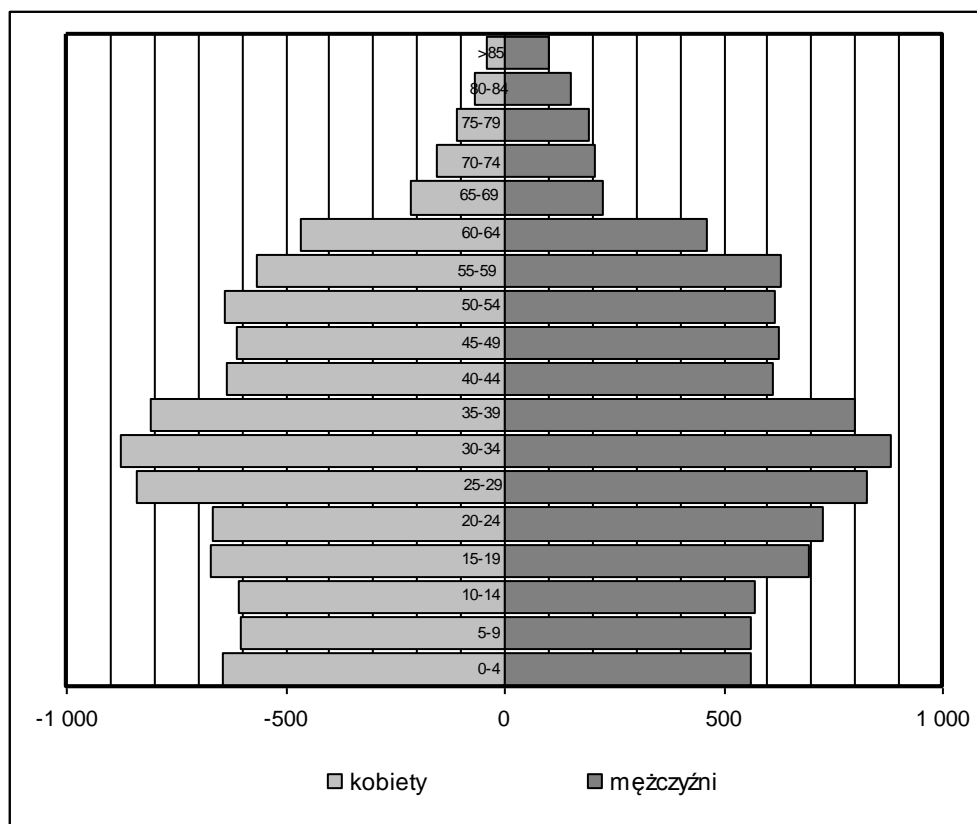
Sołectwo	struktura płci (%)		wskaźnik feminizacji (liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn)
	kobiety	mężczyźni	
Brzezinko	49,8	50,2	99
Brzeźno	49,9	50,1	99
Grabowiec	48,9	51,1	96
Grębocin	50,7	49,3	103
Gronowo	51,5	48,5	106
Jedwabno	47,5	52,5	90
Kopanino	49,3	50,7	90
Krobia	52,1	47,9	97
Lubicz Dolny	51,0	49,0	97
Lubicz Górny	51,5	48,5	109
Mierzynek	48,1	51,9	104
Młyniec Drugi	50,6	49,4	106
Młyniec Pierwszy	48,7	51,3	93
Nowa Wieś	51,5	48,5	102
Rogowo	48,1	51,9	95
Rogówko	47,7	52,3	106
Złotoria	51,4	48,6	93
Gmina Lubicz	51,4	48,6	106

Zestawienie na podstawie danych Urzędu Gminy Lubicz

W roku 2010, wg danych GUS, gminę Lubicz zamieszkiwało 4 327 osób w wieku do 17 lat (co stanowiło 23% ludności gminy ogółem), 12 407 osób w wieku 18 – 59/64 (67% ludności gminy ogółem) oraz 1 918 osób wieku powyżej 60/65 roku życia (10% ludności gminy ogółem). Rozkład struktury wiekowej ludności gminy w przedziałach pięcioletnich ilustruje piramida płci i wieku. W strukturze tej najliczniej reprezentowane są grupy wiekowe ludności obejmujące urodzonych w ramach ostatniego wyżu demograficznego (lata 80-te). Tendencję spadkową liczby urodzeń w ostatnich 20 latach ilustruje zwężenie podstawy piramidy. Jednocześnie nie jest jeszcze widoczny wyż kompensacyjny, spowodowany wejściem w wiek rozrodczy ludności urodzonej w poprzednim wyżu demograficznym.

Generalnie struktura wieku ma charakter progresywny i jest korzystna z punktu widzenia rozwoju demograficznego.

Wykres 1. Struktura płci i wieku dla gminy Lubicz w 2007 r.

Zestawienie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

c) Dynamika ludności

Dynamika rzeczywistych zmian stanu ludności gminy w ciągu ostatnich lat charakteryzowała się systematycznym wzrostem stanu zaludnienia oraz dość wysoką naturalną dynamiką demograficzną. Liczba urodzeń w gminie średnio dwukrotnie przewyższała liczbę zgonów, co pokazywał wskaźnik dynamiki demograficznej oscylujący na poziomie 2, wskazując na tzw. rozszerzoną reprodukcję biologiczną ludności. W 2010 r. odnotowano najniższą wartość tego wskaźnika od 2000 r. (1,7). W tym roku miała miejsce niższa liczba urodzeń oraz wyższa liczba zgonów niż dotychczas.

Zjawisko naturalnego przyrostu demograficznego wzmacnia dodatnie saldo migracji. Od wielu lat napływ ludności na teren gminy jest bardzo wysoki, spowodowane jest to bezpośrednim sąsiedztwem Torunia i odpływem ludności z miasta na teren gminy. W ostatnich latach zameldowania z miast stanowiły znaczną część ogólnych potoków migracyjnych, notowało się mniej zameldowań ze wsi oraz pojedyncze przypadki zameldowań z zagranicy. Odpływ ludności odbywał się głównie w kierunku miast, jednak migranci kierowali się również w kierunku innych wsi oraz, choć nielicznie, za granicę.

Tabela 5. Wskaźniki opisujące dynamikę ludności gminy Lubicz

	2000	2004	2005	2006	2007	2010
ludność	14 043	16 029	16 645	17 245	17 653	18 109
urodzenia / 1000 mieszkańców	13,1	12,0	11,8	12,9	12,9	12,4
zgony / 1000 mieszkańców	7,0	6,2	4,9	6,5	6,4	7,3
przyrost naturalny / 1000 mieszkańców	6,1	5,8	6,8	6,5	6,5	5,1
wskaźnik dynamiki demograficznej	1,87	1,94	2,41	1,98	2,02	1,70
małżeństwa / 1000 mieszkańców	5,6	5,3	5,0	5,8	7,0	5,7
zameldowania ogółem	411	708	805	779	640	380
zameldowania z miast	299	601	674	690	525	311
zameldowania ze wsi	108	105	124	83	111	62
zameldowania z zagranicy	4	2	7	6	4	7
wymeldowania ogółem	186	199	258	293	276	272
wymeldowania do miast	114	119	134	154	151	147
wymeldowania na wieś	68	80	114	112	116	121
wymeldowania za granicę	4	0	10	27	9	4
saldo migracji	225	509	547	486	364	108

Zestawienie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

III.4. Szkolnictwo i usługi publiczne

Na terenie gminy Lubicz funkcjonuje 6 szkół podstawowych, do których w 2007 r. uczęszczało 1 444 uczniów oraz 2 gimnazja, do których uczęszczało 563 uczniów. Gminny system oświatowy tworzą:

- Zespół Szkół nr 1 w Lubiczu Górnym: Szkoła Podstawowa nr 2 im. Tadeusza Kościuszki w Lubiczu (wraz z oddziałem przedszkolnym), Gimnazjum nr 1 im. Tadeusza Kościuszki w Lubiczu;
- Zespół Szkół nr 2 w Grębocinie: Szkoła Podstawowa w Grębocinie (wraz z oddziałem przedszkolnym), Gimnazjum nr 2 w Grębocinie;
- Szkoła Podstawowa nr 1 w Lubiczu Dolnym (wraz z oddziałem przedszkolnym);
- Szkoła Podstawowa w Gronowie (wraz z oddziałem przedszkolnym);
- Szkoła Podstawowa w Młyńcu Pierwszym (wraz z oddziałem przedszkolnym);
- Szkoła Podstawowa w Złotorii (wraz z oddziałem przedszkolnym).

Dodatkowo na terenie gminy funkcjonują przedszkola: Przedszkole Publiczne w Lubiczu „Chatka Puchatka”, Przedszkole Niepubliczne w Grębocinie „Słoneczko”, Przedszkole Tęczowa Kraina w Lubiczu Dolnym, Przedszkole Akademia Malucha w Złotorii.

Współczynnik skolaryzacji brutto (relacja liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia, niezależnie od wieku, do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadającej temu poziomowi nauczania) dla gminy Lubicz w 2010 r. dla szkół podstawowych wyniósł 100,21%, natomiast dla szkół gimnazjalnych 80,20%. Wartość dla szkół podstawowych jest zbliżona do danych opracowanych na poziomie kraju (99,36%), natomiast wartość dla szkół gimnazjalnych, znacznie niższa

niż średnia wartość dla kraju (100,66%), wynika z faktu, iż część młodzieży w wieku gimnazjalnym uczęszcza do szkoły w Toruniu (dane: GUS).

W 2010 r. roku wszystkie szkoły podstawowe i gimnazjalne wyposażone były w pracownie komputerowe. Ze 177 komputerów obecnych w szkołach, 155 z nich było podłączonych do Internetu i przeznaczonych do użytku uczniów. Na jeden komputer w szkołach podstawowych przypadało 16,5 uczniów, natomiast w szkołach gimnazjalnych współczynnik ten kształtował się na poziomie 21,5 (dane: GUS).

Według danych z 2010 r. w gminie Lubicz funkcjonowało 7 szkół ponadgimnazjalnych, w których uczyło się 1 603 uczniów (dane: GUS). Placówki te tworzą Zespół Szkół w Gronowie i składają się z: Liceum Ogólnokształcącego, Technikum, Zasadniczej Szkoły Zawodowej, Uzupełniającego Liceum Ogólnokształcącego, Technikum Uzupełniającego, Szkoły Policealnej dla Dorosłych i Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych.

W gminie od ponad 60 lat funkcjonuje biblioteka gminna. Główna siedziba Gminnej Biblioteki Publicznej mieści się w Lubiczu Dolnym, natomiast jej 4 filie w Lubiczu Górnym, Złotorii, Grębocinie i Gronowie. Według danych z 2010 r. z bibliotek tych skorzystało 2 254 osoby, a ich księgozbiór liczył 47 247 woluminów (dane: GUS).

Jednostką organizacyjną gminy jest również Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lubiczu.

Usługi medyczne na terenie gminy świadczą:

- Lecznice CITOMED Sp. z o.o., Przychodnia w Lubiczu Górnym,
- NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego w Złotorii,
- NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego w Grębocinie,
- NZOZ Poradnia Rehabilitacyjna „ReVITA” w Lubiczu Górnym, oraz punkty indywidualnej praktyki lekarskiej.

Struktura administracji kościelnej dzieli gminę Lubicz na obszary należące do dwóch Diecezji Kościoła Rzymsko – Katolickiego, tj. Diecezji Toruńskiej i Diecezji Włocławskiej. Granica diecezji na odcinku gminy (a także granica Archidiecezji Gdańskiej i Gnieźnieńskiej) na terenie gminy przebiega wzdłuż granicy administracyjnej gminy na odcinku sołectw Grabowiec i Kopanino (częściowo przez sołectwo Silno w Gminie Obrowo), dalej poprzez grunty sołectwa Nowa Wieś, a następnie wzdłuż rzeki Drwęcy. Podział gminy na dwie diecezje jest konsekwencją uwarunkowań historycznych i rozmią się z podziałem administracji terytorialnej. Stanowi to więc dodatkowe uwarunkowania istotne przy lokalizowaniu obiektów sakralnych i cmentarzy wyznaniowych.

Obszar gminy Lubicz położony po stronie Diecezji Toruńskiej należy do dekanatu Toruń III oraz dekanatu Kowalewo Pomorskie i dzieli się na następujące parafie:

- Parafia w Grębocinie pw. Świętej Teresy od Dzieciątka Jezus, obejmująca Grębocin, część Rogówka i wschodni fragment miasta Torunia;
- Parafia w Gronowie pw. Świętego Mikołaja, obejmująca Brzezinko, Brzeźno, Gronówko, Młyniec Pierwszy, Rogówko oraz Kamionki Małe (gmina Łysomice);
- Parafia w Lubiczu Dolnym pw. Świętego Stanisława Biskupa i Męczennika, obejmująca Lubicz Dolny i Jedwabno;
- Parafia w Rogowie pw. Podwyższenia Krzyża Świętego, obejmująca Rogowo;
- Parafia w Złotorii, pw. Świętego Wojciecha, obejmująca Złotorię, Kopanino, Nową Wieś, Grabowiec (kościół pw. Chrystusa Króla) oraz Silno (gmina Obrowo).

Obszar gminy Lubicz położony po stronie Diecezji Włocławskiej należy do dekanatu lubickiego i obejmuje:

- Parafia w Lubiczu Górnym pw. Matki Bożej i Świętego Wacława, wraz z kościołem pw. Ignacego Loyoli w Młyńcu Drugim, obejmująca Lubicz Górny, Krobie, Mierzynek, Młyniec Drugi, Józefowo oraz Szembekowo i Brzozówkę (gmina Obrowo).

W podziale administracji kościelnej należy również wspomnieć o Polskim Autokefalicznym Kościele Prawosławnym oraz Kościele Ewangelicko – Augsburskim, kolejnych z punktu widzenia liczby wiernych wyznań. W ramach administracji Kościoła Prawosławnego, gmina Lubicz należała do Diecezji Łódzko – Poznańskiej, dekanatu w Bydgoszczy. Natomiast w ramach Kościoła Ewangelicko – Augsburskiego gmina należała do Diecezji Pomorsko – Wielkopolskiej.

III.5. Sieć osadnicza, mieszkalnictwo

Sieć osadniczą tworzy 17 sołectw i 19 miejscowości. Centrum administracyjnym gminy jest Lubicz Dolny, gdzie znajduje się Urząd Gminy Lubicz. Pozostałe większe miejscowości, pełniące również funkcje usługowe to Lubicz Górny, Grębocin, Złotoria.

Zasoby mieszkaniowe gminy Lubicz obejmują:

- zabudowę wielorodzinną – głównie w Lubiczu Górnym, również w Lubiczu Dolnym i Gronowie,
- zabudowę jednorodziną – dominujący typ zabudowy mieszkaniowej, o największej intensywności w miejscowościach: Lubicz Dolny, Lubicz Górny, Złotoria, Grębocin, Krobia, Młyniec Pierwszy,
- zabudowę zagrodową – rozproszoną na terenie całej gminy, z wyraźną liczebną przewagą w jej północnej części.

W 2007 r. w gminie Lubicz istniało 4 718 mieszkań. Liczba ta systematycznie zwiększała się, od 2000 r. przybyło 1 317 lokali. W zasobie mieszkań największy udział przypadają na lokale osób fizycznych – 81,1%, do spółdzielni mieszkaniowych należało 12,3% lokali, zasoby Towarzystwa Budownictwa Społecznego stanowiły 3,4% mieszkań, gmina dysponowała 1,8% lokali, natomiast 0,6% mieszkań pozostawało w rękach innych podmiotów. Przeciętna powierzchnia jednego mieszkania wynosiła 84 m², natomiast powierzchnia użytkowa mieszkania przypadająca na jedną osobę wynosiła 22,5 m² (dane: GUS).

Pośród zasobów mieszkaniowych ponad 96% było podłączonych do wodociągu, w 87% funkcjonowała toaleta podłączona do kanalizacji, 87% mieszkań wyposażonych było w łazienkę, w 84% funkcjonowało centralne ogrzewanie, natomiast niespełna 6% mieszkań podłączonych było do sieci gazowniczej (dane: GUS).

III.6. Rolnictwo i leśnictwo

Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej opracowany przez IUNG Puławy dla gminy Lubicz wynosi 65,2 pkt. i jest nieco niższy od średniego w kraju wynoszącego 66,6 pkt.

Pod względem bonitacyjnym dominują gleby klasy III i Iva, które stanowią 55% powierzchni gruntów ornych, ale gleby najszabsze – klas Ivb, V i VI – zajmują aż 45% ogólnej powierzchni gruntów ornych. Na obszarze gminy Lubicz przeważają gleby brunatne kwaśne i wylugowane wytworzone na glinach lekkich, piaskach gliniastych lekkich i mocnych. Wśród kompleksów rolniczej przydatności gleb dominuje kompleks pszeny żytmi dobry. Oznacza to, iż rolnictwo posiada na tych terenach niezbyt korzystne warunki dla wysokotowarowej produkcji rolnej.

Strukturę użytkowania gruntów w gminie Lubicz przedstawia poniższa tabel.

Tabela 6. Użytkowanie gruntów w Gminie Lubicz w 2005 r.

powierzchnia ogólna gruntów	10603 ha	100%
użytki rolne ogółem	7 274	68,6
w tym:		
grunty orne	6 153	58,0
sady	147	1,4
łąki	534	5,0
pastwiska	440	4,1
lasy i grunty leśne	2 003	18,9
nieużytki	222	2,1
grunty zadrzewione i zakrzewione	78	0,7
wody stojące	13	0,1
wody płynące	152	1,4
rowy	65	0,6
pozostałe	796,0	7,5

Zestawienie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego i danych Urzędu Gminy

W strukturze własności ziemi znaczną większość stanowią indywidualne gospodarstwa rolne. W 2005 r. ogólna liczba gospodarstw indywidualnych wynosiła 1 498 gospodarstw. Struktura wielkości gospodarstw rolnych pokazuje, iż dominują gospodarstwa małe, do 1 ha (dane: GUS).

Tabela 7. Liczba gospodarstw rolnych wg wielkości w Gminie Lubicz na podstawie danych Powszechnego Spisu Rolnego z 2002 r.

gospodarstwa rolne	1 498
w tym:	
do 1 ha włącznie	669
powyżej 1 do mniej niż 2 ha	258
od 2 do mniej niż 5 ha	209
od 5 do mniej niż 7 ha	81
od 7 do mniej niż 10 ha	108
od 10 do mniej niż 15 ha	71
od 15 do mniej niż 20 ha	46
od 20 do mniej niż 50 ha	48
od 50 do mniej niż 100 ha	5
100 ha i więcej	3

Zestawienie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

W strukturze zasiewów (wg powszechnego spisu rolnego z 2002 r.) dominowały zboża, w tym głównie pszenica, którą uprawiano w 441 gospodarstwach na 131 764 ar, następnie jęczmień – w 341 gospodarstwach na 97 091 ar i żyto – w 234 gospodarstwach na 51 373 ar. W 419 gospodarstwach uprawiano ziemniaki, natomiast w 217 warzywa (dane: GUS).

W produkcji zwierzęcej dominowała hodowla drobiu (178 918 sztuk) i trzody chlewnej (16 843 sztuki), następną pozycję zajmowało bydło (1 595 sztuk). W posiadaniu gospodarstw były 602 ciągniki, 57 kombajnów zbożowych, 16 kombajnów ziemniaczanych i 31 kombajnów buraczanych (dane: GUS).

III.7. Gospodarka

a) Społeczne uwarunkowania rozwoju gospodarki

Podstawową strukturą społeczną w kontekście rozwoju obszaru jest struktura ludności według wieku do aktywności zawodowej. Informuje ona zarówno o ludności w tzw. wieku produkcyjnym jak i o relacji tej kategorii ludności do ludności pozostałej, przez ludność produkcyjną utrzymywanej. Obecna struktura wieku ludności gminy Lubicz z punktu widzenia gospodarki jest dobra i prezentuje się następująco:

- 23% - ludność w wieku przedprodukcyjnym
- 67% - ludność w wieku produkcyjnym
- 10% - ludność w wieku poprodukcyjnym

Zgodnie z obecnymi trendami demograficznymi i analizą wskaźników demograficznych dla gminy można założyć, że udział ludność w wieku przedprodukcyjnym spadnie na rzecz wzrostu udziału ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym.

Ocena lokalnego, gminnego popytu na pracę, ilustrowanego stanem pracujących jest wobec niepełnej statystyki utrudniona. Według danych GUS w 2009 r. w gminie Lubicz pracowało 3 066 osób, z czego 39% stanowiły kobiety. Nieznana jest liczba pracujących poza granicami gminy, dojeżdżających do pracy, głównie do Torunia.

W 2010 r. zarejestrowani bezrobotni stanowili ponad 7% ludności w wieku produkcyjnym, co stanowiło niemal dwukrotnie mniejszą wartość niż w roku 2004. Ponadto w 2010 r. 56% osób pozostających bez pracy stanowiły kobiety. W ciągu ostatnich 3 lat liczba bezrobotnych zwiększyła się o 129 osób, co jednak nie było zauważalne z powodu większego procentowego udziału ludności w wieku produkcyjnym. Poziom bezrobocia utrzymuje się na poziomie około 7% z tendencją wzrostową.

Tabela 8. Bezrobocie w gminie Lubicz

	2004	2007	2010
Bezrobotni zarejestrowani			
ogółem	1320	814	943
mężczyźni	47,10%	40,00%	43,90%
kobiety	52,90%	60,00%	56,10%
Udział bezrobotnych zarejestrowanych do ludności w wieku produkcyjnym			
ogółem	12,70%	6,90%	7,60%
mężczyźni	11,60%	5,40%	6,47%
kobiety	13,90%	8,50%	8,80%

Zestawienie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

b) Działalność gospodarcza

Spośród gmin powiatu toruńskiego gmina Lubicz wyróżnia się największą liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W 2010 r. wg danych Głównego Urzędu Statystycznego zarejestrowanych było 1 749. Ich liczba w 2007 roku była niemal o 700 podmiotów wyższa w stosunku do gmin w następnej kolejności (Zławieś Wielka, Łysomice).

Tabela 9. Liczba podmiotów gospodarczych w gminach wiejskich w powiecie toruńskim ziemskim w 2010 r.

Chelmża	551
Czernikowo	581
Lubicz	1 749
Łubianka	433
Łysomice	826
Obrowo	1 022
Wielka Nieszawka	465
Zławieś Wielka	1 078
powiat toruński ziemski	6 705

Zestawienie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Liczba podmiotów gospodarczych systematycznie zwiększała się w ostatnich latach. W ciągu 10 lat od 2000 r. zwiększyła się o 602 jednostki. Największą aktywnością gospodarczą charakteryzują się sołectwa Lubicz Górny i Lubicz Dolny (po około 20% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych) oraz sołectwa Grębocin i Złotoria. Ponad 98% firm to podmioty sektora prywatnego, a znaczna większość z nich to niewielkie zakłady i spółki. Przeważają firmy usługowe i handlowe, stanowią one 31% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych. Przedsiębiorstwa przemysłowe stanowią 14%, budowlane ponad 13%, natomiast firmy sekcji transportowej, gospodarki magazynowej i łączności ponad 4% liczby ogólnej. Pośrednictwem finansowym oraz administrowaniem zajmuje się w sumie prawie 20% podmiotów gospodarczych gminy.

Wciąż ważną dziedziną gospodarki w gminie Lubicz jest rolnictwo i ogrodnictwo. Indywidualne gospodarstwa rolne produkują głównie na rynek, większość z nich utrzymuje się jednak przede wszystkim z działalności pozarolniczej.

Część mieszkańców gminy dojeżdża do pracy do Torunia, korzystają oni jednak z usług oraz infrastruktury społecznej i technicznej na terenie gminy.

Tabela 10. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie Lubicz w latach 2000 – 2007

podmioty gospodarcze	2000	2004	2007	2010
liczba podmiotów gospodarczych	1 147	1 267	1 475	1 749
w tym:				
sektor publiczny	18	34	32	29
sektor prywatny	1 129	1 233	1 443	1 720

Zestawienie na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Tabela 11. Podmioty gospodarki narodowej według wybranych sekcji w gminie Lubicz w 2007 r. (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne)

gmina Lubicz	rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	przemysł, wydobycie oraz zaopatrzenie	budownictwo	handel i naprawy	transport i magazynowanie	hotele i restauracje	łączność i komunikacja	pośrednictwo finansowe	obsługa nieruchomości	administracja	działalność naukowa i techniczna
1 632	51	232	218	505	31	167	44	172	11	159	42
udział procentowy	3,1	14,2	13,4	30,9	1,9	10,2	2,7	10,5	0,7	9,7	2,6

Zestawienie na podstawie danych Urzędu Statystycznego w Bydgoszczy

Największą koncentracją firm i zakładów produkcyjnych charakteryzuje się fragment sołectwa Lubicz Dolny – Małgorzatowo.

Do ważniejszych firm i zakładów na terenie gminy należą:

- Toruń Pacific Cereal Partners Poland, Lubicz Dolny, Małgorzatowo,
- WAS Wietmarscher Polska, Lubicz Górny (produkcja samochodów specjalistycznych – karettek),
- Auto Toruń. Autoryzowany dealer Opla i Chevroleta, Lubicz,
- Shorewood Poland Sp. z o.o., Krobia,
- Schiedel, Lubicz Dolny, Małgorzatowo, (produkcja kominów),
- Drukarnia Lenz – Załęcki, Grębocin,
- Eurolight, Złotoria (produkcja knotów, świec, zniczy),
- Dynamic Metal Sp. z o.o., Grębocin, (sprzęt i maszyny budowlane),
- Lubickie Wodociągi, Lubicz,
- Tagmet, Lubicz Dolny, Małgorzatowo, (fabryka mebli),
- Jurmet, Lubicz Dolny, Małgorzatowo, (zakład mechaniczny),
- Rolnomięs, Lubicz Dolny, Małgorzatowo (firma produkcyjna przetwórstwa mięsnego, handlu i usług),
- Eko-Ceramika, Lubicz (producent ceramiki),
- Kopalnie kruszywa GRUSZ-BUD w Lubiczu Górnym, Mierzynku oraz Młyńcu,
- Bank Spółdzielczy w Grębocinie,
- Trans – Wit , Lubicz (transport i spedycja),
- Meblotor, Złotoria (producent mebli),
- Novar, Krobia (wyposażenie supermarketów),
- Darwin, Rogówko (produkcja tworzyw sztucznych),
- El – Łuk, Jedwabno (artykuły szkolne),
- Firma Produkcyjno – Handlowa PRIMET, Lubicz (produkcja papieru i wyrobów papierowych),
- SOTEX, Józefowo (zakład dziewiarski),
- Na-Gro, Gronowo (zakład przemysłu dziewiarskiego),
- PARTEX, Lubicz Dolny (produkcja systemów identyfikacji kabli i przewodów),
- SKOCZEK drukarnia offsetowa, Lubicz Dolny,
- Stacja Uzdatniania Wody Drwęca-Jedwabno – Wydział Ujęć Powierzchniowych należących do spółki Sp. z o.o.

c) Przestrzenne rozmieszczenie podmiotów działalności gospodarczej

Największym zagęszczeniem usług spośród sołectw gminy Lubicz charakteryzują się największe miejscowości: Lubicz Dolny, Lubicz Górny, Złotoria i Grębocin. Usługi licznie reprezentowane są również w Gronowie, Grabowcu czy Młyńcu Pierwszym. Rysunek nr 6a prezentuje rozmieszczenie konkretnych usług dla ludności w poszczególnych sołectwach gminy Lubicz.

Tabela nr 12 prezentuje ilość podmiotów gospodarczych wg sołectw i branż. Rysunek nr 6b za pomocą tych danych przedstawia udział usług w granicach poszczególnych sołectw. Wyróżniają się przede wszystkim funkcje handlowe i usługowe większości sołectw, zauważalna jest również dość liczna obecność firm z branży transportowej i budowlanej.

Tabela 12. Działalność gospodarcza w gminie Lubicz wg sołectw

	BRANŻA									
	gastronomia	pozostałe usługi	handel	usługi niematerialne	usługowo – handlowa	transport	produkcyjno – usługowa	budownictwo	produkcja wyrobów	usługi przemysłu
Brzezinko	1	2	3	1	0	2	1	1	0	0
Brzeźno	0	3	7	2	0	3	1	0	1	0
Grabowiec	1	5	6	11	0	4	1	10	2	0
Grębocin	5	39	76	21	1	23	16	27	4	1
Gronowo	1	2	15	3	0	2	5	6	0	0
Jedwabno	1	5	6	6	1	2	7	5	3	0
Józefowo	4	1	1	0	0	1	3	0	0	1
Kopanino	0	2	3	5	0	1	3	2	0	0
Krobia	2	18	31	9	0	19	6	10	4	1
Lubicz Dolny	3	37	71	25	0	21	23	24	12	4
Lubicz Górny	6	41	106	31	0	32	14	29	9	0
Mierzynek	0	3	7	0	0	3	3	1	1	0
Młyniec Pierwszy	2	2	6	5	0	1	6	4	4	0
Młyniec Drugi	0	5	4	3	0	4	1	2	2	1
Nowa Wieś	1	4	7	4	0	4	1	3	1	0
Rogowo	0	8	4	1	0	6	2	3	1	0
Rogówko	2	5	8	0	0	8	8	4	0	0
Złotoria	0	41	39	18	0	7	17	22	13	1

Zestawienie na podstawie danych Urzędu Gminy Lubicz

Rysunek nr 6c przedstawia rozmieszczenie punktów obsługi rolnictwa w gminie Lubicz wg sołectw.

III.8. Turystyka

Gmina Lubicz położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Toruń, co związane jest z jego oddziaływaniem na obszar gminy. Miasto wpływa negatywnie na przestrzeń naturalną i stanowi zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, jednak jednocześnie jest największym źródłem ruchu turystycznego związanego z wypoczynkiem weekendowym i świątecznym.

Funkcje turystyczne realizowane są dwójako: poprzez krótki, najczęściej jednodniowy wypoczynek głównie mieszkańców Torunia oraz poprzez dłuższy, kilkudniowy lub weekendowy wypoczynek z noclegiem w gospodarstwach agroturystycznych bądź w budynkach zabudowy letniskowej oferowany zarówno dla mieszkańców Torunia jak i spoza miasta.

Teren gminy położony jest na pograniczu wysoczyzny chełmińskiej i doliny Drwęcy. Teren ten charakteryzuje się stosunkowo niewielkim udziałem powierzchni leśnych (20%), ale za to urozmaiconą rzeźbą terenu oraz atrakcyjnym krajobrazem doliny Drwęcy.

a) **Diagnoza środowiska naturalnego**

Ocena walorów rekreacyjno – wypoczynkowych środowiska naturalnego dokonana została poprzez określenie przydatności turystycznej poszczególnych jego elementów. Najważniejszymi komponentami środowiska naturalnymi decydującymi o atrakcyjności turystycznej obszaru są: rzeźba terenu, szata leśna, wody powierzchniowe, klimat i gleby.

Rzeźba terenu

Gmina Lubicz położona jest w centralnej części województwa kujawsko-pomorskiego na pograniczu płaskiej wysoczyzny chełmińskiej i głęboko porozcinanej doliny Drwęcy. Obszar wysoczyzny obejmujący obszar gminy Lubicz to teren o mało atrakcyjnej rzeźbie, charakteryzujący się niewielkimi wysokościami względnymi i małymi nachyleniami. Jest to obszar wykorzystywany w głównej mierze rolniczo, z niewielkimi enklawami roślinności śródpolnej i zwartym kompleksem leśnym w jego wschodniej części.

Bardziej atrakcyjnym i urozmaiconym krajobrazowo jest rejon doliny Drwęcy. Najbardziej wyraźna krawędź, będąca jednocześnie zboczem doliny, biegnie od wsi Brzezinko poprzez Jedwabno do Lubicza. Wysokości jej wahają się od 12 do 25 m i charakteryzują się znacznymi spadkami dochodzącymi niekiedy do 50%.

Wśród form rzeźby terenu można wyróżnić również te pochodzenia antropogenicznego. Są to przede wszystkim różnego rodzaju wyrobiska wyeksploatowane bądź pozostające w eksploatacji. Wśród nich znajdują się zarówno wyrobiska przemysłowe, jak i punkty eksploatacji kruszyw dla potrzeb lokalnych. Wszystkie (poza poddanymi już rekultywacji) stanowią element dysharmonizujący w krajobrazie.

Występujące na terenie gminy ukształtowanie powierzchni terenu sprzyja ogólnie zagospodarowaniu turystycznemu. Najdogodniejsze warunki techniczne występują w obrębie wysoczyzny. Dogodne warunki do zagospodarowania turystycznego występują również w obrębie płaskich powierzchni terasowych dolin rzecznych. Tereny te charakteryzują się przeważnie dobrą nośnością gruntów przy jednoczesnej dużej atrakcyjności krajobrazowej terenów otaczających. Pewnym ograniczeniem wykorzystania terenu są spadki terenu, rejon o utrudnionej dostępności oraz obszary o płytko zalegającej wodzie gruntowej.

Ogólnie można przyjąć, że teren gminy podzielony jest na dwie części – wysoczyznę charakteryzującą się mniejszą atrakcyjnością krajobrazową oraz dolinę Drwęcy o dużej atrakcyjności krajobrazowej.

Szata leśna

Około 20% powierzchni gminy zajmują lasy. Największe kompleksy leśne występują w dolinie Drwęcy i jej dopływu – Strugi Rychnowskiej.

Charakterystycznym typem siedliskowym lasów jest bór suchy i bór świeży, występujące na glebach piaszczystych. Drzewostany buduje sosna sadzona sztucznie w formie monokultur jednego wieku, bardzo podatna na działanie szkodników i pożary. Bór mieszany wilgotny i las mieszany występują tylko na niewielkich powierzchniach. Drzewostany tworzy sosna ze znacznym udziałem dębu, brzozy i świerka.

Przy przeprowadzaniu oceny przydatności lasów dla potrzeb turystyki wyróżniono trzy kategorie lasów:

- I kategoria (las bardzo przydatne) – zaliczono tu lasy na siedliskach zasobnych i bardzo zasobnych, posiadające korzystne warunki wodne oraz odporne na degradację, o wieku drzewostanów powyżej 80 lat. W lasach tych nie ma ograniczeń co do formy użytkowania turystycznego. Na terenie gminy lasy tej kategorii występują na niewielkich powierzchniach w północnej jej części.
- II kategoria (las przydatne) – zaliczono tu lasy o korzystnych warunkach siedliskowych (wilgotnościowych), odporne na degradację, o wieku drzewostanów powyżej 80 lat. Lasy tej kategorii zajmują dość duże powierzchnie i najwięcej jest ich w północnej części gminy.
- III kategoria (las mało przydatne) – zaliczono tu wszystkie pozostałe lasy z terenu gminy. W lasach tych należy ograniczyć swobodną penetrację ze względu na wiek drzewostanów, małą odporność oraz niekorzystne warunki bioklimatyczne. Lasy te w przeważającej części położone są na południu gminy.

Lasy na terenach o nachyleniu powyżej 30% nie powinny być przeznaczane do bezpośredniej penetracji turystycznej, natomiast w lasach na terenach o spadkach 5-30% chłonność turystyczna powinna być zredukowana do 30-70%.

Wody powierzchniowe

Ocena walorów turystycznych wód powierzchniowych powinna określić możliwość lokalizacji urządzeń związanych bezpośrednio z wypoczynkiem wodnym oraz rodzaj tej rekreacji.

Aktualnie dla celów turystycznych wykorzystywane są wody rzeki Drwęcy i jeziora Józefowo.

Drwęca – główna rzeka przepływająca przez gminę Lubicz – wpada do Wisły pod Złotorią na poziomie 36 m n.p.m. Jest to wytyczony szlak wodny użytkowany głównie jako trasa różnego rodzaju spływów kajakowych. Nie jest to jednak szlak oznaczony w terenie, ani w pełni zagospodarowany dla tego rodzaju użytkowania (miejsca postojowe, noclegowe, odpowiednia obsługa szlaku). W strefie brzegowej rzeki istnieją tereny możliwe do wykorzystania dla tych form zagospodarowania turystycznego. Są to niewielkie obszary w rejonach miejscowości Młyniec, Jedwabno, Lubicz i Złotoria.

Jezioro Józefowo nie należy do wód otwartych o najwyższej klasie przydatności turystycznej. Zbyt mała powierzchnia akwenu ogranicza jego szersze wykorzystanie. Niewątpliwymi natomiast jego atutami są: położenie wśród zieleni, urozmaicona konfiguracja terenu, dobra dostępność brzegowa, niski stopień zainwestowania, brak zagrożeń zewnętrznych, jak również fakt, że jest to jedyna woda otwarta tego typu w najbliższym otoczeniu wschodniej części miasta Torunia. Jezioro to jest wykorzystywane turystycznie, jednak rosnące zapotrzebowanie na tego rodzaju usługi w tym rejonie stwarza konieczność pełniejszego zagospodarowania terenów przyległych.

Granicą gminy jest kilkukilometrowy odcinek rzeki Wisły. Strefa przybrzeżna rzeki na terenie gminy Lubicz to teren płaski o niewielkich spadkach, suchy bądź podmokły. Możliwość jego ewentualnego wykorzystania ograniczona jest przez duże dobowe wahania lustra wody związane z

pracą pojedynczego stopnia wodnego we Włocławku. Kolejną barierą jest wysoki pozaklasowy poziom zanieczyszczenia w zakresie bakteriologicznym oraz fizykochemicznym. Sama Wisła może być natomiast wykorzystywana dla sportów wodnych (żeglarstwo, kajakerstwo, rejsy wycieczkowe).

Ponadto na terenie gminy występują mniejsze cieki, tj. Struga Toruńska i Jordan oraz nieliczne zbiorniki wodne nieprzydatne dla wykorzystania turystycznego.

Klimat

Klimat obszaru gminy charakteryzuje przejściowość i zmienność. Według rejonizacji klimatycznej Polski, klimat obszaru gminy cechuje się niskimi opadami i dużymi wahaniami temperatury.

Najchłodniejszym miesiącem jest styczeń, a najcieplejszym lipiec. Szata śnieżna zalega na tym terenie średnio przez 50-60 dni, jest jednak niestała. Grubość pokrywy śnieżnej powyżej 10 cm utrzymująca się przez dłuższy okres daje możliwość wykorzystania jej dla rekreacji zimowej.

Oceniając klimat, występujący na obszarze opracowania, pod kątem warunków wypoczynkowych, należy zaliczyć go do dość korzystnych, przede wszystkim dla wypoczynku letniego.

Gleby

Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych ogranicza możliwość przeznaczania wysokich klas gruntów na cele nierolnicze i nieleśne, w tym turystykę i rekreację.

Na obszarze gminy rejony najstabszych gleb koncentrują się przede wszystkim w dolinie Drwęcy – w jej wschodniej i południowej części – na wysoczyźnie w pobliżu zwartego kompleksu leśnego w postaci niewielkich enklaw.

b) Diagnoza środowiska antropogenicznego

O przydatności turystycznej regionu decyduje również bogactwo i różnorodność dziedzictwa kulturowego. Specyfika terenów rekreacyjnych w porównaniu z terenami przeznaczonymi do innych form użytkowania gospodarczego polega na tym, że nie są one dowolnym zbiorem komponentów środowiska przyrodniczego i kulturowego, lecz tworzą szczególne układy przydatne tylko dla rekreacji.

Dobra kultury zachowane z bogatej tradycji historycznej gminy to:

- zespoły dworsko – parkowe w Brzezinku, Grębocinie, Gronowie, Gronówku, Jedwabnie i Mierzynku, z czego 3 wpisane są do rejestru zabytków,
- obiekty sakralne wraz z wyposażeniem wpisane do rejestru zabytków – w Grębocinie, Młyńcu Drugim, Rogowie i Złotorii oraz inne kościoły i kaplice,
- ruiny zamku w Złotorii,
- grodziska wczesnośredniowieczne w Gronowie i Jedwabnie.

Obiekty te są równomiernie rozmieszczone na terenie całej gminy. Największe szanse wykorzystania dla turystyki mają zasoby zachowane w jak najlepszym stanie oraz zlokalizowane w najbliższym sąsiedztwie elementów środowiska przyrodniczego możliwych do wykorzystania turystycznego.

O możliwościach rozwoju funkcji turystycznych decydują również: baza usług handlowych, gastronomicznych, telekomunikacyjnych, służby zdrowia, dobra dostępność komunikacyjna oraz związana z tym obsługa ruchu motorowego. Największe skupienie wyżej wymienionych rodzajów usług skoncentrowane jest w Grębocinie i Złotorii.

Gmina posiada dobrą dostępność komunikacyjną, zarówno drogową, jak i kolejową oraz dogodnie połączenia z miastem Toruniem i sąsiednimi gminami, co ma szczególne znaczenie w rozwoju turystyki, nie tylko weekendowej i świątecznej.

c) Zainwestowanie turystyczne

Na obszarze gminy występuje nieliczne trwałe zainwestowanie typu turystyczno – wypoczynkowego, na które składa się:

- zabudowa letniskowa,
- kąpielisko nad jeziorem Józefowo,
- gospodarstwo jeździeckie AGROFOOD w Grabowcu wraz z bazą noclegową i gastronomiczną,
- obiekty bazy gastronomicznej,
- obiekty bazy noclegowej: Internat Zespołu Szkół w Gronowie, pensjonat przy gospodarstwie jeździeckim AGROFOOD w Grabowcu oraz małe gospodarstwa agroturystyczne,
- szlaki turystyczne:
 - piesze:
 - żółty, fragment Europejskiego długodystansowego szlaku pieszego E11, relacji Toruń – Radomno (160 km),
 - niebieski, relacji Ciechocin – Chełmża (40 km),
 - ścieżka przyrodnicza „Eko-Drwęca”,
 - motorowe:
 - Kopernikowski, relacji Toruń – Olsztyn – Gdańsk – Malbork – Toruń (670 km),
 - Grunwaldzki, relacji Toruń – Grunwald (150 km),
 - Szlak Tysiąclecia, relacji Poznań – Olsztyn (370 km),
 - Droga Tysiąca Jezior Południowa, relacji Ogrodniki – Olsztyn – Toruń – Gorzów Wielkopolski – Krajniki Dolne,
 - rowerowe:
 - żółty, relacji Toruń – Młyniec (28 km),
 - zielony, relacji Toruń – Radomno (130 km),
 - Szlak z biegiem Drwęcy, relacji Toruń – Brodnica (80 km),
 - szlak relacji Toruń – Osiek (19 km),
 - szlak relacji Toruń (Fort I) – Lubicz Dolny (11 km),
 - wodne:
 - na rzece Drwęcy – szlak kajakowy o długości 234 km, rozpoczynający się w Ostródzie, kończący przy ujściu do Wisły, brak zainwestowania turystycznego na terenie gminy,
 - na rzece Wiśle – szlak żeglowny o długości 940 km, brak zainwestowania turystycznego na terenie gminy.

Niski stopień zainwestowania turystyczno – wypoczynkowego na terenie gminy związany jest być może z postrzeganiem obszaru gminy jako zaplecza budownictwa mieszkaniowego dla miasta Torunia (bezpośrednie sąsiedztwo) niż rejonu o charakterze wypoczynkowym. Wizerunek ten w ostatnich latach ulega zmianie poprzez zauważalny wzrost zainteresowania budownictwem letniskowym.

Występujące na terenie gminy formy rekreacji i wypoczynku związane są przede wszystkim z wodami otwartymi. Dużym zainteresowaniem, nieproporcjonalnym niekiedy do swej wielkości, cieszy się jezioro Józefowo. Również rzeka Drwęca wykorzystywana jest w znacznym stopniu, głównie jako trasa spływów kajakowych.

Nieco inaczej przedstawia się zainteresowanie szlakami turystycznymi. Wytyczone szlaki motorowe, nieoznakowane, pozbawione przypisanej instytucjonalnej opieki oraz infrastruktury

towarzyszącej, nie są zauważane przez turystów. Dość dużym zainteresowaniem cieszą się lokalne szlaki rowerowe traktowane jako łącznik pomiędzy miastem Toruniem a terenami wypoczynkowymi. Natomiast wykorzystanie regionalnych szlaków rowerowych powinno wzrosnąć, zgodnie z obecnym trendem popularyzacji sportów rowerowych.

Wytyczone szlaki piesze przebiegające przez teren gminy mają już swoją tradycję, jednakże można było zaobserwować słabnące zainteresowanie tego rodzaju rekreacją. Związane było to być może ze zbyt słabą popularyzacją i organizacją takiej turystyki, a także z rosnącym zagrożeniem bezpieczeństwa na drogach publicznych. Jednak szansą dla rozwoju turystyki pieszej może być wykorzystanie szlaków dla osób uprawiających coraz bardziej popularny łodo łodo gl, czyli marsz przy wykorzystaniu specjalnych kijków.

Rzeka Drwęca wykorzystywana od dawna przede wszystkim dla zorganizowanych spływów kajakowych jest szlakiem nieoznakowanym oraz w bardzo niewielkim stopniu zagospodarowanym dla obsługi tego rodzaju rekreacji. Rzeka Wisła, kolejny szlak wodny, dawniej użytkowana dla różnego rodzaju form wypoczynku przy- i nawodnego, aktualnie zatraciła charakter rzeki typu rekreacyjno-wypoczynkowego.

d) Uwarunkowania nadrzędne

Obszar chronionego krajobrazu „Dolina Drwęcy” obejmuje znaczną część obszaru gminy Lubicz (3810 ha). Zasady użytkowania tego terenu określone zostały w „Dokumentacji obszarów chronionego krajobrazu w województwie toruńskim” wykonanej przez Ośrodek Rzeczoznawstwa i Doradztwa Rolniczego w Toruniu w 1989 r. W części dotyczącej gospodarki turystycznej powyższa dokumentacja podkreśla, że należy:

- zgodnie z zasadami ogólnymi:
 - tereny poeksploatacyjne niezwłocznie zrekultywować tworząc nowe tereny rekreacyjne,
 - w zagospodarowaniu rekreacyjnym terenów kierować się normatywami chłonności i pojemności turystycznej,
- zgodnie z zasadami szczegółowymi zagospodarować dla celów turystyki wodnej szlak Drwęcy.

Ichtiofaunistyczny rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca” obejmuje swoim zasięgiem Drwęcę wraz z odcinkami niektórych jej dopływów. Ochroną objęte są ponadto tereny ciągnące się pasami szerokości 5 m od brzegu wód. Rezerwat ten ma status rezerwatu częściowego, gdyż ochrona wyraża się w czynnym oddziaływaniu na stan ekosystemów a wstęp do niego nie jest ograniczony.

Rygory ochronne ujęcia wód powierzchniowych w Lubiczu dotyczą *dwóch* stref ochrony. *Na terenie stref obowiązuje zakazy zgodnie z Rozporządzeniem nr 4/2005 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 20 września 2005r w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęć wody „Drwęca-Jedwabno”.* W części dotyczącej gospodarki turystycznej zakazuje się również m.in:

- w strefie bezpośredniej:
 - zatrzymywania się kajaków, za wyjątkiem wyznaczonych przystani przeznaczonych na ten cel,
 - kąpieli,
 - łowienia ryb,
 - *użytkowania gruntów do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęć wody*
- w strefie ochrony pośredniej :
 - kąpieli,
 - postoju obiektów pływających,
 - uprawiania indywidualnych (niezorganizowanych) form turystyki wodnej,

- *urządzania obiektów intensywnej hodowli ryb łososiowatych i karpinowatych, oraz dokarmiania ryb,*
- *urządzania obozowisk i uprawiania sportów wodnych oraz użytkowania taboru pływającego o napędzie spalinowym,*

e) Zagrożenia dla rozwoju turystyki

- W czasie powodzi rzeka Drwęca zalewa terasę zalewową o szerokości 50-250 m.
- Na terenie gminy znajdują się liczne udokumentowane zasoby surowców mineralnych, zwłaszcza kruszywa. Aktualnie intensywna działalność wydobywcza prowadzona jest po obu stronach rzeki Drwęcy, głównie w rejonie Młynca Pierwszego i Drugiego. Działalność eksploatacyjna powoduje degradację powierzchni ziemi i zaburzenia w krajobrazie otwartym, dlatego też obszary z zakończoną eksploatacją powinny być podane jak najszybszej rekultywacji. Niestety nie wszystkie dokumentacje geologiczne wskazują kierunki rekultywacji poeksploatacyjnej.
- Bardzo niekorzystna sytuacja aerosanitarna panuje na terenie miasta Torunia. Bliskość Torunia ma niewątpliwie niekorzystny wpływ na zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego terenów przyległych, w tym i gminy Lubicz. Związane jest to głównie z występowaniem na terenie województwa przeważających wiatrów zachodnich. Do zanieczyszczenia powietrza przyczyniają się również emisje niekontrolowane pochodzące z:
 - komunikacji samochodowej (drogi nr 10 i 15),
 - źródeł emisji wtórnej pochodzącej ze złej jakości nawierzchni ulic, niewłaściwie eksploatowanych składowisk kruszyw czy transportu ciężkich materiałów,
 - lokalnych niewielkich kotłowni węglowych i pieców domowych.

f) Wnioski

Na podstawie przeprowadzonej analizy elementów warunkujących możliwość rozwoju turystyki wyróżniono obszary przydatne i możliwe do zagospodarowania turystycznego ze względu na korzystne warunki hydrogeologiczne, spadki terenu nieprzekraczające 10%, gleby niskich klas bonitacyjnych, bliskość wód otwartych lub terenów leśnych o dużej bądź średniej przydatności turystycznej. Są to tereny położone we wschodniej i południowej części opracowania. Największy taki kompleks występuje w rejonie wsi Młyniec Pierwszy i Drugi. Nieco mniejsze tereny zlokalizowane są w strefach brzegowych lasu w Gronowie, Nowej Wsi, Kopaninie oraz niewielkie enklawy w strefie brzegowej rzeki Drwęcy.

Pozostałe rejony obszaru gminy to tereny nieprzydatne do zagospodarowania turystycznego ze względu na niekorzystne warunki hydrogeologiczne, duże spadki terenu, gleby dobrych i bardzo dobrych klas bonitacyjnych, ograniczenia ochronne, tereny zainwestowane, obszary eksploatacyjne. Największa koncentracja terenów tego rodzaju występuje w centralnej i północno-zachodniej części gminy.

IV. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

IV.1. Uwarunkowania w zakresie ochrony przyrody i krajobrazu

Zasoby środowiska przyrodniczego

Obszar gminy Lubicz znajduje się w środkowej części województwa kujawsko-pomorskiego w powiecie toruńskim ziemskim. *Ogólna powierzchnia obszaru gminy wynosi 10 603 ha, w tym przeważają użytki rolne 7 305 ha (67,5%). Lasy i grunty leśne zajmują powierzchnię 1 943 ha, co stanowi 19,6%.*

Pod względem fizycznogeograficznego podziału Polski J. Kondrackiego (1988 r.) obszar gminy leży w obrębie trzech jednostek fizycznogeograficznych, tj. Kotliny Toruńskiej (południowa część gminy), Pojezierza Chełmińskiego (północno-zachodnia część) oraz Doliny Drwęcy (wschodnia część gminy).

Według podziału na regiony naturalne R. Galona, obszar gminy znajduje się w obrębie Równiny Chełmińskiej, Pagórków Wąbrzeskich, Doliny Środkowej i Dolnej Drwęcy oraz Wydm Toruńskich.

Rysunek nr 7a prezentuje zasoby środowiska przyrodniczego gminy Lubicz, natomiast rysunek nr 7b ilustruje rzeźbę terenu, jaka kształtuje się na obszarze gminy.

Tereny i obiekty podlegające prawnej ochronie przyrody i krajobrazu

Na obszarze gminy Lubicz znajdują się zarówno wielkoprzestrzenne formy ochrony krajobrazu, jak i indywidualne formy ochrony przyrody. Rysunek nr 7c prezentuje część z nich.

Zgodnie z Rozporządzeniem Nr 12 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 9 czerwca 2005 r. w sprawie obszarów chronionego krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Kujawsko-Pomorskiego nr 72, poz. 1376 wraz ze zmianami) przez Gminę Lubicz przebiega Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy. Powołany on został w roku 1992 (Rozporządzenie 21/92 Wojewody Toruńskiego z dnia 10 grudnia 1992 r.). Obszar ten objął swym zasięgiem część gminy Lubicz o powierzchni 3810 ha (35,9% powierzchni gminy) w otoczeniu doliny rzeki Drwęcy i w dolinie Strugi Rychnowskiej.

Obszary chronionego krajobrazu to wyróżniające się przyrodniczo i krajobrazowo tereny o różnych typach ekosystemów, których zagospodarowanie powinno zapewnić stan względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych. Gospodarowanie na tych terenach nie podlega szczególnie rygorystycznym reżimom ochronnym, jednak w/w Rozporządzenie ustala zestaw zasad gospodarowania, które należy uwzględniać w pracach planistycznych w zakresie zagospodarowania przestrzennego oraz w bieżącej działalności gospodarczej. *Należy tu wymienić m.in. zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zakaz likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, zakaz likwidowania naturalnych zbiorników wodnych i obszarów wodno błotnych oraz zakaz lokalizowania obiektów budowlanych w pasie o szerokości 100 m od linii brzegów rzek, jezior i innych zbiorników wodnych.*

Ustaleniami dotyczącymi czynnej ochrony ekosystemów Obszaru Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy są: zachowanie różnorodności biologicznej siedlisk, ochrona doliny rzeki Drwęcy wraz z pasem roślinności okalającej, propagowane nasadzeń gatunków rodzimych drzew i krzewów liściastych, a także racjonalna gospodarka leśna, polegająca na zachowaniu różnorodności biologicznej siedlisk w obrębie Doliny Drwęcy.

Wszystkie to zakazy i ustalenia powinny służyć zachowaniu możliwie niezmiętej, atrakcyjnej formy walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych dla różnej działalności człowieka, w tym dla potrzeb turystyki i rekreacji.

W celu ochrony i zachowania gatunków roślin i zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz siedlisk przyrodniczych (również charakterystycznych i powszechnych dla kontynentu europejskiego) utworzono Europejską Sieć Ekologiczną – Natura 2000. System ten jest wdrażany na terytorium wszystkich państw członkowskich Unii Europejskiej. Są dwa rodzaje obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków OSO wyznaczonych zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Ptasiej (Dyrektywa Rady 79/409/EWG z 2 kwietnia 1979 o ochronie dziko żyjących ptaków),
- specjalne obszary ochrony siedlisk SOO wyznaczonych zgodnie z zaleceniami Dyrektywy Siedliskowej [Habitatowej] (Dyrektywa Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory).

Na terenach Natura 2000 zabrania się podejmowania działań mogących w istotny sposób pogorszyć stan przedmiotu ochrony obszaru. Ograniczeniu nie podlega:

- działalność związana z utrzymaniem urządzeń i obiektów służących bezpieczeństwu przeciwpowodziowemu,
- działalność gospodarcza, rolna, leśna, łowiecka i rybacka, a także amatorski połów ryb, jeżeli nie zagrażają one zachowaniu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin lub zwierząt, ani nie wpływają w sposób istotny negatywnie na gatunki roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000,
- działania nadrzędnego interesu publicznego.

Na terenie gminy Lubicz znajdują się trzy obszary Natura 2000:

- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Dolina Dolnej Wisły, kod PLB040003

Obejmuje on odcinek doliny Wisły w jej dolnym biegu, od Włocławka do Przegaliny. Wisła zachowuje tu naturalny charakter i dynamikę rzeki swobodnie płynącej; rzeka płynie w dużym stopniu naturalnym korytem, z namuliskami, łachami piaszczystymi i wysepkami, w dolinie zachowane są starorzecza i niewielkie torfowiska niskie. Gniazduje tu ok.180 gatunków ptaków z czego 46 umieszczonych jest w Załączniku I Dyrektywy Ptasiej, a 4 gatunki z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK).

Obszarowi zagraża niszczenie morfologicznej różnorodności międzywala, zanieczyszczenie wód, zabudowa brzegów, zalesianie muraw, spontaniczna sukcesja roślinności wskutek zaprzestania lub zmniejszenia intensywności wypasu zwierząt oraz zamiana użytków zielonych na pola orne. Potencjalnym zagrożeniem jest projekt budowy stopnia wodnego w Nieszawie (Dane: Standardowy Formularz Danych Natura 2000).

- Obszar Specjalnej Ochrony Siedliskowej Nieszawska Dolina Wisły, kod PLH040012

Obejmuje on odcinek Wisły wraz z terenami zalewowymi między Nieszawą, a ujściem Drwęcy. Granice tego obszaru przebiegają wzdłuż krawędzi skarpy terasy zalewowej lub wałów przeciwpowodziowych. Obszar ma znaczenie przede wszystkim dla ochrony lasów łęgowych i całej mozaiki siedlisk nadrzecznych. Łącznie na omawianym terenie zanotowano obecność 8 rodzajów siedlisk z Załącznika I i 12 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Obszar obejmuje część ekologicznego korytarza Wisły, który został identyfikowany jako teren priorytetowy dla ochrony w sieciach ECONET i IBA, ważnego dla migracji wielu gatunków.

Dla zbiorowisk roślinnych brzegów Wisły, zależnych od okresowego zalewania i wynurzania, największym zagrożeniem jest zmiana stosunków wodnych, natomiast dla muraw, zarośli i lasów kserotermicznych jest to – z jednej strony zaniechanie dotychczasowego ekstensywnego użytkowania (zarzucenie pasterstwa, nawożenie), co przyspiesza eutrofizację i naturalną

sukcesję, a z drugiej strony gospodarka leśna (zalesianie, odnawianie). Zagrożeniem dla wszystkich siedlisk jest presja budownictwa oraz dzikie wysypiska (Dane: Standardowy Formularz Danych Natura 2000).

- Obszar Specjalnej Ochrony Siedliskowej Dolina Drwęcy, kod PLH280001

Obszar ten obejmuje swym zasięgiem powierzchnię wodną rzeki Drwęcy oraz niektórych jej dopływów, wraz z pasami gruntu po obu stronach rzek, obszarami stanowiącymi mozaikę siedlisk z różnego typu zbiornikami wodnymi (starorzecza) i lasami łęgowymi i ekstensywnie użytkowanymi łąkami w dolinie rzeki.

Obszar ten jest ważny dla ochrony bogatej ichtiofauny i mozaiki siedlisk związanych z doliną rzeczną. Stwierdzono tu występowanie 12 rodzajów siedlisk z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

Dolina Drwęcy stanowi zatem cenny zasób zróżnicowanych siedlisk dla gatunków zwierząt rzadkich i poddanych ochronie związanych ze środowiskiem wodnym – występuje tu 11 gatunków z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, w tym 7 gatunków ryb (rzeka Drwęca i jej dorzecze objęte jest krajowym programem restytucji ryb wędrownych).

Dodatkowym atutem obszaru jest jego kształt, sprzyjający zachowaniu tras migracji i rozprzestrzeniania się wielu gatunków fauny i flory. Jest to korytarz ekologiczny między Doliną Wisły, a Pojezierzem Mazurskim. Do najważniejszych zagrożeń należą: zanieczyszczenia wód, zmiany stosunków wodnych, zaniechanie użytkowania rolniczego terenu, niekontrolowana turystyka i kłusownictwo (Dane: Standardowy Formularz Danych Natura 2000).

Formą o najwyższej randze ochrony na terenie gminy jest rezerwat przyrody „Rzeka Drwęca”. Rezerwat został uznany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 27 lipca 1961 r. (Monitor Polski nr 71, poz. 302). Ochroną objęto koryto rzeki wraz z przybrzeżnym pasem o szerokości 5 m po obu stronach rzeki. Celem uznania rezerwatu jest ochrona środowiska wodnego i ryb w nim bytujących, w szczególności pstrąga, łososia, troci i certy. W/w rozporządzenie wprowadza na terenie rezerwatu szereg zakazów m.in. zakaz przegradzania rzeki urządzeniami uniemożliwiającymi rybnom swobodny przepływ, niszczenia i usuwania oraz jakiegokolwiek eksploatacji roślinności wodnej, wycinania drzew i krzewów, wycinania trzciny, sitowia i innych roślin oraz koszenia trawy. Na terenie gminy znajduje się część rezerwatu o powierzchni 67,84 ha. Wszystkie działania w zakresie zagospodarowania brzegów rzeki (w tym dla potrzeb turystyki i rekreacji) należy uzgadniać z *Generalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska lub Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska*.

Na terenie gminy Lubicz znajdują się następujące pomniki przyrody:

- Jesion wyniosły o obwodzie 454 cm i wysokości 19 m w Kopaninie (teren prywatny)
- Dąb szypułkowy o obwodzie 392 cm i wysokości 26 m w Złotorii na terenie szkolnym
- Dąb szypułkowy o obwodzie 440 i wysokości 28 m w Grabowcu, oddział leśny 97a,
- Dąb szypułkowy o obwodzie 520 cm i wysokości 25 m w Lubiczu Dolnym (teren prywatny)
- Dąb szypułkowy o obwodzie 495 i wysokości 22 w Kopaninie (nieczynny cmentarz)
- Dąb szypułkowy o obwodzie 569 i wysokości 24 m w Młyńcu Drugim (teren prywatny)
- Lipa drobnolistna o obwodzie 530 cm i wysokości 17 m w Jedwabnie (teren prywatny)
- Dąb szypułkowy o obwodzie 378 cm i wysokości 18 m w Grębocinie (teren prywatny)
- Dąb szypułkowy o obwodzie 476 cm i wysokości 19 m w Kopaninie, oddział leśny 41f
- Dąb szypułkowy o obwodzie 380 cm i wysokości 20 m w Nowej Wsi (działka gminna)

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

- Dąb szypułkowy o obwodzie 363 cm i wysokości 23 m w Gronówku (działka agencji Nieruchomości Rolnych)
- Dąb szypułkowy o obwodzie 492 cm i wysokości 22 w Kopaninie (teren prywatny)

Celem ochrony pomników przyrody, zarówno ożywionej, jak i nieożywionej jest zachowanie, ze względów naukowych i dydaktycznych, tworów przyrody odznaczających się indywidualnymi i niepowtarzalnymi cechami.

W stosunku do w/w drzew wprowadzono ochronę polegającą na stosowaniu zakazów i wycinania, niszczenia lub uszkodzenia drzew, zrywania pączków, kwiatów, owoców i liści, zanieczyszczania terenu w pobliżu drzew, umieszczania tablic, napisów i innych znaków oraz wznoszenia budowli w pobliżu drzew.

Rozporządzeniem Nr 16 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2005 r. w sprawie użytków ekologicznych (Dziennik Urzędowy Województwa Kujawsko-Pomorskiego nr 82, poz. 1518) uznano następujące obiekty:

Tabela 13. Użytki ekologiczne w gminie Lubicz przyjęte Rozporządzeniem Nr 16 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego z dnia 24 czerwca 2005 r.

Nr wg Rozporządzenia Wojewody Toruńskiego	Nadleśnictwo / leśnictwo	Oddział leśny	Powierzchnia [ha]	Opis powierzchni
U 223	Golub / Kępa	339 k	1,27	bagno
U 224	Golub / Gronowo	144 t, 149 b	8,27	zatorfiona rynna
U 225	Golub / Gronowo	146 g	0,48	zatorfiona rynna
U 226	Golub / Gronowo	149 g	1,05	zatorfiona rynna
U 227	Golub / Gronowo	154 h	0,88	zatorfiona rynna
U 228	Golub / Gronowo	154 h, 160 b	1,28	zatorfiona rynna
U 229	Golub / Gronowo	156 h	0,43	zatorfione zagłębienie
U 230	Golub / Gronowo	158 h	1,47	zatorfiona rynna
U 231	Golub / Gronowo	59 g	0,80	zatorfiona rynna
U 232	Golub / Gronowo	163 f, i, 165 t	4,09	zatorfiona rynna
U 233	Golub / Gronowo	163 g, 166c	4,61	zatorfiona rynna

Uznane użytki ekologiczne znajdują się na terenach Lasów Państwowych. W stosunku do wymienionych obiektów wprowadzono następujące zakazy: zmiany stosunków wodnych, wydobywania surowców mineralnych i torfu, zbioru wszystkich dziko rosnących roślin, z wyjątkiem owoców i grzybów, stosowania środków chemicznych. Niezbędne jest podjęcie działań w zakresie objęcia ochroną jako użytki ekologiczne terenów cennych przyrodniczo na gruntach innych form własności. Ponadto na podstawie uchwały Nr XV/31/04 Rady Gminy Lubicz z dnia 4 lutego 2004 r. zostały uznane za użytek ekologiczny tereny posiadające cenne wartości przyrodnicze o powierzchni ok. 15 ha o nazwie „Wilcza Kępa”. Użytek ekologiczny jest położony w Grabowcu na terenach zalewowych nad Wisłą, stanowiących własność gminy.

Na obszarze gminy Lubicz znajdują się parki podworskie w miejscowościach: Brzezinko – 2,00 ha, Gronowo – 2,90 ha, Gronówko – 4,50 ha, Jedwabno – 4,40 ha, Lubicz Dolny – 3,20 ha.

Parki w Gronowie, Gronówku i Jedwabnie wpisane są do rejestru zabytków i podlegają ochronie prawnej na mocy przepisów o ochronie dóbr kultury.

Parki poza znaczeniem historycznym pełnią też ważną funkcję ekologiczną wzbogacając i urozmaicając środowisko przyrodnicze. W parkach występują pomnikowe okazy drzew, niekiedy bardzo rzadkich gatunków. Pod tym względem wyróżnia się park w Gronowie. Można tam zaobserwować drzewa bardzo okazałych rozmiarów, takich gatunków jak: sosna czarna, buk, lipa, świerk srebrzysty, jesion, modrzew, wiąz oraz cis. Szczególnie dwa drzewa dwóch ostatnich gatunków powinny zostać uznane za pomniki przyrody.

Ochrona parków polega na: zakazie dokonywania wszelkich zmian naruszających układ przestrzenny parku, zakazie wznoszenia na terenie parku budowli i wykonywania robót szkodliwych dla parku, niezbędnej pielęgnacji roślinności i urządzeń parkowych. Niestety parki w Brzezinku, Gronówku oraz w Lubiczu Dolnym są bardzo zaniedbane, mają nieczytelny układ przestrzenny, wymagają rewaloryzacji i fachowej pielęgnacji.

Ponadto ochronie przed degradacją podlegają ciągi szpalerowe drzew wzdłuż dróg. *Na szczególną uwagę zasługuje aleja uformowanych lip znajdująca się w północnej części gminy, po wschodniej stronie od drogi łączącej Gronowo z Gronówkiem.*

IV.2. Uwarunkowania w zakresie wód powierzchniowych

Pod względem hydrograficznym przeważająca część obszaru gminy znajduje się w zlewni Drwęcy, która stanowi oś hydrograficzną obszaru. *Tylko północno-zachodnia część znajduje się w zlewni Strugi Toruńskiej, a część południowa należy do zlewni Strugi Młyńskiej oraz Wisły. Rzeka Drwęca przyjmująca szereg dopływów: Strugę Rychnowską, Jordan, Strugę Lubicką i Bywkę jest najważniejszą rzeką zarówno ze względu na funkcję ekologiczną (ichtologiczny rezerwat przyrody), jak i gospodarczą (źródło wody pitnej dla miasta Torunia). Przepływ w rzece przy ujściu do Wisły dochodzi do 30 m³/s. Całkowita jej długość wynosi 230,7 km, a powierzchnia zlewni – 5 693,3 km².*

Bardzo ubogie są natomiast zasoby wód stojących. Największym jeziorem na terenie gminy jest akwen w Józefowie o powierzchni około 4,4 ha. Jezioro jest wykorzystywane na potrzeby rekreacji i wypoczynku świątecznego (plaża, kąpielisko i pole namiotowe) oraz wędkarstwa. Ponadto na terenie gminy znajduje się szereg niewielkich śródpolnych i śródleśnych zbiorników wodnych wypełniających dna zagłębiń wytopiskowych. Również wypełnione wodą lub zabagnione są dna rynien polodowcowych. *Stopniowo zwiększa się liczba sztucznych zbiorników powstających na skutek wydobywania piasku i żwiru. Niestety po zakończeniu eksploatacji tereny te wraz ze zbiornikami nie są przystosowywane do pełnienia funkcji rekreacyjnej (jedynie 0,5 hektarowe jeziorko w Nowej Wsi) lub gospodarczej.*

Oprócz tego, na terenie gminy znajduje się kilka stawów przeznaczonych dla hodowli ryb (szczególnie we wschodniej części gminy).

Zaobserwowane pozytywne tendencje zmiany jakości wody rzeki Drwęcy pozwoliły sklasyfikować ją w 2007 r. w III klasie czystości, docelowo planuje się rzekę Drwęcę jako ciek I klasy czystości.

Struga Rychnowska jest prawobocznym dopływem Drwęcy o długości 14,5 km, płynącym w obrębie gmin Kowalewo Pomorskie i Lubicz o powierzchni zlewni 60,1 km². Struga bierze swój początek z Jeziora Mlewieckiego i jest sztucznym odprowadzeniem nadmiaru wód. Struga Rychnowska w 2007 r. prowadziła wody IV klasy czystości. Docelowo Struga Rychnowska ma prowadzić wody II klasy czystości.

Struga Toruńska jest prawobocznym dopływem Drwęcy, o długości 54,4 km i powierzchni zlewni 338,7 km². Struga w 2007 r. prowadziła wody IV klasy czystości, docelowo ma ona prowadzić wody II klasy.

Wody Strugi Lubickiej w 1986 r. odpowiadały III klasie czystości, a pod względem fizykochemicznym były pozaklasowe. Docelowo przewiduje się II klasę czystości dla tejże rzeki.

Rzeka Jordan w 1989 r. prowadziła wody pozaklasowe, docelowo Jordan winna prowadzić wody II klasy. (Dane: Raport WIOŚ Bydgoszcz 2007 r.)

Najważniejszymi obiektami w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w zlewni Drwęcy są: ujęcie wody pitnej dla miasta – Torunia zlokalizowane w Lubiczu na 12,3 km biegu rzeki, pobierające w roku 2007 średnio 23,4 tys. m³/d, oraz oczyszczalnie komunalne miast Brodnica, Golub – Dobrzyń, Rypin, Wąbrzeźno. Rzeka, z uwagi na źródło wody dla celów komunalnych, podlega ochronie.

Na obszarze gminy funkcjonują dwie mechaniczno-biologiczne oczyszczalnie ścieków. W Lubiczu Górnym funkcjonuje oczyszczalnia komunalna utylizująca ścieki bytowo-gospodarcze. Ścieki są oczyszczane ze wsparciem preparatem PIX. Na dzień dzisiejszy Qdśr wynosi 400m³/d, projektowane wynosi 720 m³ /d. Rezerwa przepustowości hydraulicznej w oczyszczalni gminnej, która wynosi 365 m³/d.

W Gronowie funkcjonuje oczyszczalnia o przepustowości 70 m³/d, obsługująca Zespół Szkół Rolniczych (w chwili obecnej wykorzystane jest ok. 50 m³/d). Odbiornikiem oczyszczonych ścieków jest Struga Rychnowska.

Niestety, duża część ścieków powstających na terenie gminy nie jest oczyszczana. Ze zbiorowego systemu kanalizacyjnego korzysta obecnie 1,9 tys. osób, co stanowi 11,6 % mieszkańców Gminy Lubicz. Dotyczy to głównie obszarów o dużej koncentracji zabudowy (Złotoria, Grębocin, Młyniec, Gronowo, Rogówko), gdzie podstawowym sposobem utylizacji ścieków jest ich gromadzenie w zbiornikach wybieralnych, o często niepewnej szczelności, z okresowym ich opróżnianiem i wywożeniem do punktu zlewnego oczyszczalni. Duża część ścieków powstających w zakładach rolnych jest bezpośrednio wylewana na pola i przenikając do wód podziemnych powoduje ich zanieczyszczenie. Jako docelowy stan w zakresie gospodarki ściekowej należy uznać likwidację wszystkich źródeł emisji ścieków nieoczyszczonych.

Niezbędne będą zatem jednak dalsze inwestycje w zakresie budowy kanalizacji zbiorczej, aby w pełni wykorzystać możliwości oczyszczalni i zapewnić prawidłowość procesu utylizacji ścieków.

IV.3. Uwarunkowania w zakresie wód podziemnych

W południowej części gminy występują obszary wysokiej ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (OWO) i najwyższej ochrony (ONO).

Na terenie gminy występują poziomy wód podziemnych czwartorzędowych o wydajności utworu w granicach 10-60 m³/h. Gmina na przeważającym obszarze posiada małe zasoby wód podziemnych, nawet poniżej 10 m³/h, za wyjątkiem okolic ujęcia wód podziemnych we wsi Jedwabno nad Drwęcą.

Wyniki badań monitoringowych ujęcia infiltracyjnego w Jedwabnie wskazują na dość korzystną jakość wód (wysoka oraz średnia).

Generalnie wody piętra czwartorzędowego są średniej i niskiej jakości. Najmniej korzystne wartości przyjmują stężenia żelaza i manganu, a na odkrytych terenach o intensywnym użytkowaniu rolniczym – również azotany i siarczany. Wody trzeciorzędowe są najczęściej zanieczyszczone pyłem węgla brunatnego oraz wykazują podwyższone zawartości żelaza, manganu oraz siarczanów.

Spływ jednostkowy na obszarze gminy wynosi 3,5-4,0 l/s/km². Przepustowość utworów powierzchniowych waha się, w zależności od przepuszczalności utworów, od przepuszczalności o dużym zróżnicowaniu ($K > 1,5$ mm/min) do mało zróżnicowanych ($K < 1,5$ mm/min).

IV.4. Uwarunkowania w małej retencji i zagrożenia powodziowego

Melioracje wodne wraz z małą retencją

Gmina Lubicz położona jest w makroregionie Pojezierza Chełmińskiego-Dobrzyńskiego w mezoregionie Doliny Drwęcy. Najniżej położony teren znajduje się na obszarze doliny Drwęcy (38,0 m n.p.m.), a najwyższe wzniesienie zlokalizowane jest w miejscowości Gronówko (104,6 m n.p.m.).

Przeważa użytkowanie rolnicze o dużej intensywności w postaci użytków ornyczych z niewielkim wykorzystaniem naturalnych użytków zielonych. Obszar gminy wynosi 10 603 ha, w tym grunty orne – 6199 ha i użytki zielone – 967 ha.

Na terenie gminy funkcjonują systemy melioracyjne obejmujące swoim zasięgiem około 2 393 ha użytków rolnych i 357 ha użytków zielonych. Długość rowów szczegółowych szacuje się na 99 000 m. Urządzenia melioracyjne w większości zostały wykonane w latach 1974 – 1986, ale zdarzają się również tereny zmeliorowane przed 1939 r. Większość urządzeń została zdekapitalizowana i wymaga odbudowy.

Gmina jest w zasadzie stosunkowo zasobna w wody płynące, a wynika to z korzystnego położenia w dolinie rzeki Drwęcy i jej dopływów. Część cieków podstawowych i rowów położonych na wysoczyźnie w okresach letnich jest sucha i nie prowadzi wody. Wysychają również „oczka” śródpolne.

Aktualnie największą powierzchnią retencyjną w gminie są stawy rybne Zakładu Hodowli Pstrąga na Drwęcy poniżej zbiornika wodnego ujęcia wody dla miast Torunia i gminy Lubicz. Na terenie gminy istnieją również różnego rodzaju stawy prywatne mające również swój udział w retencjonowaniu wód powierzchniowych.

Ochrona przeciwpowodziowa

Na terenie gminy Lubicz istnieją potencjalne zagrożenia powodziowe w dolinie rzeki Drwęcy, od ujęcia do rzeki Wisły po tereny powyżej mostu drogowego w Młyńcu oraz na terenach położonych w południowej części gminy w dolinie rzeki Wisły.

Rzeka Drwęca

Dla rzeki Drwęcy w 2003 r. zostało wykonane opracowanie „Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych”. Głównym celem pracy było wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla rzeki Drwęcy od wody o prawdopodobieństwie występowania (przewyższenia) $p=1\%$ i $p=10\%$.

Według rozpoznania stanu istniejącego oraz potrzeb prac regulacyjnych na rzece Drwęcy pod kątem rozwiązań zagadnień powodziowych określono, że na odcinku Drwęcy w km 12,27 dolinę przegradza stopień wodny w Lubiczu, który stanowi ujęcie wody komunalnej dla miasta Torunia oraz gminy Lubicz. Stopień ten składa się z jazu i zapory ziemnej. Cofka w zbiorniku osiąga do km ~ 18,00 powyżej mostu drogowego w Młyńcu, natomiast w km 11,30 rzeki Drwęcy w Lubiczu znajduje się jaz piętrzący, obecnie dla celów przeciwpożarowych młyna (niegdyś o napędzie wodnym, obecnie elektrycznym). Przepustowość odcinka na terenie gminy jest bardzo zmienna, a szerokość koryta waha się w granicach 50-21 m. Zbyt mała przepustowość jazu młyńskiego powoduje, przy przepływie większych wód, podtapianie stopnia wodnego ujęcia wody od strony dolnej wody. Prace regulacyjne na odcinku gminy (wg potrzeb) sprowadzone będą do robót bagrowniczych, umocnień z materacy faszynowych, faszynady, młodo glacial oraz narzutów kamiennych. *Istniejący zbiornik zaporowy*

powyżej stopnia wodnego w miejscowości Lubicz w km 12+300 posiada pojemność ok. 800 000 m³, dla zachowania pojemności konieczne jest wykonywanie okresowych prac rewitalizacyjnych / bagrowniczych i utrzymanie parametrów eksploatacyjnych stopnia wodnego.

Na załączniku graficznym Uwarunkowania przyrodnicze elementy biotyczne, stanowiącym załącznik nr 1d, naniesiono linie zasięgu wód zalewowych Drwęcy o prawdopodobieństwie $p=1\%$ stanowiące obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi na terenie gminy Lubicz.

Rzeka Wisła

Wg „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” nie przewiduje się w okresie najbliższych kilkunastu lat realizacji koncepcji kaskadowania rzeki Wisły jako systemu kompleksowego uregulowania stosunków wodnych i gospodarczych rzeki, a także jako drogi wodnej.

W najbliższej perspektywie przewiduje się zachowanie stopnia wodnego we Włocławku oraz budowę stopnia wodnego w miejscowości Nieszawa w km ~ 703,75 rzeki Wisły jako zabezpieczenie i odciążenie zagrożonego stopnia wodnego we Włocławku. W związku z powyższym w rejonie gminy Lubicz dla terenów przylegających do rzeki Wisły przyjmuje się, że zostaje zachowany dotychczasowy stan przepływów wód rzeki Wisły.

Z danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej na wysokości ujścia rzeki Drwęcy do Wisły w km 728,4 rzędna wody 1% (woda 100-letnia) o przepływie ~ 9200 m³/s wynosi 43,03 m n.p.m. Rzędna ta stanowi w przybliżeniu granicę potencjalnego zagrożenia powodziowego, a tym samym ograniczenia użytkowania terenów wynikających z przepisów prawa wodnego.

Dla rzeki Wisły w 2004 r. zostało wykonane opracowanie „Wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią w celu uzasadnionego odtworzenia terenów zalewowych”, którego celem było wyznaczenie granic obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią dla rzeki Wisły od wody o prawdopodobieństwie występowania (przewyższenia) $p=1\%$ i $p=10\%$.

Na załączniku graficznym Uwarunkowania przyrodnicze elementy biotyczne, stanowiącym załącznik nr 1d, naniesiono linie zasięgu wód zalewowych Wisły o prawdopodobieństwie $p=1\%$ stanowiące obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi na terenie gminy Lubicz.

IV.5. Uwarunkowania w zakresie terenów leśnych

Obszar wysoczyzny morenowej, jak również niektóre poziomy terasowe są praktycznie bezleśne. Rosnące tu przed wiekami zasobne lasy na siedliskach grądowych zostały dawno wykarczowane, a grunty przeznaczone pod użytkowanie rolnicze. Pod względem genetycznym na wysoczyźnie przeważają gleby łodo glacialne i bielicowe (brunatne właściwe i wylugowane, pseudobielicowe, płowe i czarne ziemie). W części dolinnej przeważają gleby piaskowe różnych typów genetycznych, a miejscami także mady i gleby organiczne.

Lasy na terenie gminy Lubicz zajmują powierzchnię 2070 ha, co stanowi 19,6% powierzchni ogólnej gminy. Kompleksy leśne na obszarze gminy rozmieszczone są nierównomiernie. Znajdują się głównie w południowej części gminy w rejonie Grabówca, Kopanina i Nowej Wsi oraz w północnej części gminy w rejonie Gronowa i Gronówka. Większość lasów to lasy państwowe będące w zarządzie Nadleśnictwa Dobrzejewice i Golub-Dobrzyń. Przeważają lasy na siedliskach boru świeżego oraz boru mieszanego świeżego. Dominują zdecydowanie drzewostany sosnowe młodszych klas wiekowych z niewielkim udziałem gatunków liściastych: brzoza, lipa, dąb, olcha. Szczegółowe zasady gospodarki leśnej, w której obok funkcji gospodarczych lasu uwzględnia się ich znaczenie ekologiczne, określają plany urządzenia lasów dla nadleśnictw.

IV.6. Uwarunkowania w zakresie gleb

Na obszarze gminy Lubicz wg IUNG Puławy (1982 r.) przeważają grunty orne średnich i dobrych klas bonitacyjnych, tj. IV klasy (łącznie 30,9% powierzchni gruntów ornych) i klasy III (27%). Gruntów ornych V klasy (17,3%) i VI klasy (12,0%), *gleby klas II – Iva od 2-go do 5-go kompleksu rolniczej przydatności gleb występują na terenie wsi: Brzeźno, Brzezinko, Gronowo, Rogówko, Rogowo, Grębocin. Gleby najłabsze klas Iva – V, VI, obejmują wsie: Lubicz Dolny i Górny, Złotorię, Nowa Wieś, Młyniec Pierwszy i Drugi, Grabowiec i zaliczane są do 6-go i 7-go kompleksu rolniczej przydatności gleb.* Należy zauważyć stosunkowo duży odsetek gleb najłabszych klas świadczy o dużych możliwościach gminy w zakresie lokalizacji inwestycji (brak bariery w postaci dużej powierzchni gruntów o wysokiej przydatności rolniczej).

Podobne wnioski wynikają z analizy kompleksów rolniczej przydatności gleb, która uwzględniając takie właściwości gleb, jak: miąższość poziomu orno-próchniczego, skład mechaniczny gleby, stosunki wilgotnościowe, rzeźba terenu i kultura gleby, daje sumaryczną informację o ich jakości i przydatności dla rolnictwa. Ilustruje to zestawienie (również wg danych IUNG Puławy):

Tabela 14. Użytki rolne w gminie Lubicz

Kompleksy rolniczej przydatności gleb	ha	% * w stosunku do ogólnej powierzchni gminy
Grunty orne:		
1. Pszenny bardzo dobry	12	0,2
2. Pszenny dobry	1248	20,6
3. Pszenny wadliwy	42	0,7
4. Żytni bardzo dobry	1084	7,9
5. Żytni dobry	679	11,2
6. Żytni słaby	982	16,2
7. Żytni bardzo słaby	1333	22,0
8. Zbożowo-pastewny mocny	497	8,2
9. Zbożowo-pastewny słaby	182	3,0
razem grunty orne	6059	57,1*
Użytki zielone:		
1z. Bardzo dobre i dobre	0	0,0
2z. Średnie	454	54,5
3z. Słabe i bardzo słabe	379	45,5
razem użytki zielone	833	7,9*
Razem użytki rolne	6892	65,0*

Z analizy powyższego zestawienia wynika, że na terenie gminy rolnicza przydatność gleb jest zróżnicowana. Co prawda największy udział mają gleby należące do kompleksu żytniego bardzo słabego (22,0% gruntów ornych), ale niewiele mniej zajmują gleby kompleksu pszennego dobrego (20,6%). Ponadto wysoki odsetek zajmują gleby kompleksu żytniego dobrego (16,2%). Do gleb wysokoprodukcyjnych zaliczono użytki rolne kompleksów: pszennego bardzo dobrego, dobrego i żytniego bardzo dobrego, do średnioprodukcyjnych użytki rolne kompleksów: pszennego wadliwego, żytniego dobrego i zbożowo-pastewnego mocnego, a do niskoprodukcyjnych kompleksów: żytniego słabego i bardzo słabego oraz zbożowo-pastewnego słabego. Ważnym podkreślenia jest zróżnicowanie

przestrzenne kompleksów glebowych. Kompleksy o najwyższej przydatności rolniczej zdecydowanie dominują na wysoczyźnie morenowej (w rejonie Gronowa, Brzeźna, Rogówka i Jedwabna), natomiast o niskiej przydatności rolniczej w części gminy położonej w dolinie Wisły i dolinie Drwęcy. W części dolinnej występuje ponadto zdecydowana większość użytków zielonych. Preferuje to, obok rozwoju warzywnictwa i sadownictwa na terenach wysoczyznowych, rozwój hodowli bydła i trzody chlewnej. Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wg IUNG Puławy obliczony na 65,2 pkt. jest nieco niższy od średniej dla województwa i zbliżony do średniej dla powiatu.

Rysunek nr 7d prezentuje kompleksy przydatności rolniczej gleb w gminie Lubicz.

IV.7. Uwarunkowania w zakresie eksploatacji surowców naturalnych

Najwyżej położony punkt na terenie gminy wznosi się 106,7 m n.p.m. (w rejonie wsi Gronowo), zaś najniżej położony (ujście Drwęcy do Wisły) 36,2 m n.p.m.

Ostateczne rysy rzeźby obszaru gminy Lubicz zostały ukształtowane w czasie ostatniego zlodowacenia skandynawskiego, które na tym terenie zakończyło się około 16 tys. lat temu, a modelowana w okresie polodowcowym. Na terenie gminy przeważają dwa podstawowe typy rzeźby charakterystyczne dla krajobrazu łodo glacialnego: morenowa wysoczyzna polodowcowa oraz doliny Wisły i Drwęcy.

Wysoczyzna morenowa przeważnie płaska lub lekko falista wznosi się średnio 85-90 m n.p.m. Zbudowana jest z glin i piasków zwałowych. Wysoczyznę urozmaicają niewielkie zagłębienia wytopiskowe, których dna są często podmokłe lub wypełnione wodą. Wysoczyznę rozcina wąska i płytka dolina Strugi Toruńskiej. Ponad poziom wysoczyzny wznoszą się niewielkie i niewysokie (5-10 m wysokości względnej) pagórki morenowe w rejonie Gronowa, Gronówka i Grębocina. Od północno-wschodu z wysoczyzną morenową graniczy obszar akumulacji wodnolodowcowej w postaci poziomu sandrowego wzdłuż Strugi Rychnowskiej. Wysoczyzna morenowa oddzielona jest od doliny Wisły i doliny Drwęcy załomem o zmiennej wysokości (od 15 m w rejonie Lubicza Dolnego do 30 m w rejonie Krobi czy Brzezinka) i zróżnicowanym nachyleniu stoków. Dno doliny zarówno Wisły, jak i Drwęcy łagodnie obniża się w kierunku koryt rzek, a ich cechą charakterystyczną jest klasycznie wykształcony system poziomów terasowych. Budowa teras rzecznych jest zróżnicowana, przeważają terasy zbudowane z piasków różnoziarnistych i żwirów, rzadziej terasy budują osady pylaste. Na terasie nadzalewowej Wisły w rejonie Kopanina i Grabowca wykształciły się niewielkie formy wydmowe.

Obszar gminy Lubicz jest bogaty w zasoby surowców naturalnych, w szczególności piasku i żwiru (jest też jedno eksploatowane złożo itów, drugie – znajdujące się w Lubiczu Dolnym – zostało już wyeksploatowane). Złoża o zasobach udokumentowanych znajdują się na terenie Grębocina (ity ceramiki budowlanej), Jedwabna (piaski i żwiry), Krobii (piaski i żwiry), Mierzynka (piaski i żwiry) i Młyńca Pierwszego i Drugiego (piaski i żwiry oraz piaski). Kruszywo jest w kilku miejscach eksploatowane na skalę przemysłową, a eksploatacja bezwzględnie jest dozwolona tylko na podstawie ważnej koncesji, która oprócz dozwolonej wielkości wydobycia zawiera również sposób rekultywacji terenu poeksploatacyjnego.

Na załączniku graficznym (załącznik nr 2b) zaznaczono orientacyjną lokalizację rejestrowanych terenów górniczych, zgodnie z poniższą tabelą.

Tabela 15. Aktualne obszary górnicze występujące na terenie gminy Lubicz

	Nazwa	Nr rejestru	Koncesja	Data decyzji
1.	Józefowo IV	10-2/3/157	OŚ.III.7512/1/06	2006-10-03
2.	Mierzynek I	10-2/2/126	nr 6/E/2004 [OŚ.III.7512/6/04	2004-07-27

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

3.	Mierzynek I NR 1 – Pole B	10-2/3/175	2/E/2007 [OŚ.III.7512/4/07]	2007-05-04
4.	Mierzynek III	10-2/2/91	nr 3/E/2004 [OS.III.7512/4/02]	2004-04-13
5.	Młyniec – Jedwabno III	XLIII/1/22	OS.IV.7521-9/98	1998-02-19
6.	Młyniec – Jedwabno III – Dz. nr 33/1	10-2/3/206	3/E/2005 [OS.III.7512/4/05]	2008-09-09
7.	Młyniec IX	XLIII/1/8	OS.IV.7521-10/94	1995-12-15
8.	Młyniec X	XLIII/1/14	OS.IV.7521-26/96	1996-08-26
9.	Młyniec XI/A/1	10-2/4/261	OŚ.III.7512/3/08/09	2009-07-24
10.	Młyniec XIII	10-2/2/83	nr 5/E/2003 [OŚ.III.7512/6/03]	2003-09-15
11.	Młyniec XIV	XLIII/1/15	OŚ.IV.7521-27/96	1996-09-02
12.	Młyniec XVI	XLIII/1/31	OS.IV.7521-29/98	1998-11-09
13.	Młyniec XXIII	10-2/4/244	3/E/2002 [OŚ.III.7512/6/02]	2002-09-05
14.	Młyniec XXIX	10-2/3/207	5/E/2005 [OŚ.III.7512/6/05]	2005-10-26
15.	Młyniec XXV/A	10-2/3/165	1/E/2003 [OŚ.III.7512/1/03]	2007-01-05
16.	Młyniec XXVII	10-2/3/171	nr 1/E/2007 [OŚ.III.7512/1/07]	2007-05-28
17.	Młyniec XXVIII	10-2/2/125	nr 2/E/2005 [OŚ.III.7512/3/05]	2005-05-20
18.	Młyniec XXX	10-2/3/155	nr 6/E/2005 [OŚ.III.7512/8/05/]	2006-01-23
19.	Młyniec XXXI	10-2/4/231	OŚ.III.7512/2/08	2008-08-25
20.	Młyniec XXXII	10-2/4/262	OŚ.III.7512/10/08/09	2009-07-10
21.	Młyniec XXXIII		OŚ.III.7512/9/09	2009-08-19

Zestawienie na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego (<http://www.pgi.gov.pl/>)

IV.8. Uwarunkowania w zakresie środowiska atmosferycznego

Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego powstające na terenie gminy to głównie zanieczyszczenia emitowane przez jednostki prowadzące działalność gospodarczą, jak również emisje z lokalnych kotłowni osiedli mieszkaniowych i obiektów użyteczności publicznej oraz palenisk domowych wykorzystujących tradycyjne źródła energii (często jest to słabej jakości węgiel oraz odpady z gospodarstw domowych). Zakłady rolne prowadzące przemysłowy tucz zwierząt są także źródłem odorów. Poprawa stanu jest możliwa przez stosowanie na większą skalę paliw proekologicznych (olej, gaz) lub paliwa wysokiej jakości. Ponadto teren gminy znajduje się w zasięgu oddziaływania zanieczyszczeń z Torunia (elektrociepłownia Grębocin, ELANA S.A.), ze względu na przeważające wiatry z sektora zachodniego. Stwarza to również zagrożenie dla stanu zdrowotnego lasów z uwagi na mało odporne na zanieczyszczenia drzewostany sosnowe. Potężnym emitorem zanieczyszczeń są także drogi o największym natężeniu ruchu, tj. trasa autostradowa, drogi nr 10 i 15. Tereny położone w sąsiedztwie tych dróg stanowią obszary ograniczonego użytkowania (m.in. wykluczone są niektóre uprawy i wypas zwierząt).

Zagrożenie hałasem komunikacyjnym na terenie gminy koncentruje się wzdłuż trasy autostradowej oraz dróg nr 10 i 15. Na tych drogach rejestruje się największe natężenie ruchu. Szczególnej uwagi wymaga rejon skrzyżowania drogi nr 15 z drogą 552 w Grębocinie ze względu na ogromne natężenie hałasu i potężne wibracje wywoływane w szczególności przez wielkogabarytowe pojazdy ciężarowe. Zagrożenie hałasem przemysłowym na terenie gminy jest stosunkowo niewielkie. Wiąże się głównie z istniejącymi oraz nowo powstającymi na terenie gminy zakładami rzemieślniczymi typu: piekarnie, stolarnie, garbarnie, warsztaty mechaniki pojazdowej, lakiernie, ślusarnie, masarnie itp.

V. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY STANU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

V.1. Ogólna charakterystyka zasobów dziedzictwa kulturowego gminy Lubicz

Gmina Lubicz położona jest w centralnej części województwa kujawsko – pomorskiego w bezpośrednim sąsiedztwie siedziby Sejmiku Samorządu Województwa i siedziby powiatu ziemskiego – miasta Torunia. Cechą szczególną dla dziejów gminy, mającą swoje przełożenie zarówno w ilości zachowanych obiektów jak i charakterze funkcjonalnym, jest fakt, iż jej terytorium wchodziło na przestrzeni wieków w skład różnych ziem i państw, podlegając jednocześnie różnym jednostkom administracyjnym i kościelnym.

W XII w., w okresie podziału dzielnicowego, obszar dzisiejszej gminy Lubicz należał do Mazowsza. Natomiast w XIII w. w okresie początkowym jednoliceństwa ziem polskich obszary gminy Lubicz na południe od Drwęcy należały do Kujaw, odrębnego Księstwa, zaś położone na północ od rzeki, do państwa Zakonu Krzyżackiego. Tereny położone na południe od Drwęcy (obszar sołectw Złotoria, Kopanino, Grabowiec, Nowa Wieś, Lubicz Górny, Młyniec Drugi, Mierzynek) to terytorium wykształconej ostatecznie na przełomie XIV i XV w. historycznej Ziemi Dobrzyńskiej, obejmującej tereny pomiędzy Wisłą, Drwęcą i Skrwą. Tereny położone na północ od Drwęcy to obszar historycznej Ziemi Chełmińskiej. W XVI i XVII w. tereny gminy, leżąc w granicach Królestwa Polskiego (Korony), należały do dwóch prowincji: część po południowej stronie Drwęcy do Wielkopolski i województwa inowrocławskiego, część po północnej stronie rzeki do Prus Królewskich i województwa chełmińskiego. Podziały te przetrwały zasadniczo bez większych zmian do końca Rzeczypospolitej. We wrześniu 1772 r. w wyniku I rozbioru Polski Prusy zagarnęły najbliższe okolice Torunia, choć samo miasto (na mocy układów rozbiorowych) pozostało przy Rzeczypospolitej. Granica biegła od młyna Trzepocz nad Wisłą (Winnica) do podmiejskiej wsi Mokre, stamtąd na północny – zachód do Bielana i z powrotem do Wisły. Część gminy Lubicz położona na północ od rzeki Drwęcy oraz obszar dzisiejszych sołectw Nowa Wieś, Kopanino, Złotoria znalazł się w zaborze pruskim wchodząc w skład utworzonego w 1818 r. powiatu toruńskiego. Część położona na południe od rzeki (poza w/w sołectwami) znalazła się w zaborze rosyjskim, powiecie lipnowskim. Podziały te, poza krótkim okresem funkcjonowania Księstwa Warszawskiego w latach 1807 – 1815, pozostały bez zmian do 1919 r.

Istotnym czynnikiem wpływającym na tempo rozwoju struktury przestrzennej jednostek osadniczych na obszarze gminy Lubicz był zarówno postęp cywilizacyjny jak i bezpośrednie sąsiedztwo miasta Torunia. Szereg wsi stanowiło bowiem już w XVI w. jego zaplecze gospodarcze, będąc własnością miasta. Wymienić tu należy przede wszystkim Lubicz Dolny (z młynami wodnymi, tartakiem, foluszem, cegielniami, miedziennicą, karczmi, komorą promową, łaźniami, ławami chlebowymi i folwarkiem) oraz Jedwabno, Grębocin, Gronowo, Gronówko, Rogowo, Rogówko.

Dla ożywienia gospodarczego gminy i jednostek osadniczych duże znaczenie miało oddanie w XIX/XX w. do użytku:

- szos bitych z Torunia do Lubicza w 1841 r., z Torunia do Kowalewa przez Grębocin z 1843 r.,
- linii kolejowej z Torunia do Olsztyna w 1873 r. (odcinek Toruń – Jabłonowo w 1871 r.) z dworcem w Grębocinie,
- linii kolejowej wąskotorowej Toruń – Grębocin – Lubicz w 1902 r. z bocznicą do młynów, obsługujących jeszcze w okresie międzywojennym cegielnię w Grębocinie (dziś w granicach administracyjnych miasta Torunia),
- nowej linii kolei wąskotorowej w 1916/17 r. z Torunia przez Sierpc, Płońsk do Nasielska z mostem przez Drwęcę i bocznicą do młynów, później zlikwidowanej.

Współcześnie rolę taką pełni realizowana autostrada A1 z węzłami Lubicz i Turzno.

Funkcje gospodarcze gminy wspomagane były poprzez systemy kolei gospodarczych:

- od stacji Turzno przez Brzeźno, Brzezinko do brzegów Drwęcy w sołectwie Młyniec Pierwszy (linia występuje na mapach topograficznych z 1908 i 1936 r.),
- z cegielni Antoniewo poprzez obszary zalesione (tzw. Mokry Las) do majątku Bielawy, przy szosie Toruń – Lubicz (linia występuje na mapie topograficznej z 1908 r., według mapy z 1936 r. już nie istnieje),
- wewnętrzny w obrębie cegielni Grębocin (teren obecnie w granicach administracyjnych miasta Torunia).

Zewidencjonowane przez WUOZ zasoby dziedzictwa kulturowego gminy Lubicz obejmują ponad 350 obiektów architektury, parków i cmentarzy. Spośród zasobów tych najliczniej reprezentowane są grupy funkcjonalne: zabudowa mieszkaniowa, cmentarze, obiekty przemysłowe.

Ochroną prawną, poprzez wpis do rejestru zabytków, objętych zostało 20 obiektów. Na liście tej znajduje się 5 kościołów (Grębocin, Gronowo, Młyniec Drugi, Rogowo, Złotoria), pałac (Gronowo), dwór (Jedwabno), dom (Grębocin), 3 parki dworskie (Gronowo, Gronówko, Jedwabno), 2 wczesnośredniowieczne grodziska (Gronowo, Jedwabno), 4 elementy Zespołu Młyna (Lubicz Dolny) oraz ruiny zamku w Złotorii. Rozmieszczenie obiektów objętych ochroną konserwatorską prezentuje rysunek nr 8.

Tabela 16. Obiekty wpisane do rejestru zabytków

miejsowość	obiekt		nr ewidencyjny	data wpisu
Grębocin	1.	Kościół poewangelicki z XIV w. wraz z urządzeniem wnętrza	A/377	07.10.1954 r.
	2.	Dom mieszkalny z pocz. XX w. przy ul. Dworcowej 64	A/229	04.11.1986 r.
Gronowo	3.	Kościół parafialny rzymsko-katolicki p.w. św. Mikołaja z XIV, XVII w.	A/356	13.07.1936 r.
	4.	Park dworski, o pow. 3,0 ha, z k. XIX/XX w.	A/614	14.12.1984 r.
	5.	Pałac, 1918 r.	A/22	04.04.2000 r.
	6.	Wczesnośredniowieczny zespół osadniczy	C/157	28.08.2003 r.
Gronówko	7.	Park dworski, o pow. 4,5 ha, k. XIX w.	A/608	09.09.1985 r.
Jedwabno	8.	Grodzisko wczesnośredniowieczne	C/29	15.09.1965 r.
	9.	Dwór z k. XVIII w.	A/247/1	30.12.1986 r.
	10.	Park dworski, o pow. 5,97 ha, z k. XIX w.	A/247/2	07.06.1984 r.
Lubicz Dolny	11.	Zespół Młyna – młyn pszenny z magazynami otrąb i mąki, cz. z XIX w., cz. z 1917 – 1918 r, przebudowa po 1918 r.	A/1405/1	29.01.2009 r.
	12.	Zespół Młyna – magazyn zbożowy (Getreidespeicher)	A/1405/2	29.01.2009 r.
	13.	Zespół Młyna – willa dyrektora	A/1405/3	29.01.2009 r.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

	14.	Zespół Młyna – budynek mieszkalny	A/1405/4	29.01.2009 r.
Młyniec Drugi	15.	Drewniany kościół filialny rzymsko-katolicki p.w. św. Ignacego Loyoli, wraz z urządzeniem wnętrza, z poł. XVIII w.	A/131	04.11.1953 r.
Rogowo	16.	Kościół ewangelicki, ob. rzymsko-katolicki p.w. Podwyższenia Krzyża Świętego, z XIV w. wraz z urządzeniem wnętrza	A/375	30.04.1930 r.
Złotoria	17.	Ruiny zamku, 2 poł. XIV	A/152/68	22.08.1935 r.
	18.	Kościół parafialny rzymsko – katolicki p.w. św. Wojciecha, wraz z urządzeniem wnętrza	A/114/1	03.09.2003 r.
	19.	Ogrodzenie cmentarza przykościelnego	A/114/2	03.09.2003 r.
	20.	Kapliczka na terenie cmentarza	A/114/3	03.09.2003 r.

W stosunkowo najlepszym stanie technicznym, z relatywnie niedużymi przekształceniami, zachowały się kościoły. Spośród 8 obiektów (7 murowanych, 1 drewniany), 5 wpisanych jest do rejestru zabytków. Okres ich powstania datowany jest na XIII – XIV w. (3 obiekty), XVI – XVIII w. (1 obiekt) i XIX – 1945 (4 obiekty). Przykładami fizycznej likwidacji obiektów są: kościół ewangelicko – unijny w Grębocinie (rozebrany w 1963 r.) oraz kościół pierwotnie katolicki, a od 1565 r. ewangelicki w Lubiczu Dolnym (rozebrany po 1965 r.). Kościół poewangelicki pw. św. Barbary w Grębocinie, obecnie użytkowany jest jako siedziba Muzeum Piśmiennictwa i Drukarstwa w Grębocinie.

Spośród 23 cmentarzy zewidencjonowanych na terenie gminy 8 z nich to cmentarze przykościelne (w tym 4 czynne), 15 to cmentarze położone poza dawną zabudowę wsi (w tym 4 katolickie, 2 rodowe, 1 choleryczny, 1 żydowski, 7 ewangelicki), z których tylko 1 w Lubiczu Dolnym czynny jest w chwili obecnej. Spośród 18 cmentarzy nieczynnych, cmentarz choleryczny w Gronowie i Żydowski w Lubiczu Górnym fizycznie nie istnieją (pierwszy z nich porasta lasek brzoźowy, drugi wszedł w obszar osiedla mieszkaniowego, na cmentarzu ewangelickim i katolickim w Brzezinku brak nagrobków i wycięty jest drzewostan, pozostałe cmentarze w większości zachowały jeszcze zarówno drzewostan jak i nagrobki, jednak w materiałach ewidencyjnych określone są jako cmentarze opuszczone (np. w Kopaninie) lub jako „całość zatarta” (np. w Jedwabnie). Cmentarz ewangelicki w Złotorii stanowi część terenu szkolnego.

Stosunkowo niewielka liczba obiektów w zasobie dziedzictwa kulturowego to założenia pałacowo – parkowe (dworskie). Grupa ta reprezentowana jest przede wszystkim przez założenie w Gronowie. Pozostałości zespołów parkowo – dworskich znajdują się również w Brzezinku, Lubiczu Dolnym, Grębocinie, Gronówku, Jedwabnie i Mierzynku.

Do rejestru zabytków wpisane są dwa parki – w Gronowie i Gronówku oraz założenie dworsko – parkowe w Jedwabnie. Generalnie stan zarówno parków jak i dworów jest głęboko niezadowolający. Poza nielicznymi, obiekty dworskie znajdują się w złym stanie techniczny, ponadto uległy licznym przebudowom. W obrębie parków zanotować należy zarówno zatarcie układu kompozycyjnego jak również ubytki w drzewostanie.

Obiekty przemysłowe, stanowiące obok zabudowy mieszkaniowej, jedną z liczebniejszych grup funkcjonalnych obiektów o wartości historyczno – kulturowej to przede wszystkim zespół młynów wraz z założeniem parkowym w Lubiczu Dolnym. Oprócz w/w zespołu występują również: młyn drewniany w Grabowcu, młyn murowany w Młyńcu II, zespół dawnego folwarku (dawna elektrownia i stacja pomp, relikty gorzelnicy w postaci komina) w Gronowie oraz dawna piekarnia i dawna rzeźnia w

Lubiczu Dolnym. Według map topograficznych z 1908 r. i 1936 r. na obszarze gminy Lubicz (w jej granicach sprzed 1936 r.) poza wymienionymi obiektami, na terenie gminy funkcjonowało 8 młynów (w tym Wilczy Młyn, Juda Młyn, Bierzgieł i Pachur) oraz 4 wiatraki i 7 cegielni (z tego 4 na obszarze w obecnych granicach administracyjnych miasta Torunia). Wymienione wiatraki i cegielnie nie istnieją w chwili obecnej.

Los zachowanych obiektów dworca kolejowego w Lubiczu Dolnym z aleją dojazdową obsadzoną lipami, wobec nie ujęcia linii kolejowej Toruń – Sierpc wykazie linii o znaczeniu państwowym, wymaga zdecydowanych rozstrzygnięć. Utrata pierwotnej funkcji, wzmocniona brakiem uregulowań prawnych dotyczących własności (brak zainteresowania utrzymaniem należytego stanu technicznego ze strony obecnego właściciela, PKP) może w niedalekiej przyszłości zaowocować fizyczną dewastacją obiektów.

Obiekty użyteczności publicznej, ze względu na pełnioną niegdyś funkcję, można zaliczyć do grup: szkoły, poczty, karczmy, remizy. Generalnie obiekty te nie pełnią już swojej pierwotnej funkcji, wykorzystywane są na cele mieszkalne.

Zabudowa mieszkaniowa o wartości historyczno – kulturowej, zewidencjonowana przez WUOZ, obejmuje ponad 250 obiektów o rodowodzie generalnie z końca XIX w i I ćw. XX w. Skupiona jest ona głównie w największych jednostkach osadniczych gminy (Lubicz Górny, Lubicz Dolny, Złotoria, Grębocin) i stanowi wypełnienie zachowanych fragmentów historycznych układów ruralistycznych. Zachowanie i ochrona zewidencjonowanych obiektów mieszkalnych o wartości historyczno – kulturowej jest w chwili obecnej jednym z najtrudniejszych do rozwiązania problemów. Podstawowe czynniki, które decydują o możliwości ich przetrwania mają charakter negatywny. Wymienione wyżej największe wsie gminy Lubicz, z racji bliskiego sąsiedztwa Torunia, trendu osiedlania się na obszarach podmiejskich, uwarunkowanego dodatkowo dobrymi powiązaniem komunikacyjnymi i niższymi niż w mieście cenami gruntów, podlegają w chwili obecnej przyspieszonemu rozwojowi przestrzennemu.

Wiejskie obiekty mieszkalne charakteryzują się generalnie kilkoma cechami:

- pomimo znacznej liczebności występują w znacznym rozproszeniu,
- ich stan techniczny, poza wyjątkami, jest generalnie zły, a możliwość adaptacji do współczesnych funkcji techniczno – użytkowych jest bardzo ograniczona,
- wartość zabytkowa większości obiektów ma tylko wymiar lokalny, a właściciele bądź użytkownicy nie są zainteresowani utrzymaniem zabudowy bez jej zmian, dla niektórych stanowi ona bowiem irytujący symbol cywilizacyjnego zacofania.

Bilans powyższego oznacza, iż szanse na zachowanie większości obiektów (w tym zwłaszcza drewnianych lub drewniano – murowanych, łączących funkcje mieszkalną z gospodarczą), przy dotychczasowych metodach działania nie są wielkie. Stan techniczny, technologia wykonania użyte materiały i możliwości poprawy standardów funkcjonalno – użytkowych oraz fakt, iż niektórzy obecni właściciele nie są emocjonalnie ani ekonomicznie zainteresowani ratowaniem starych budowli skłaniają do przeanalizowania skuteczności dotychczasowych form ochrony zachowanych obiektów o wartości historyczno – kulturowej. Zdecydowanie dobrym przykładem działań w celu ratowania obiektów dziedzictwa kulturowego na terenie gminy jest prywatna inicjatywa przekształcenia kościoła poewangelickiego pw. św. Barbary w Grębocinie na Muzeum Piśmiennictwa i Drukarstwa.

V.2. Szczegółowa charakterystyka zasobów dziedzictwa kulturowego gminy Lubicz

Szczegółową charakterystykę zasobów dziedzictwa kulturowego gminy przedstawiono według podziału na sołectwa. Charakterystyka obejmuje ewolucję nazwy miejscowości, notkę historyczną, obiekty wpisane do rejestru zabytków (*stan na maj 2009 r.*) oraz obiekty o wartości historyczno –

kulturowej, zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (stan na maj 2009 r.).

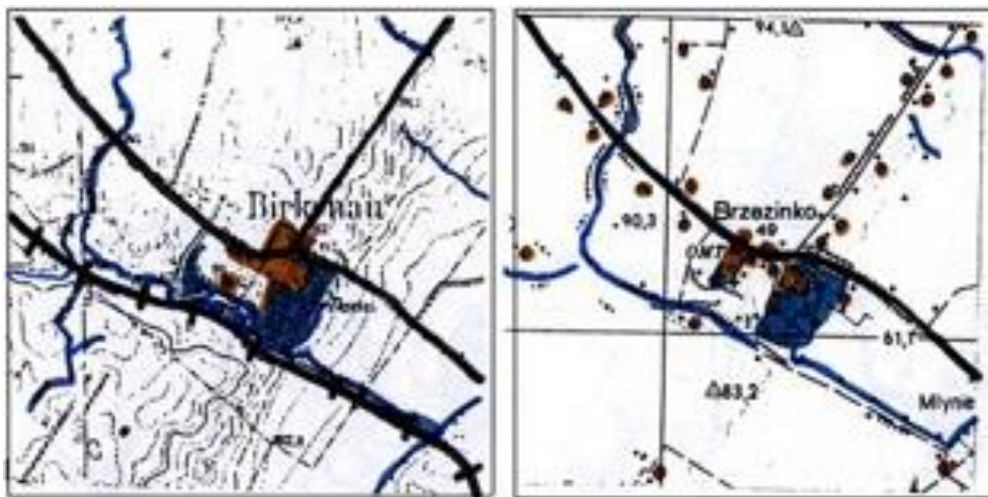
Z uwagi na fakt, że wykaz obiektów zabytkowych jest zestawieniem otwartym, nie sposób na etapie Studium wyszczególnić wszystkie obiekty o wartości historyczno – kulturowej. Poniższy wykaz nie wyczerpuje problematyki zasobów kulturowych gminy Lubicz, zatem obiekty o wartości historyczno – kulturowej i zasady ochrony powinny być określone w Gminnym Programie Opieki nad Zabytkami gminy Lubicz.

Uwaga! Podane przy zabudowie numery policyjne mogły ulec zmianie.

Brzezinko

1242 Hohenbriesen, Brissa Superior, Hoen Briesen, Hogenbrese, Hogenbryse, 1527 Brzezinko, Hohe Beisse, 1870 Birkenau.

Historia wsi sięga XIII w. Przed 1242 r. była własnością Zakonu, który w 1242 r. nadał dobra szpitalowi św. Ducha w Toruniu. W 1415 r. przechodzą w posiadanie klasztoru benedyktynek w Toruniu i pozostają w jego rękach do sekularyzacji. W 1551 r. klasztor benedyktynek nadaje trzy łany w Hoen Briesen toruńskiemu rajcy- Janowi Strobandowi. Majątek Brzezinko liczył wówczas 18 łanów i należał do powiatu chełmińskiego, parafii w Gronowie. W roku 1849 Brzezinko zostało wystawione na publiczną licytację. Z dziewięciu działek powstała wieś Brzezinko. Największa parcela pozostała jako folwark, którego właścicielem został Friedrich Wilhelm Hoff. W latach 1852-1886 właścicielem majątku był Hermann Kühne. Po jego śmierci majątek odziedziczyły dzieci. Powierzchnia wynosiła 305 ha 73 ary 58 m². Na Skarb Państwa Polskiego ziemia przeszła w 1920 roku.

Mapa 1. Rozwój przestrzenny Brzezinka, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Założenie dworskie:

- dwór obecnie budynek mieszkalny, murowany, z cegły z ok. 2 poł. XIX w.
- park podworski, pow. 2,0 ha

Zabudowa mieszkaniowa:

- dom (nr 57) – poniatówka, murowany z cegły, otynkowany, z 1 ćw. XX w
- dom (nr 67A) – murowany z cegły, otynkowany, z 2 ćw. XX w (lata 30-te)

Zespoły sakralne:

- kaplica rzymsko-katolicka p.w. św. Rocha z ok. 1884 r.
- cmentarz katolicki (nieczynny) z ok. 1884 r., pow. 0,25 ha, brak nagrobków, zachowany drzewostan
- cmentarz ewangelicki (nieczynny) z początku XX w., pow. 0,20 ha, brak nagrobków, drzewostan wycięty

Brzeźno

1242 – Niederbriesen, Grosen Briesse, Neder Briesse, 1526 Niderbrise alias Brzizno

Początki wsi Brzeźno sięgają XIII w. W 1242 r. Zakon ufundował szpital św. Ducha w Toruniu i uposaża go wsią Brzeźno. W 1415 r. szpital połączono z klasztorem benedyktynek w Toruniu, należała do niego wieś Brzeźno o 2 pługach. Od 1423/24 r. wieś stanowi własność rycerską komturstwa toruńskiego

w roku 1526 Zygmunt I nadał przywilej Barbarze Baythlyn na wieś Brzizno w okręgu toruńskim, natomiast w 1570 r. właścicielem zostaje Jan Stroband z Torunia, wieś należy do powiatu chełmińskiego, parafia Gronowo. W roku 1782 wieś przechodzi na własność generałowej Józefy Katarzyny z Ossówka – Zboińskich Jeżewskiej, natomiast od 1880 na własność Katarzyny z Jerzewskich Działowskiej. Folwark należy do Turzna, powiat toruński, gmina Papowo, parafia Gronowo. Obszar 1414 mórg, 7 domów mieszkalnych, 150 mieszkańców – katolików.

Mapa 2. Rozwój przestrzenny Brzeźna, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

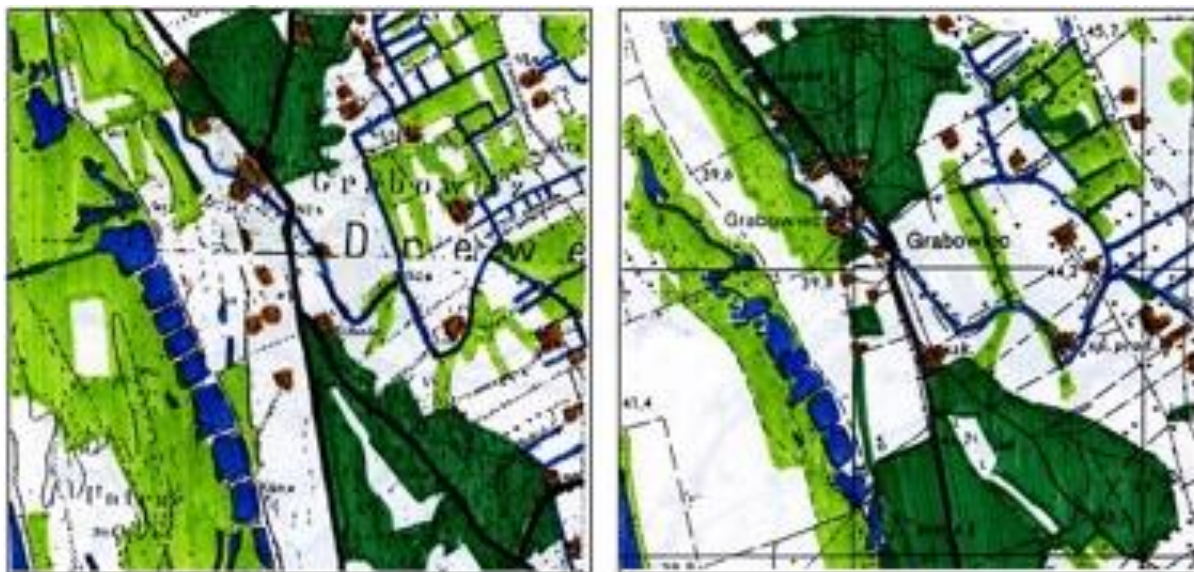
Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

- dom zarządcy (ul. Toruńska 24), ob. budynek mieszkalny, murowany z cegły, z k. XIX w.
- spichlerz (nr 34) murowany ze cegły, obecnie budynek magazynowy, 1 ćw. XX w. (lata 30-te)

Grabowiec

XVI w. – Graboffki, n. niem. Grabowitz

Wieś założona przez osadników holenderskich w XVI w., część gruntów nadrzecznych należała do starostwa w Złotorii. W 1754 r. nastąpiła parcelacja wsi. Z dokumentów wynika iż w 1773 r. we wsi było 20 włók czynszowych. W 1926 r. protestanci zbudowali w Grabowcu kościół, który po 1945 r. przechodzi w ręce katolików. Na mapie topograficznej z 1908 r. występuje we wsi cmentarz, karczma i szkoła.

Mapa 3. Rozwój przestrzenny Grabowca, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Obiekty sakralne:

- dawny kościół ewangelicki, ob. filialny, rzymsko – katolicki, pw. Chrystusa Króla, murowany z cegły, na kamiennej podmurówce z 1925 r.

Zabudowa mieszkaniowa:

- dom (nr 10) – murowany z cegły, z 2 ćw. XIX w. (ok. 1920 r.)
- dom (nr 12) – murowany z cegły, otynkowany, z k. XIX w.
- dom (nr 19) – murowany z cegły, z k. XIX w.
- dom (nr 28) – z pocz. XX w.
- dom (nr 39) – z pocz. XX w.

Obiekty gospodarcze i przemysłowe:

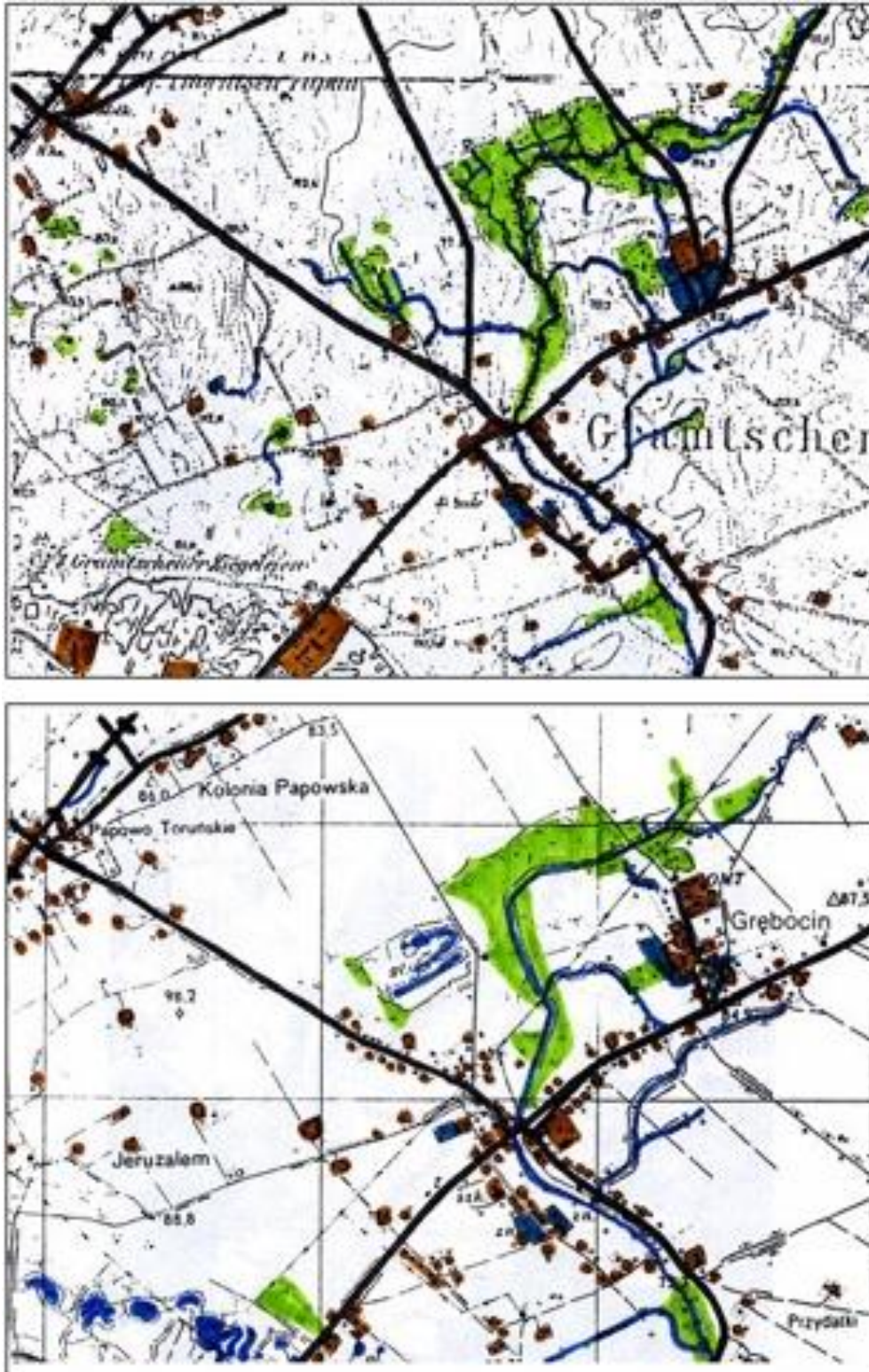
- budynek gospodarczy (nr 28) drewniany, z pocz. XX w.
- młyn (nr 8), drewniany, z k. XIX w.

Grębocin

1212 r. Glamboki, 1414 r. Gramptcze, Gramczin, Grampsch, Gramthen, Gramtczin, Grambaczin, niem. Gramtschen

Grębocin należy do najstarszych osad Ziemi Chełmińskiej. Po raz pierwszy wzmiankowany w tzw. dokumencie łowickim w 1222 r. Grębocin jest jedynym z grodów darowanym w 1222 r. przez Konrada Mazowieckiego pruskiemu biskupowi misyjnemu Chrystianowi. Od XIII w., w czasach Zakonu Krzyżackiego, Grębocin był wsią czynszową na prawie chełmińskim, należąca do komturstwa toruńskiego. W latach 1437/38 wieś Grębocin miała 56 łanów czynszowych. W 1457 r. król Kazimierz Jagiellończyk nadaje folwark Grębocin i wieś pańszczyźnianą miastu Toruniowi, w którego posiadaniu znajduje się do 1820 r. Folwark grębociński był samodzielnym majątkiem należącym do dóbr miejskich Torunia, przy którym istniała mała wieś. Folwark do 1738 r. był administrowany przez ustanowionych urzędników bądź oddany w dzierżawę, później wyłącznie dzierżawiony. W latach 1772 - 93 Grębocin został włączony do zaboru rosyjskiego. W latach 1793 - 1807 Grębocin włączony został do zaboru pruskiego, a w latach 1807 - 1813 zgodnie z konwencją elbląską do Księstwa Warszawskiego. W roku 1813 został zdobyty przez wojska francuskie. Po 15.05.1815 r. Grębocin zostaje ponownie włączony do zaboru pruskiego, w którym pozostaje do 1919 r., wchodząc w skład utworzonego w 1818 r. powiatu toruńskiego. Zarówno przeobrażenia, które dokonały się w połowie XIX w. w związku z uwłaszczeniem

włościan, jak i budowa linii kolejowej z Torunia do Jabłonowa przez Papowo Toruńskie w 1871 r. oraz kolei wąskotorowej Toruń Mokre - Grębocin - Lubicz w 1902 r., dzięki którym wieś uzyskała połączenie kolejowe z Toruniem, przyczyniły się do rozwoju przestrzennego tej miejscowości. Zabudowa pojawiła się przy drodze wiodącej do dworca w Papowie Toruńskim, przy drodze do Kowalewa i drodze do Lubicza. Zabudowa o wartości kulturowej pochodzi w większości z końca XIX w. i początku XX w. Zarówno domy mieszkalne jak i budynki gospodarcze są murowane, z cegły, nietynkowane, ze stromym dachem krytym dachówką. W 1905 r. Grębocin liczył: 188 budynków mieszkalnych, 1663 mieszkańców (578 katolików, 1083 ewangelików), w skład tak licznej gminy wiejskiej wchodziły: wieś Grębocin, stacja kolejowa Grębocin, stacja Papowo Toruńskie, osady: Przydatki (n. niem. Friedrichshal), Przyłubie (n. niem. Wiesenthal), Wałdowo (n. niem. Waldau). Od stycznia 1920 r. do września 1939 r. Grębocin należał do powiatu toruńskiego woj. pomorskiego. W latach 1939 - 1945 włączony został do Rzeszy Niemieckiej, w ramach Okręgu Gdańsk - Prusy Zachodnie.

Mapa 4. Rozwój przestrzenny Grębcina, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- **dom mieszkalny, ul. Dworcowa 64** z początku XX w., zbudowany przez Karola Polzfusa – dyrektora poczty w Gdańsku, wpisany pod numerem A/229 z dnia 04.11.1986 r.

- **kościół poewangelicki p.w. św. Barbary**, pierwotnie katolicki, w latach 1565-1918 ewangelicki, murowany z cegły, podmurówka z kamienia, częściowo otynkowany, odbudowany po zniszczeniach w czasie wojen szwedzkich z 4 ćw. XVII w (ok. 1686 r.), salowy z kwadratową wieżą od zachodu oraz kaplicą od południa, wpisany pod numerem A/377 z dnia 30.04.1930 r.

Fot.1. Dom mieszkalny, ul. Dworcowa 64 w Grębocinie
(źródło własne)

Fot.2. Kościół p.w. św. Barbary w Grębocinie
(źródło własne)

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Zespoły sakralne:

- cmentarz ewangelicki nieczynny, przykościelny (kościół pw. św. Barbary) na miejscu rzymsko – katolickiego z XIV w., pow. 0,32 ha, najstarsze nagrobki z 1812, 1818 r.
- budynek dawnej pastorówki (ul. Szkolna 25), murowany z cegły, z k. XIX w. obecnie mieszkalny
- kościół parafialny rzymsko – katolicki pw. św. Teresy od Dzieciątka Jezus, zbudowany w latach 1929 – 1930, murowany z cegły, jednonawowy z wieżą przy fasadzie zachodniej
- cmentarz przykościelny, parafialny katolicki, czynny, z 2 ćw. XX (ok. 1930 r.), pow. 0,64 ha, najstarsze nagrobki z 1931, 1932, 1934, 1937 r., w obrębie cmentarza kostnica i okazały drzewostan
- cmentarz ewangelicki, nieczynny od 1945 r., z 2 poł. XIX w., pow. 0,38 ha, funkcjonował jako przykościelny przy kościele ewangelicko – unijnym, zbudowanym w latach 1908 – 1910, rozebranym w 1963 r., najstarszy nagrobek z 1920 r., zachowane relikty tumb, ogrodzenia żeliwne oraz starodrzew

Zespół dawnego folwarku

- dwór (ob. budynek mieszkalny), murowany z cegły, z 1754 r., z dobudowanym w k. XIX w. od strony zachodniej piętrowym skrzydłem, wraz z budynkiem gospodarczym z pocz. XX w.
- park podworski krajobrazowy, z k. XIX w., pow. 1,3 ha, z zachowanymi drzewami i aleją lipowo – kasztanową

Obiekty użyteczności publicznej:

- dawna szkoła, obecnie budynek mieszkalny, ul. Szkolna 8, murowana, z ok. 1910 r.
- dawna gospoda (obecnie zajazd), ul. Kowalewska 4, murowana z cegły, otynkowana, z ok. 1910 r.
- szkoła podstawowa, ul. Szkolna 6, murowana z cegły, otynkowana, z 1 ćw. XX w.
- dworzec kolejowy, obecnie budynek mieszkalny, ul. Kolejowa 6, z pocz. XX w.

Zabudowa mieszkaniowa i obiekty gospodarcze:

- ul. Dworcowa:
 - dom (nr 62) – murowany z cegły, z pocz. XX w.
- ul. Kolejowa
 - dom (nr 4) – murowany, z pocz. XX w.
- ul. Kolonia Papowska

- dom (nr 10) wraz z budynkiem gospodarczym – murowany, z pocz. XX w.
- dom (nr 11) – murowany, z pocz. XX w.
- ul. Kowalewska
 - dom (nr 40) – murowany z cegły, z ok. 1930 - 40 r.
 - budynek gospodarczy (nr 6), (d. stajnia), obecnie budynek handlowy, z pocz. XX w.
- ul. Lubicka
 - dom (nr 3) – murowany z cegły, z ok. 1910 r.
 - dom (nr 5) – murowany z cegły, z 1 ćw. XX w.
- ul. Mostowa
 - dom (nr 6) – murowany, z pocz. XX w.
- ul. Okrężna
 - dom (nr 14) wraz z budynkami gospodarczymi (d. stodoła i chlew) – murowany, z pocz. XX w.
- ul. Przydatki
 - dom (nr 5) – murowany, z 1926 r.
 - budynek gospodarczy (nr 7), (d. obora), z pocz. XX w.
 - dom (nr 8) – „poniatówka”, lata 20/30-te XX w.
- ul. Spółdzielcza
 - dom (nr 5) – murowany z cegły, z pocz. XX w.
 - dom (nr 9) – murowany z cegły, z ok. 1900 r.
- ul. Szkolna
 - dom (nr 43) – murowany z cegły, z pocz. XX w.

Gronowo

1412 - Grunaw, Gronau, Grünow, Grynów, Grunnaw, 1570 - Gronowo, 1789 - Grunowo

Historia wsi sięga roku 1412. W roku 1437-1438 wieś była własnością Zakonu Krzyżackiego, komturstwa toruńskiego, obejmowała 47 łąnów czynszowych, 7 zagrodników, 5 zagród opustoszałych, 2 zagrody osadzone oraz karczmarz. W 1466 r. dobra komturstwa przechodzą na własność Korony Polskiej. Wieś Gronowo jest od tej pory w dyspozycji królów polskich jako dobra gracialne (z ograniczonym prawem własności). Kazimierz Jagiellończyk zezwala w 1472 roku wojewodzie chełmińskiemu Gabrielowi Bażyńskiemu oddać wieś w zastaw za 400 grzywien – rajcy toruńskiemu Rackendorffowi, a w latach 1511-1517 wieś ma w zastawie rodzina Szczawińskich. W 1520 r. Zygmunt I nadaje wieś Gronowo miastu Toruń w zamian za zamek w Świeciu. Wieś w roku 1570 liczyła 10 chłopów, 6 zagrodników, 5 komornic, była dobrem gracialnym – własnością królewską, w powiecie chełmińskim, starostwie lipienieckim. W 1639 r. Król Władysław IV nadaje Gronowo burmistrzowi toruńskiemu Janowi Preussowi, po jego śmierci wieś wraca w posiadanie szlacheckich tenentariuszy. W roku 1773 Gronowo z Gronówkiem miało 22 włóki szlacheckie, 4 włóki i 27 morgów czynszowych, 4 włóki proboszczowskie tj. razem 30 włók i 27 morgów w tym 4 włóki młodego lasu sosnowego. Liczyło 116 mieszkańców, w tym: 1 owczarz, 1 kowal, 11 zagrodników czynszowych, 2 zagrodników na służbie, 3 osadników i 3 osadników na ziemi kościelnej. W latach 1920-1939 – właścicielem dóbr Gronowo i Gronówko był Książę Władysław Włodzimierz Puzyna, w tym czasie miejscowość liczyła 220 mieszkańców i 19 budynków mieszkalnych (łącznie z osadą młyńską Juda). Folwark proboszczowski liczył 6 mieszkańców i 1 budynek mieszkalny, a leśniczówkę Gronowo - stanowiło 8 mieszkańców i 2 budynki mieszkalne. Majątek w jednym kluczu z Gronówkiem liczył ok. 1470 ha z młynem i gorzelnią. W czasie II wojny światowej znajdowała się tam szkoła rolnicza, w następnie w 1944 r. – szpital. Po wojnie w Gronowie powstał zespół szkół rolniczych. Układ przestrzenny wsi w formie ulicówki z folwarkiem położonym na skraju osady, wykształcił się w drugiej połowie XIX w. W miejscu zabudowań XVIII-wiecznego dworu powstał duży kompleks budynków gospodarczych folwarku a także nastąpiła rozbudowa sieci dróg w jego obrębie. Zmienił się także charakter zabudowy wsi. W miejsce dawnych zagród powstały budynki mieszkalne, wielorodzinne dla pracowników zatrudnionych w folwarku. Były to: dwojaki, czworaki i sześcioraki w większości szachulcowe, parterowe ze stromymi dachami, kryte dachówką. W tym czasie wzniesiono również budynek dla robotników sezonowych. Zabudowa ta, z uwagi na zły stan techniczny, uległa likwidacji w latach 30-tych XX w. Przetrwwały jedynie niektóre

budynki murowane tj. kuźnia, dawna szkoła podstawowa i kilka budynków mieszkalnych. Z okresu parcelacji wsi w roku 1936 pochodzi zespół zabudowań położonych na południowy wschód od wsi. Budynki mieszkalne drewniane, zwane „poniatówkami” zrealizowano w oparciu o projekty typowe i dzięki dużym dotacjom państwowym.

W 1427 powstał Młyn Juda (Judenmühle, Jodenmel, Judenmöll), młyn w komturstwie kowalewskim. Mistrz Paweł Russdorf nadaje młyn ze stawem i prawem rybołówstwa – jako wolną posiadłość Hannosowi Seefelt z Dźwierzna z prawem wykupu przez Zakon od spadkobierców Hannosa. W 1440 r. wdowa po Mikołaju Jodensie przekazuje młyn Mikołajowi Rüdigerowi. Po nim właścicielką zostaje Barbara Freitag. W 1493 r. młyn kupuje i zostaje właścicielem Mikołaj Zepplitz, w 1525 r. Zygmunt I nadaje młyn Franciszkowi Estkenowi z Torunia, w 1553 r. Hans Estken sprzedaje młyn Stanisławowi Kostce. W 1570 r. młyn stanowi własność królewską w dzierżawie Jana Strobanda, administracyjnie w powiecie michałowskim, parafii Wielka Łąka. Obecnie młyn i osada młyńska nie istnieją.

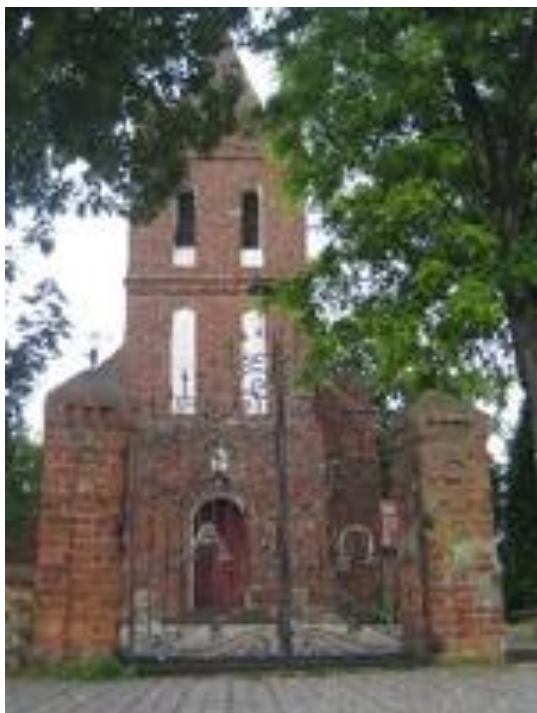
Mapa 5. Rozwój przestrzenny Gronowa, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- **kościół parafialny rzymsko – katolicki pw. św. Mikołaja**, zbudowany w 1 połowie XIV w., w połowie XVII w. dostawiono wieżę oraz dobudowano prezbiterium, wpisany pod numerem A/356 z dnia 13.07.1936 r.
- **park dworski** z XIX/XX w., wpisany pod numerem A/614 z dnia 14.12.1984 r.
- **pałac** z 1918 r., wpisany pod numerem A/22 z dnia 04.04.2000 r.

oraz stanowisko archeologiczne:

- **wczesnośredniowieczny zespół osadniczy**, wpisany pod numerem C/157 z dnia 28.08.2003 r.

Fot. 3. Kościół parafialny pw. św. Mikołaja w Gronowie
(źródło własne)

Fot. 4. Pałac z 1918 r. w Gronowie
(źródło własne)

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Zespoły sakralne:

- cmentarz przykościelny katolicki, czynny, z k. XIX w., najstarsze nagrobki z 1926, 1928, 1929, 1931, 1932, 1935 r.
- cmentarz rodowy, nieczynny, z 1 ćw. XX w. i grobowiec – mauzoleum rodziny von Wolff, murowany, na planie koła z 1860 r.
- cmentarz choleryczny, nieczynny, z 2 poł. XIX w., pow. 0,30 ha, brak nagrobków, cmentarz porasta laszek brzoźowy, w którym wystawiono drewniany krzyż
- cmentarz ewangelicki, nieczynny z 4 ćw. XIX w., pow. 0,30 ha, nagrobki usunięte

Zespół folwarczny:

- budynek stacji pomp, murowany, otynkowany, z pocz. XX w., obecnie cz. mieszkalny / hydrofornia
- spichlerz, obecnie magazyn, murowany, z XIX/XX w.
- cielętnik obecnie chlewnia, murowany, z pocz. XX w., ostateczny kształt prawdopodobnie z lat 30-tych XX w.
- komin gorzelni, murowany, z 2 poł. XIX w.
- kuźnia, obecnie budynek mieszkalny, murowany, otynkowany, z k. XIX w.
- dom ogrodnika, szachulec, z 2 poł. XIX w. z dobudówką murowaną z cegły z pocz. XX w.
- ogrodzenie i bramy wjazdowe do folwarku, z pocz. XX w.

Obiekty użyteczności publicznej:

- dawna szkoła (nr 60), obecnie budynek mieszkalny – organistówka, murowana z cegły, otynkowana, z 4. ćw. XIX w. (ok. 1880 r.)

Zabudowa mieszkaniowa

- dom (nr 13), murowany, z ok. 1940 r.
- dom (nr 15), murowany, z ok. 1940 r.
- dom (nr 21), z 2 ćw. XX w., „poniatówka”
- dom (nr 68), dawny czworak, murowany z cegły, otynkowany, z pocz. XX w. (ok. 1910 r.)
- dom (nr 66), dawny sześciorek, murowany z cegły, z 4 cz. XIX w. (ok. 1880 r.)
- dom (nr 72), dawna kuźnia, z pocz. XX w.
- dom (nr 86), z 2 ćw. XX w., „poniatówka”
- dom (nr 90), z 2 ćw. XX w., „poniatówka”
- dom (nr 112), z 1939 r., „poniatówka”
- dawna leśniczówka Gronowo, budynek mieszkalny z pocz. XX w.

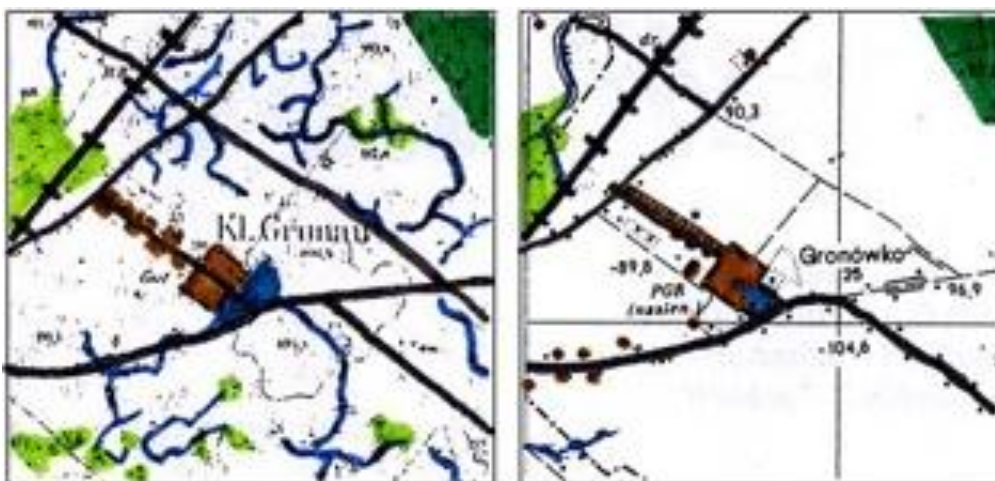
Elementy przyrodnicze:

- aleja lipowa wiodąca od wsi Gronówko do mauzoleum rodziny Wolff i do leśniczówki Gronowo

Gronówko

nazwa niemiecka Klein Grunau

Historia wsi sięga XV wieku, w którym osada należała do Zakonu - komturstwo toruńskie. W 1520 r. przeszła na własność Rady Miejskiej Torunia. Była to w XVII i XVIII wieku wieś szlachecka, od 1772 przejściowo a od 1815 r. na stałe w granicach Prus. 1766 r. stanowiła własność Konstantego Bnińskiego, a od 1771 r. – własność Onufrego Ostrowskiego. W roku 1796 Fryderyk Wilhelm III – król pruski ofiarowuje kandydaturę na dobra Gronowo i Gronówko swemu adiutantowi Wilhelmowi Chlebowskiemu – na prawie szlacheckim. W tym też roku kandydaturę odkupuje Ignacy Piwnicki, podkomorzy pruski. W 1798 r. kandydaturę kupuje Samuel Fryderyk Wolff, który obejmuje dobra w 1831 r. na mocy umowy majątkowej. Dziedziczy po nim Artur von Wolff w 1861 r. Po 1920 roku Gronówko wraca do Polski, stanowi własność Księcia Władysława Włodzimierza Puzyny. Razem z Gronowem liczy ok. 1470 ha. – Gronówko 389 ha. Obecnie istniejące budynki pochodzą częściowo z 1 połowy XIX w. (dwór i kuźnia) a częściowo z okresów późniejszych. Dwór w Gronówku otoczony był dużym kompleksem zabudowań gospodarczych, od wschodu i północy rozciąga się (obecnie mocno zniszczony) park. W dworze od II wojny światowej nie prowadzono prac remontowych. Zmieniono też wygląd i funkcję budynków gospodarczych.

Mapa 6. Rozwój przestrzenny Gronówka, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- **park dworski**, z XIX/XX w., wpisany pod numerem A/608 z dnia 09.09.1985 r.

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Zespół folwarczny:

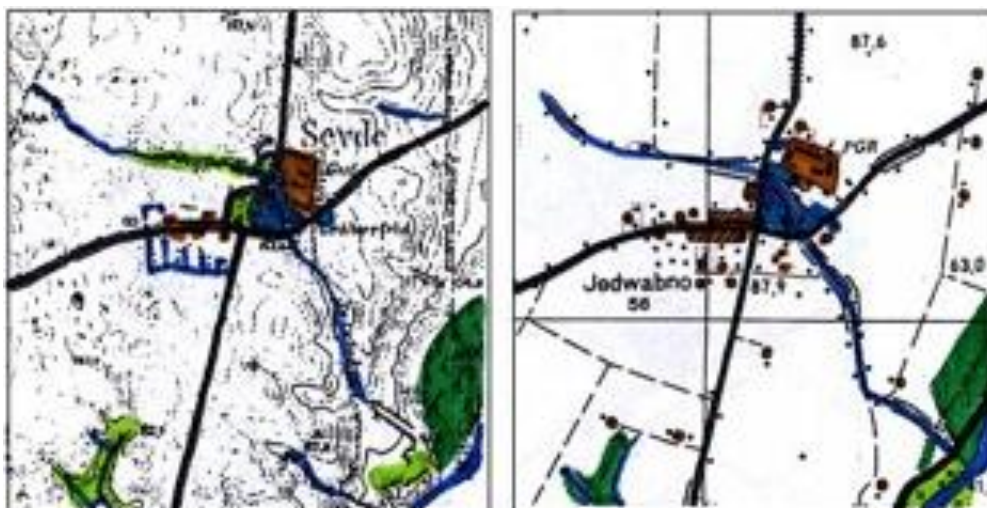
- dwór (nr 8), murowany z cegły, otynkowany, budowany w II etapach (1 poł. XIX w., rozbudowany po 2 poł. XIX w.), obecnie budynek mieszkalny
- dom ogrodnika, murowany, z ok. XIX/XX w., obecnie gospodarczy, przebudowany w latach 30-tych XX w.
- jałownik, obecnie owczarnia, 1934 r.
- budynek gospodarczy (obora), z 1 poł. XIX w.
- brama wjazdowa do folwarku i ogrodzenie, XIX / XX w.

Jedwabno

1338 Syden, Seyden, Syde, Sydow, Seydav, Seide, Zeyde, Zydow, Suide, Saide, Seiden, Zidau, n.niem.Seyde.

Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1338 r. z dokumentu, w którym Wielki Mistrz Zakonu Dytrych von Altenburg nadaje dobra Syden - Fryderykowi Juvenis, synowi Fryderyka z Głuchowa. W latach 1381-1441 jest folwarkiem komturstwa toruńskiego. W roku 1454 Król Kazimierz Jagiellończyk nadaje folwark pokrzyżacki Syde – Tielmanowi von Wege. W 1457 r. wieś przechodzi z nadania królewskiego na dobro Rady Miejskiej Torunia, które to w 1507 otrzymuje w zastaw wdowa po Janie von Wege – Katarzyna. Zygmunt I w zamian za zamek w Świeciu oddaje wieś w 1520 r. miastu Toruń. Wieś leży przejściowo a od 1815 r. definitywnie w granicach Prus. W 1846 r. dobra nabywa Johann von Gask i Josephine z d. von Trzebuchowska. Kolejnym właścicielem zostaje w roku 1882 – Oskar Struebing.

Wieś o nazwie Żyda należała kolejno do: w 1906 r. Carla Kürbisa i Pauliny z d. Kühn, w 1910 r. do Jacoba Dunajskiego i Johanna z d. Gatza, w 1919 r. Jakuba Dunajskiego, w 1920 majątek o powierzchni 463 ha nabywa Stefan Scholl. Nazwa Żyda zmienia się na Jedwabno za sprawą kolejnego właściciela, którym zostaje Jan Czarnowski w 1925 r. do 1928 r., kiedy to nowym właścicielem zostaje Edward Mysłakowski.

Mapa 7. Rozwój przestrzenny Jedwabna, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- **park dworski**, z XIX w., wpisany pod numerem A/247/2 z dnia 07.06.1984 r.
 - **dwór**, z k. XVIII w., rozbudowany na pocz. XX w., wpisany pod numerem A/247/1 z dnia 30.12.1986 r.
- oraz stanowisko archeologiczne:**
- **grodzisko wczesnośredniowieczne**, wpisane pod nr C/29 z dnia 15.09.1965 r.

Fot. 5. Park dworski wraz z dworem z k. XVIII w. w Jedwabnie

(źródło: <http://maps.google.pl/maps>)

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Zespół folwarczny (k. XVIII w., XIX/XX w.):

- kuźnia – warsztat, wozownia – stajnia, murowana z cegły, z ok. XIX/XX w., przebudowana w latach 20-tych, obecnie budynki mieszkalne, garaże i magazyny
- spichlerz – pompownia, murowany z cegły, z k. XIX w.. obecnie hala produkcyjna, biura
- obora, chlewnia, obecnie hale produkcyjne
- stodoła, szopa
- brama parku

Obiekty sakralne:

- cmentarz bezwyznaniowy Gräberfeld, położony naprzeciwko parku dworskiego, obecnie całość zatarta

Zabudowa mieszkaniowa:

- dom nr 34, murowany z cegły, z ok. 2 ćw. XX w. (ok. 1930 r.)
- dom nr 43/45, dawny czworak, murowany z cegły, z k.. XIX w. (ok. 1900 r.)
- dom nr 83, murowany z cegły, otynkowany, k. XIX w. (ok. 1900 r.)

Kopanino

W 1883 r. wieś liczyła obszar 1928 mórg z 59 budynkami, w tym było 18 domów mieszkalnych, 117 mieszkańców oraz szkoła ewangelicka.

Mapa 8. Rozwój przestrzenny Kopanina, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Cmentarze:

- cmentarz ewangelicki, nieczynny, z 2 poł. XIX w., pow. 0,24 ha, opuszczony, przy drodze wiejskiej w kierunku wsi Obory, pomiędzy zagrodą a fermą, najstarsze nagrobki z 1893, 1945 r., zachowany drzewostan

Zabudowa mieszkaniowa:

- dom (nr 32), d. stajnia, z k. XIX w.
- dom (nr 39), z 1902 r.

Krobia

Według lustracji z 1662 r., Krobia leżała w złotoryjskim starostwie niegrodowym, w ziemi dobrzyńskiej, województwie inowrocławskim. Starostwo złotoryjskie powstało z dawnego starostwa kowalskiego poprzez oddzielenie z niego wsi: Złotoria, Nowa Wieś, Krobia. Od 1771 właścicielem wsi był Jan Branicki, kasztelan krakowski. W 1789 r. Starostwo Złotoria wraz z wsiami Złotoria, Lubicz, Nowa Wieś, Krobia Górna, Obory, Lipienice, Smolno, Brzoza, Zielona Puszcza - otrzymuje Damazy Mioduski. Od 1772 r. - Krobia należała do zaboru rosyjskiego. W latach 1807 - 1815 - stała się częścią Księstwa Warszawskiego. Po 1919 r. wieś znalazła się w województwie warszawskim, powiecie lipnowskim. Od 1938 r. - po przyłączeniu, do województwa pomorskiego, powiatów wschodnich - w województwie pomorskim. Od 2 października 1939 r. do roku 1945 - obszar ten wcielony został do Rzeszy (regencji kwidzyńskiej), okręgu Gdańsk (Prusy Zachodnie).

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Krobia:

Cmentarze:

- cmentarz katolicki, nieczynny, z 1 ćw. XX w., pow. 0,22 ha, najstarsze nagrobki z 1910 i 1911 r., zachowany drzewostan

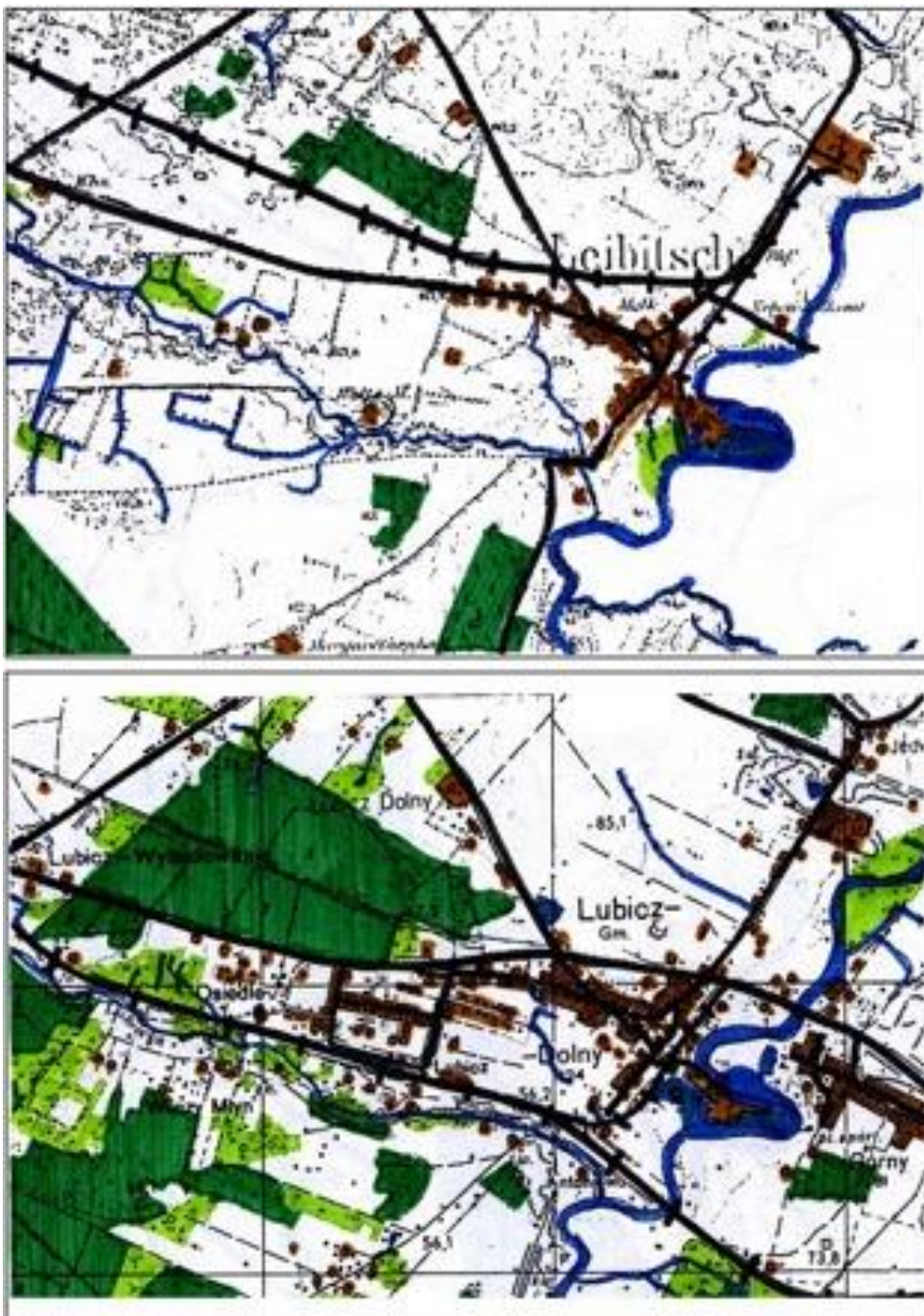
Zabudowa mieszkaniowa:

- dom (działka nr 11/25), z pocz. XX w.
- dom (nr 79), obecnie nieużytkowany, z pocz. XX w.

Lubicz Dolny i Górny

Lubesch 1292, Luybz 1330, Lübitz, Lewbitcz, Leibitz, Libicz, Lubetz, Lubitcz, Lewbicz, po 1410 Leubiczs 1441, Lubicz 1444, Lewbiczs 1447, Lwbetcz 1450, Lewbitsch 1451, Lewbicz i Lwbcz 1454, Lubycz 1457, Leubitz 1478, Laübicz 1592, Leibitsch – pocz. XVIII w.

Wieś ta należy do najstarszych osad w okolicy. Świadczy o tym odkryte przez archeologów cmentarzysko pogańskie z grobami skrzynkowymi. Przekazana we władanie Zakonowi Krzyżackiemu, przy głównym trakcie komunikacyjnym, między ziemiami Zakonu a Polską, była ważnym punktem handlowo-przemysłowym. W średniowieczu był tu gród warowny książąt mazowieckich, który leżał przy ważnym brodzie przez Drwęcę. W 1292 r. komtur toruński zbudował tutaj samowolnie młyn, z którego płacił czynsz księżnej Salomei. Był to pierwszy umocniony punkt krzyżacki na Drwęcy. Wkrótce Krzyżacy zajęli gród przy młynie i powiększyli go. Później wznoszono następne młyny, które leżąc na granicznej rzece (Drwęca stanowiła granice państwa krzyżackiego i polskiego), wielokrotnie stawały się punktem spornym między książętami polskimi a zakonem. W czasach krzyżackich wieś była własnością Zakonu w komturstwie toruńskim. Na terenie osady istniał gród warowny (castrum), który Zakon miał zburzyć w roku 1420. Już w średniowieczu, w osadzie położonej na zakolu Drwęcy istniały młyny, folusz, miedziennica, papiernia a w związku z nadgranicznym położeniem były tu komora celna i trzy karczmy. Była tu także duża cegielnia. Obiekty przemysłowe usytuowane były po obu stronach rzeki, co powodowało szereg zatargów. Traktat polsko – krzyżacki zawarty w roku 1435 w Brześciu Kujawskim, określił środek rzeki Drwęcy, jako granicę między Królestwem Polskim a ziemiami Zakonu i zakazał też budowy dalszych młynów w Lubiczu. Tak by rzeka miała wolny przepływ a brzegi łącznie z mostem stanowiły drogę publiczną, dostępną bez przeszkód. W XVIII w. czynny był tu czterokołowy młyn zbożowy, tartak, kuźnica miedzi, folusz oraz największy tutejszy zakład – papiernia. Już w XVII w. zaopatrywała ona wszystkie drukarskie oficyny toruńskie w doskonały papier. Od dawna była tu również cegielnia. W XIX w. dostarczała cegły m.in. na budowę twierdzy toruńskiej i obecnego kościoła garnizonowego św. Katarzyny. Rozdział miejscowości i nazw na Lubicz Dolny i Lubicz Górny nastąpił prawdopodobnie w czasach Królestwa Polskiego a umocniony został ostatecznie w okresie zaborów. Zabór w 1772 r. części Prus Królewskich przez państwo pruskie i wytyczona po Drwęcy granica, podzieliła osadę. Część prawobrzeżna została włączona do zaboru pruskiego, wchodząc w skład utworzonego w roku 1818 powiatu toruńskiego. Część lewobrzeżna znalazła się w Królestwie Polskim, pod zaborem rosyjskim – w powiecie lipnowskim. Poza krótkim okresem Księstwa Warszawskiego w latach 1807-1815 aż po rok 1919 wieś znajdowała się w dwóch różnych pod względem gospodarczym systemach, co nie pozostało bez wpływu zarówno na rozwój przestrzenny, jak i charakter zabudowy obu jej części. Po roku 1919 wieś znalazła się w województwie pomorskim, powiecie toruńskim (część prawobrzeżna) i województwie warszawskim, powiecie lipnowskim (część lewobrzeżna). Dopiero w roku 1938, po przyłączeniu do województwa pomorskiego powiatów wschodnich, obie części wsi połączyły się razem. W okresie okupacji hitlerowskiej w Lubiczu działało aktywnie polskie podziemie. Tu wydawano „Naszą Wartę”, jedną z czterech gazetek konspiracyjnych AK ukazujących się na Pomorzu Gdańskim. Lubicz został wyzwolony w ostatnich dniach stycznia 1945 r. W 1978 r. zbudowano w Lubiczu nowe ujęcie wody na Drwęcy, które zaspokaja w 60% zapotrzebowanie Torunia na wodę pitną.

Mapa 9. Rozwój przestrzenny Lubicza Dolnego, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- **Zespół Młyna – młyn pszenny z magazynami otrąb i mąki**, cz. z XIX w., cz. z 1917 – 1918 r., przebudowa po 1918 r., wpisany pod numerem A/1405/1 z dnia 29.01.2009 r.
- **Zespół Młyna – magazyn zbożowy (Getreidespeicher)**, wpisany pod numerem A/1405/2 z dnia 29.01.2009 r.
- **Zespół Młyna – willa dyrektora**, wpisana pod numerem A/1405/3 z dnia 29.01.2009 r.
- **Zespół Młyna – budynek mieszkalny**, wpisany pod numerem A/1405/4 z dnia 29.01.2009 r.

Fot. 6. Młyn psenny z magazynami otrąb i mąki w Lubiczu Dolnym (źródło własne)

Fot. 7. Magazyn zbożowy w zespole młyna w Lubiczu Dolnym (źródło własne)

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Lubicz Dolny:

Obiekty sakralne

- kościół parafialny rzymsko – katolicki pw. św. Stanisława Kostki, murowany z cegły, z 2 ćw. XX w. (ok. 1939 r.), przy kościele drewniana dzwonnica, b. zniszczona
- cmentarz przykościelny z pocz. XIX w., pow. 0,33 ha, ewangelicki nieczynny (przy kościele pierwotnie katolickim, od 1565 r. ewangelickim, w 1965 r. przebudowanym na sale gimnastyczną, następnie rozebrany), najstarsze nagrobki z 1887, 1906, 1907 r., zachowany drzewostan
- cmentarz parafialny katolicki czynny, z 1 ćw. XX w. (ok. 1920 r.), pow. 0,63 ha, najstarsze nagrobki z 1936, 1937 r., zachowany drzewostan

Obiekty użyteczności publicznej

- dworzec kolejowy, ul. Kolejowa 13, murowany z cegły, zespół budynków z 1936 r. z aleją dojazdową obsadzona lipami, obecnie budynek mieszkalny,
- szkoła, ul. Szkolna 1, murowana z cegły, część otynkowana, z 1 ćw. XX w. (ok. 1906 r.)
- dawny Urząd Celny (obecnie poczta), ul. Mostowa 1, murowany z cegły, z k. XIX w. (ok. 1900 r.), budynki gospodarcze z tego samego okresu
- składnica węgla, ul. Dworcowa 17, z pocz. XX w.

Zespół Młyna:

- kantor, ob. budynek biurowy, ul. Młyńska 12, z 4 ćw. XIX w, ok. 1914 r.
- komorowy magazyn zboża, ul. Młyńska 12, ok. 1920 r.
- śluza wodna, ob. przebudowana, ul. Młyńska 12, ok. 1910 r.
- park krajobrazowy z I poł. XIX w. o pow. 3,2 ha

Zabudowa mieszkaniowa:

- ul. Dworcowa:
 - dom (nr 23) – d. Urząd Celny, murowany z cegły, otynkowany, z ok. 1900 r.
 - dom (nr 43) – z pocz. XX w.
 - dom (nr 44) – murowany z cegły, otynkowany, z ok. 1900 r. (dawne mieszkania naczelnika i pracowników urzędu celnego), na posesji budynek dawnej stajni, murowany
- ul. Toruńska
 - dom (nr 13) – murowany z cegły, z ok. 1900 r. (dawniej mieszkalny dla pracowników młynów)
 - dom (nr 22) – murowany z cegły, z 2 poł. XIX w. (dawne mieszkania dla pracowników urzędu celnego)
 - dom (nr 34) – murowany z cegły, z ok. 1907 r.
- ul. Grębocka
 - dom (nr 1) – murowany z cegły, z pocz. XX w.

- dom (nr 6) – murowany z cegły, z ok. 1910 r.
- dom (nr 7) – murowany z cegły, z ok. 1900 r.
- ul. Młyńska
 - dom (nr 1) – murowany z cegły, otynkowany, z ok. 1920 r.
- ul. Kolejowa
 - dom (nr 11) – murowany z cegły, z pocz. XX w., wraz z budynkiem gospodarczym

Lubicz Górny:

Obiekty sakralne:

- cmentarz katolicki, nieczynny, (przy kaplicy św. Jana), z 1 ćw. XX w, pow. 0,01 ha (ul. Zdrojów, obok posesji nr 1), zachowany drzewostan
- cmentarz żydowski, zlikwidowany, z ok. XVIII w, pow. 0,3 ha, obecnie teren osiedla mieszkaniowego z rzemiosłem
- kaplica, ob. nieużytkowana, ul. Boczna 4, z XIX/XX w.
- kapliczka Chrystusa Zmartwychwstałego, ul. Lipnowska, z 1 poł. XX w.

Obiekt przemysłowe:

- spichlerze/młyny (obecnie magazyn), ul. Lipnowska 2, murowany z cegły, z 2 ćw. XX w. (ok. 1928 r.)
- warsztat kołodziejski, obecnie budynek mieszkalny, ul. Warszawska 4, z pocz. XX w.

Zabudowa mieszkaniowa:

- ul. Lipnowska
 - dom (nr 37/39) – murowany z cegły, z pocz. XX w.
 - dom (nr 47) – murowany z cegły, otynkowany, z pocz. XX w.
 - dom (nr 52) – murowany z cegły, otynkowany, z 1 ćw. XX w. (ok. 1914 r.)
 - dom (nr 56) – murowany z cegły, otynkowany, z 1 ćw. XX w. (ok. 1910 r.)
 - dom (nr 64) – murowany z cegły, z 1 ćw. XX w. (ok. 1910 r.) wraz z budynkiem gospodarczym
- ul. Warszawska
 - dom (nr 27) – murowany z cegły, z pocz. XX w.

Mierzynek

Wieś początkowo w posiadaniu kapituły wrocławskiej. W 1827 r. była własnością funduszu edukacyjnego, składała się z 12 domów mieszkalnych i 63 mieszkańców. W 1840 roku folwark kupiła rodzina Fatto, która wystawiła dwór (należący do rodziny do 1981 r.). W roku 1982 Feliks Flatto sprzedał dwór wraz z gruntami Zdzisławie i Andrzejowi Zielskim.

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Obiekty sakralne:

- kaplica Krzyża Świętego, z 1931 r.

Założenie dworskie:

- dwór (nr 22) murowany z cegły, otynkowany, z 4 ćw. XIX w. (ok. 1844 r.) wraz z założeniem parkowym

Zabudowa mieszkaniowa:

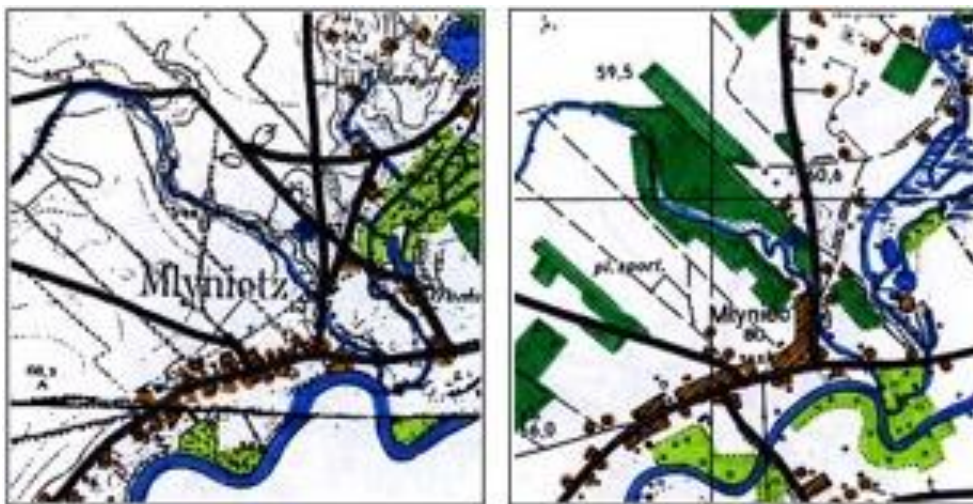
- dom (nr 9) – murowany z cegły, z lat 30-tych XX w.
- dom (nr 20) – murowany z cegły, z pocz. XX w.
- dom (nr 24) – dawny czworak, murowany z cegły, otynkowany, z 1 ćw. XX w. (ok. 1920 r.)
- dom (nr 26) – murowany z cegły, otynkowany, z 1 ćw. XX w. (ok. 1920 r.)
- dom (nr 27) – murowany z cegły, otynkowany, z 1 ćw. XX w.
- dom (nr 56) – murowany z cegły, otynkowany, z pocz. XX w.
- budynek gospodarczy (nr 22) – d. obora, z XIX/XX w.
- budynek gospodarczy (nr 64) – ob. nieużytkowany, z pocz. XX w.

Młyniec Pierwszy

(1265) Młyn, (1382) Leyn, Leyne, Leyn, Leinau, Lamén, n. niem. Mlynietz

Wieś Młyniec Pierwszy wymieniana jest w dokumentach od 1265 r., kiedy mistrz krajowy Ludwik von Baldersheim nadaje wieś Janowi, prepozytowi z Kruszwicy oraz Wincentemu, kapelanowi w Kruszwicy - w dożywocie za czynsz rekognicyjny (1 funt wosku i 1 denar koloński rocznie na św.

Marcina). Po ich śmierci wieś należy do Zakonu. Od roku 1382 właścicielem jest Łukasz Russe, mieszczanin toruński. W roku 1421 wieś nabywają od Klauka benedyktynki z Torunia dla szpitala św. Ducha w zamian za Dolne Brzeźno. Do wsi należał bór. W 1431 r. proboszcz klasztoru J. Tanneberg nadaje Mikołajowi synowi Stefana z Jungherren Mühle 1 łan opustoszały z łąką przy stawie. W roku 1570 Młyniec Pierwszy staje się własnością klasztoru benedyktynek w Toruniu (14 łanów, zagrodnicy, komornicy, karczma). W 1598 r. Achnacy Plemiński - starosta kowalewski napadł las z uzbrojonymi ludźmi i wyciął więcej niż potrzeba obszaru na dwa łasy wysiewu zboża. W 1609 r. Benedyktynki odstępują kapitule chełmińskiej obszerny plac nad Drwęcą (począwszy od Strugi Łąki do wsi od drogi publicznej). Kapituła zwoziła tu drzewo ze swoich dóbr a najwięcej z kurzętnickich i spuszczała je dalej Drwęcą do Wisły. W 1855 roku wieś znajduje się w powiecie toruńskim, parafii katolickiej - Gronowo, parafii ewangelickiej - Grębocin, szkoła na miejscu. Ma 1809 mórg obszaru, 79 budynków, 47 domów mieszkalnych, 501 mieszkańców (386 katolików, 110 ewangelików). Odbywają się tu dwa jarmarki. Od 1415 roku Młyn Bierzgieł jest własnością szpitala św. Ducha w Toruniu, po połączeniu szpitala z klasztorem benedyktynek, od roku 1571 staje się własnością klasztoru benedyktynek w Toruniu.

Mapa 10. Rozwój przestrzenny Młynca Pierwszego, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Cmentarze:

- cmentarz ewangelicki, nieczynny, z 4 cz. XIX w, pow. 0,09 ha, opuszczony, przy drodze polnej 100m od siedliska w kierunku północnym, zachowany drzewostan

Obiekty przemysłowe:

- młyn wodny, obecnie nieużytkowany, ul. Bierzgalska 11, z pocz. XX w.
- młyn wodny, obecnie magazyn, ul. Golubska 5, 1935 – 1936 r.
- tartak, ul. Golubska 5, 1935 – 1936 r.

Zabudowa mieszkaniowa:

- ul. Gronowska
 - dom (nr 3) – murowany z cegły, otynkowany, z XIX/XX w.
 - chata (nr 14) – z pocz. XX w.
- ul. Golubska
 - dom (nr 4) – murowany z cegły, z pocz. XX w.
- ul. Toruńska
 - dom (nr 12) – murowany z cegły, otynkowany, z k. XIX w. (ok. 1900 r.)
- ul. Bierzgalska
 - dom (nr 1) – murowany z cegły, z pocz. XX w.

Obiekty techniki:

- most drogowy, ul. Toruńska, ok. 1910 – 1920

Młyniec Drugi

Młyniec Drugi stanowił początkowo własność kapituły wrocławskiej, a potem stał się własnością jezuitów. W 1789 r. jako wieś pojezuicka dzierżawiona jest przez Jana Ośmiałowskiego. Od 1827 r. staje się własnością funduszu edukacyjnego, tzn. 16 domów mieszkalnych i 169 mieszkańców. W 1750 r. Jezuita wystawili w Młyńcu Drugim drewniany kościółek pw. Św. Ignacego, zostający pod zarządem proboszcza w Ciechocinie. Folwark Młyniec z osadą młyńską Gerlach, wsią Młyniec i Józefowo obejmuje wtedy obszar 812 mórg oraz budynków murowanych 11, z drzewa 9, młyn wodny, cegielnię i pokłady torfu. Wieś Młyniec liczy 20 osiadłych z gruntami 29 mórg, wieś Józefowo - 8 osiadłych z gruntami 170 mórg. Od 1855 r. wieś i folwark znajdują się w powiecie lipnowskim Gmina Dobrzejewice, parafia Ciechocin. Jest tu posterunek graniczny. Wieś ma 20 domów, 238 mieszkańców, zaś obszar dworski liczy 68 mieszkańców. We wsi Józefowo działa młyn. W dobrach tych są trzy jeziora, największe z nich to Smolne.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- **kościół filialny rzymsko – katolicki pw. św. Ignacego Loyoli**, drewniany z 2 ćw XVIII w, wpisany pod numerem A/131 z dnia 04.11.1953 r.

Fot. 8. Kościół pw. św. Ignacego Loyoli w Młyńcu Drugim
(źródło własne)

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Cmentarze:

- cmentarz przykościelny katolicki, nieczynny, z ok. XVIII w., pow. 0,15 ha, przy kościele filialnym, najstarszy nagrobek z 1940 r., zachowany drzewostan

Zabudowa mieszkaniowa

- dom, ul. Dolina Drwęcy 96, z pocz. XX w.

Nowa Wieś

Pierwsza wzmianka o wsi pochodzi z 1328 roku Rathgebyn. W tym samym roku wielki Mistrz Werner von Orselen nadaje wieś klasztorowi benedyktynek w Toruniu. Wieś wolna jest od wszelkich

ciężarów. W 1885 roku wieś leży w powiecie toruńskim. Obejmuje powierzchnię 913, 69 mórg z 25 budynkami, na które składają się domy mieszkalne - 8 i 90 mieszkańców. Według mapy topograficznej z 1908 r. we wsi funkcjonowała karczma i przeprawa przez rzekę Drwęcę, stanowiąca dogodne połączenie z Lubiczem (dzisiejszym Dolnym). W roku 1939 istniał również młyn wodny.

Mapa 11. Rozwój przestrzenny Nowej Wsi, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Budynki użyteczności publicznej:

- szkoła, nr 20, obecnie budynek mieszkalny, z 2 poł. XIX w.

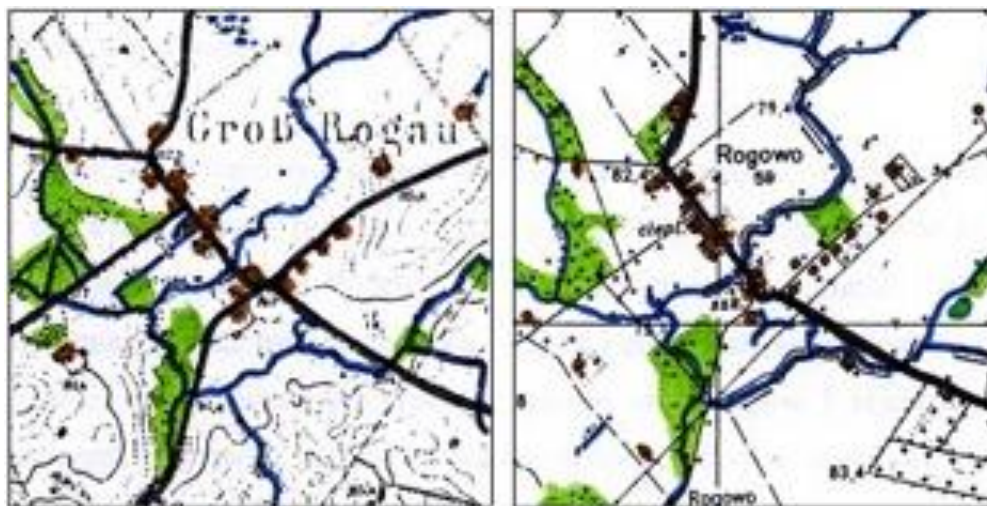
Zabudowa mieszkaniowa:

- dom nr 22, murowany, z ok. 1908 r.
- dom nr 28/30, murowany, z k. XIX w.
- dom nr 89, obecnie nieużytkowany, murowany, z ok. 1904 r.
- dom nr 95, murowany, z pocz. XX w.

Rogowo

1231 Rogow, 1414 Grosse Rogaw, 1453 Rogau, 1495 Rogowo, n.niem. Groß Rogau

W Rogowie miał się znajdować gród, w którym trzymali się jeszcze Pomezania. Naczelnikiem miał być szwagier słynnego Pepina usadowionego w Pigrzy (Pigzy). Współczesne badania archeologiczne nie potwierdziły istnienia grodu wczesnośredniowiecznego. Wieś Rogowo od 1428 r. była opustoszałą wsią czynszową Zakonu, komturstwa toruńskiego. W latach 1454 - 1457 miasto Toruń prosi króla o wsie i folwarki należące dawniej do Zakonu, między innymi o wieś Rogowo. W 1457 roku Kazimierz Jagiellończyk nadał wieś Toruniowi. Wieś była jednak w zastawie do końca XV w., ponieważ Rada Miejska nie zdecydowała się na wykup. W 1490 Henryk Krüger został dożywotnim użytkownikiem wsi. W roku 1495 Jan Olbracht potwierdza prawo zastawu i użytkowania Rogowa burmistrzowi miasta Torunia - Henrykowi Krügerowi, który je nabył od wdowy po Jerzym Halsbergu. W XVI w. Rogowo stanowiło terytorium miasta Torunia, klucz mlewski, parafia Rogowo. W latach 1868 - 1880 Rogowo liczyło 80 budynków, 35 domów mieszkalnych, 284 mieszkańców (12 katolików i 272 ewangelików). W roku 1885 były we wsi 64 budynki, 37 domów mieszkalnych, 340 mieszkańców (74 katolików, 248 ewangelików).

Mapa 12. Rozwój przestrzenny Rogowa, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- **dawny kościół ewangelicki, obecnie rzymsko – katolicki, parafialny, pw. Podwyższenia Krzyża Świętego**, murowany z kamienia polnego i częściowo z cegły, z ok. poł. XIV w., od 1565 do 1945 r. protestancki, wpisany pod numerem A/375 z dnia 30.04.1930 r.

Fot. 9. Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Rogowie
(źródło własne)

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Zespół sakralny:

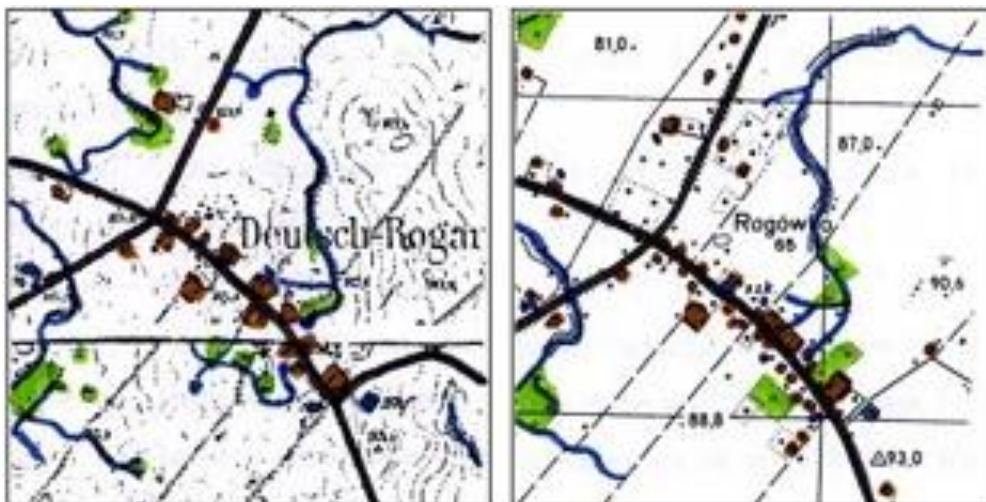
- kapliczka Krzyża Świętego, 1945 r.
- cmentarz parafialny, czynny, z ok. XIV w. i 1 ćw. XX w., przykościelny, pow. 0,25 ha, zachowany drzewostan

Zabudowa mieszkaniowa:

- dom nr 1 (plebania), murowany z cegły, z 1 ćw. XX w. (ok. 1910 r.)
- dom nr 7, murowany z cegły, z 1 ćw. XX w. (ok. 1906 r.)
- dom nr 10, murowany z cegły, z pocz. XX w.
- dom nr 11, murowany z cegły, z XIX w.
- dom nr 12, z cz. gospodarczą, murowany z cegły, z pocz. XX w.
- dom nr 16, murowany z cegły, z 1pocz. XX w.
- dom nr 19, murowany z cegły, z 1 ćw. XX w. (ok. 1910 r.)
- dom nr 25, murowany z cegły, z XX/XIX w.
- dom nr 27, murowany z cegły, z 1 ćw. XX w. (ok. 1910 r.)
- dom nr 29, murowany z cegły, otynkowany, z XX/XIX w., wraz z budynkiem gospodarczym i bramą wjazdową z furtką
- dom nr 50, murowany z cegły, z pocz. XX w.

Rogówko

Historia wsi sięga roku 1414 - Cleyne Roge. W 1428 roku stanowiła własność Zakonu. W latach 1437-1438 wieś należała do komturstwa toruńskiego, liczyła 34 łany chłopskie, z czego 30 łanów osiadłych. W latach 1458-1520 była własnością królewską oddaną w zastaw mieszczanom toruńskim. Następnie Król Zygmunt I nadaje wieś wraz z innymi miastu Toruniowi w zamian za zamek w Świeciu.

Mapa 13. Rozwój przestrzenny Rogówka, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Obiekty użyteczności publicznej:

- budynek dawnej karczmy, obecnie mieszkalny, ul. Lubicka 58, z ok. 1890 r.

Cmentarze:

- cmentarz ewangelicki, nieczynny, z 4 ćw. XIX w., pow. 0,22 ha, najstarsze nagrobki z 1910, 1921, 1922, 1925 r., zachowany drzewostan

Zabudowa mieszkaniowa:

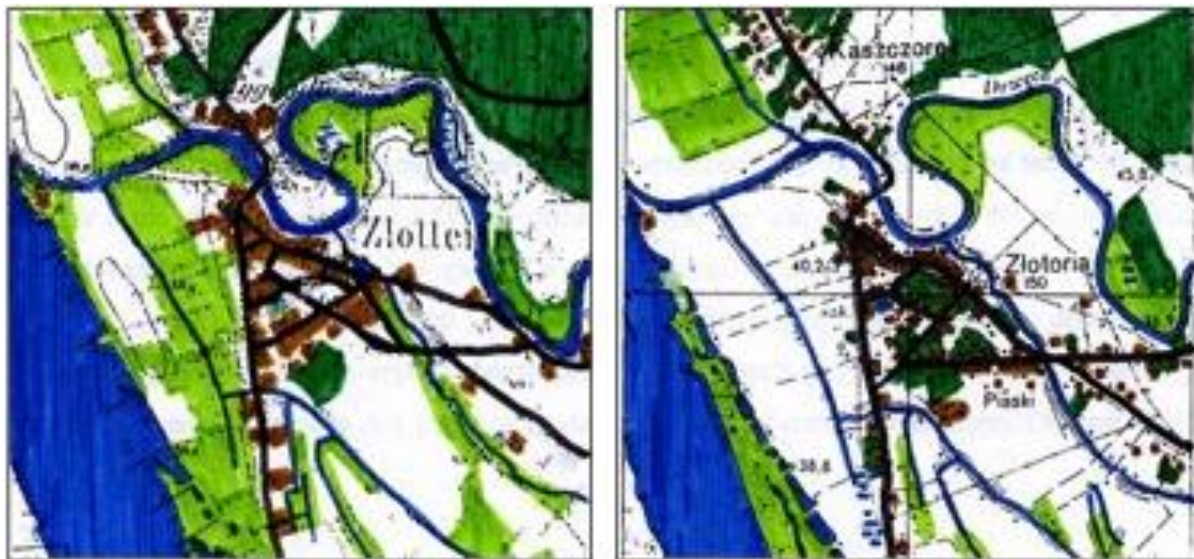
- dom nr 1, z ok. 1935 r.
- dom nr 2, z ok. 1935 r. wraz z budynkiem gospodarczym
- dom nr 72, z lat 50-tych XX w.
- dom nr 75, z cz. gospodarczą i budynkiem gospodarczym, z ok. 1913 r.
- dom, ul. Lubicka 13, z ok. 1938 r.
- dom, ul. Lubicka 16, z 2 poł. XIX w.
- dom, ul. Lubicka 16, z cz. gospodarczą, z ok. 1913 r.
- dom, ul. Lubicka 26, z XIX/XX w.
- dom, ul. Lubicka 27, z 1955 r.
- dom, ul. Lubicka 45, wraz z budynkiem gospodarczym, z XIX/XX w.

Złotoria

1242 Złotorya, 1252 Złottorya, 1293 Slotoria, 1376 Zlotterie, 1405, Slotterye, Slottorie, 1920 Złotoria.

Dzieje Złotorii sięgają XIII wieku, lecz pierwsze ślady osadnictwa i zasiedlenia na tym terenie wylicza się już na epokę brązu, czyli 1800 - 800 lat p.n.e. Wieś Złotoria pojawia się w dokumentach już w XIII wieku, jako posiadłość biskupów kujawskich. W 1262 r. książę Kujawski Kazimierz zezwala biskupowi Wolmirowi osadzić Złotorię na prawie niemieckim (wieś osadzona na 30 łanach). Biskup zlecił to comesowi Albertowi ze Smolna, a ten toruńskim mieszczanom – Heymanowi i Mikołajowi, do których należała wieś w 1289 r. Do XIV w. teren Złotorii obejmował obszary po obu stronach rzeki Drwęcy, dopiero w XIV w. prawobrzeżna jej część zaczęła być określana nazwą Kaszczorek (1389 r. Clostirchin). Złotoria wraz z całą ziemią dobrzyńską pozostaje w rękach Zakonu od 1329 do 1343 r., kiedy to Kazimierz Wielki odzyskuje ziemię dobrzyńską. W 1363 r. Bolesław, zwany Miodek, z Mazowsza kupuje wójtostwo Złotoria, przekazane zostało ono jednak Krzyżakom przez Władysława Opolczyka. W 1411 r. odbyło się spotkanie króla Jagiełły, jego brata Witolda i Wielkiego Mistrza na polach naprzeciwko Złotorii, czego skutkiem był powrót wsi do rąk polskich. Połowa wsi pozostaje

nadal własnością biskupów kujawskich, druga połowa jako królewszczyzna, staje się siedzibą starostwa. 1772 Złotoria włączona zostaje do zaboru pruskiego i pozostaje w nim do 1919 r. Rok później wieś liczy 193 mieszkańców, wśród których wymienia się: 1 karczmarza, 1 szewca, 1 krawca, 1 przewoźnika, 2 rybaków, 2 ogrodników. W 1789 r. starostwo Złotoria otrzymuje Damazy Mioduski. Pod koniec XIX w. (1885 r.) wieś obejmuje 592 ha, liczy 144 domów, z czego 93 to domy mieszkalne, oraz 848 mieszkańców (563 katolików, 285 ewangelików). W 1926 r. Złotoria liczy 104 budynki mieszkalne, 646 mieszkańców (446, katolików, 332 ewangelików).

Mapa 14. Rozwój przestrzenny Złotorii, mapa topograficzna 1:25 000, 1908 i 1974 r.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków:

- **kościół parafialny rzymsko – katolicki p.w. św. Wojciecha**, 1906 r. wraz z wyposażeniem wnętrza, wpisany pod numerem A/114/1 z dnia 03.09.2003 r.
- **ogrodzenie cmentarza przykościelnego**, wpisane pod numerem A/114/2 z dnia 03.09.2003 r.
- **kapliczka na terenie cmentarza**, wpisana pod numerem A/114/3 z dnia 03.09.2003 r.
- **zamek (obecnie ruina)**, wpisany pod numerem A/152/68 z dnia 22.08.1935 r.

Fot. 10. Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha w Złotorii

(źródło: www.lubicz.pl)

Fot. 11. Kapliczka na terenie cmentarza oraz ogrodzenie

cmentarza przykościelnego w Złotorii (źródło własne)

Fotografia 12. Ruiny zamku w Złotorii

(źródło własne)

Gród pograniczny Książąt Mazowieckich istniał już w Złotorii we wczesnym średniowieczu. W dokumencie z 1258 r. mówi się, że w okolicy był kiedyś zamek stanowiący klucz do ziemi dobrzyńskiej, dlatego tak często staczano o niego boje. Prawdopodobnie chodzi tu o miejsce obronne, które w 1228 r. otrzymał zakon Rycerzy Chrystusa (zwanych potocznie Braćmi Dobrzyńskimi). W 1233 r. przekazali oni gród przybyłym wówczas Krzyżakom, lecz już w 1235 r. odebrał go Konrad Mazowiecki. W latach 1329 – 1343 gród wraz z całą ziemią dobrzyńską pozostawał w rękach Zakonu. Wydaje się wątpliwe, aby wtedy mógł być wzniesiony zamek murowany, ponieważ nic nie wiadomo o działalności budowlanej Krzyżaków na ziemi dobrzyńskiej w tym czasie, a układ przestrzenny zamku odbiega od typów stosowanych ówczesnie. Okres budowy zamku datuje się na lata po 1343 r., kiedy Kazimierz Wielki odzyskał ziemię dobrzyńską. Murowany zamek stanowił graniczną twierdzę ziemi dobrzyńskiej, niedostępną dzięki położeniu w pobliżu warownego Torunia. Na podstawie testamentu Kazimierza wielkiego, w latach 1370-1377, gród przeszedł prawem lennym w ręce jego wnuka Kaźka, księcia słupskiego. W 1374 r. zamek opanował Książę Władysław Biały z Gniewkowa, a Kaźko zginął podczas

walk o Złotorię w 1377 r. w latach 1379 – 1392 zamek stanowił lenno w posiadaniu Władysława Opolczyka. On również w 1391 r. oddał zamek wraz z posiadłościami Krzyżakom w zastaw (bez upoważnienia Jagiełły i bez określenia terminu wykupu). W 1405 r. zamek wykupiony został przez Jagiełłę. Od połowy XIV w. był on miejscem pobierania cła przy ważnym szlaku wodnym (w widłach Wisły i Drwęcy.) W czasie wojny polsko – krzyżackiej (1409 - 1411 r.).

Obiekty o wartości historyczno – kulturowej zewidencjonowane przez Kujawsko – Pomorskiego WKZ:

Obiekty sakralne:

- kapliczka z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem, ul. Wiśniowa, XIX/XX w.
- cmentarz przykościelny parafii pw. Św. Wojciecha, czynny, z ok. 1904 r., pow. 0,3 ha, otoczony murem, zachowany drzewostan
- cmentarz ewangelicki, nieczynny, z 2 poł. XIX w., pow. 0,27 ha, po usunięciu nagrobków stanowi część ogrodu przyszkolnego, zachowany drzewostan

Obiekty użyteczności publicznej:

- szkoła ewangelicka, obecnie biblioteka publiczna, ul. Pomorska 11, z k. XIX w.
- strażnica wodna (dawna siedziba Zarządu Dróg Wodnych) wraz z budynkiem gospodarczym, ul. Szkolna, murowana, z XIX/XX w.
- dawna karczma, obecnie budynek mieszkalny, ul. Warszawska 4, z XIX/XX w.
- dawna poczta, obecnie budynek mieszkalny, ul. Toruńska 36, murowana, z pocz. XX w.

Obiekty techniki:

- most żelazny na Drwęcy, dł. 54 m, zbudowany w 1893 r., przebudowany w 1920 r., zniszczony w 1939 r., odbudowany w latach 1940-41, obecnie nieużytkowany w ruchu kołowym

Zabudowa mieszkaniowa:

- ul. Ciechocińska
 - dom (nr 1), murowany, z ok. 1886 r.
 - dom (nr 6), z pocz. XX w.
- ul. Leśna
 - dom (nr 24), z pocz. XX w.
- ul. Lipowa
 - dom (nr 39), z cz. gospodarczą, z k. XIX w. (ok. 1900 r.)
- ul. Pomorska
 - dom (nr 15), murowany, z ok. 1883 r.
 - dom (nr 17), murowany, z pocz. XX w.
 - dom (nr 26), murowany, z ok. 1880 r.
 - dom (nr 43), murowany z cegły, z ok. 1900 r.
 - budynki gospodarcze (nr 43), z pocz. XX w.
 - dom (nr 77), murowany, z XIX/XX w.
 - dom (nr 105), z cz. gospodarczą, murowany, z pocz. XX w.
- ul. Szkolna
 - dom (nr 9), z ok. 1930 r.
 - dom (nr 33), z ok. 1904 r.
 - dom (nr 34), z ok. 1930 r.
- ul. Toruńska
 - dom (nr 9), murowany, z ok. 1883 r.
 - dom (nr 11), drewniany, z pocz. XX w.
 - dom (nr 15), drewniany, z pocz. XX w.
 - dom (nr 25), drewniany, pocz. XX w.
 - dom (nr 27), z pocz. XX w.
 - dom (nr 38), z ok. 1901 r.
 - dom (nr 44), z pocz. XX w.
 - dom (nr 46), z pocz. XX w.
 - dom (nr 60), murowany, z ok. 1910 r.
 - dom (nr 80), z XIX/XX w.
- ul. Warszawska
 - dom (nr 1), drewniany, z ok. 1900 r.
 - dom (nr 3), drewniany, z ok. 1870 r.

V.3. Zasoby archeologiczne

Podstawa opracowania

Podstawą niniejszego opracowania jest dokumentacja zawierająca wyniki archeologicznych badań powierzchniowych prowadzonych w ramach programu Archeologiczne zdjęcie Polski (AZP), zgromadzona w Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu. Badania AZP na obszarze gminy Lubicz były realizowane w latach 1983 – 1944 i objęły cały teren gminy, a podlegają one penetracji powierzchniowej przez grupy przeszkolonych archeologów i rejestracji wszystkich występujących stanowisk archeologicznych poprzez zebranie zabytków ruchomych i określenie zasięgu ich występowania. Nieodłącznym elementem tych badań jest szczegółowa lokalizacja stanowisk archeologicznych na mapie topograficznej w skali 1:10 000.

Na dwóch grodziskach położonych na terenie gminy Lubicz prowadzone były prace wykopaliskowe:

- Jedwabno – lata międzywojenne (J. Kostrzewski), lata 70-te (J. Grześkowiak, IAiE UMK w Toruniu), lata 80-te (W. Chudziak IAiE UMK w Toruniu)
- Gronowo – lata 80-te (W. Chudziak IAiE UMK w Toruniu)

W wyniku tych badań odkryto na obu stanowiskach nawarstwienia wielometrowej miąższości oraz wiele cennych zabytków ruchomych pozwalających na dokładne wydatowanie czasu funkcjonowania grodzisk. Dokumentacje obrazujące wyniki badań również znajdują się w Archiwum Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu.

W ramach opracowania Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz podstawową jednostką przestrzenną jest sołectwo. Spowodowało to konieczność zmodyfikowania wykazów stosowanych w dokumentacji AZP, gdzie stanowiska ewidencjonowane są w ramach miejscowości. Dlatego też w przedstawionym poniżej wykazie (dodatek 1) stanowisk archeologicznych niezbędne było zamieszczenie rubryk z danymi na temat numeru obszaru AZP i nr stanowiska na obszarze AZP, aby możliwe było szybkie dotarcie do odpowiednich informacji w archiwum dokumentacji archeologicznej Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu.

Dodatkowych informacji dla potrzeb niniejszego opracowania dostarczyły wyniki archeologicznych badań weryfikacyjnych przeprowadzonych w 1994 i 1996 r. w strefie przebiegu projektowanej autostrady A-1 przez teren dawnego województwa toruńskiego. Od 1999 r. prowadzone były wyprzedzające inwestycję ratownicze badania wykopaliskowe na stanowisku nr 23 w Rogowie, położonego na trasie przebiegu autostrady A-1.

Charakterystyka zasobów archeologicznych

Obszar gminy Lubicz obejmuje swym zasięgiem południowy skraj ziemi chełmińskiej, dolny przyujściowy fragment Doliny Drwęcy oraz prawobrzeżny odcinek Doliny Wisły w granicach miejscowości Grabowiec i Złotoria. Rzeźba terenu to przede wszystkim charakterystyczne utwory wielko dolinne z rozwiniętym systemem teras i od północy fragment wysoczyzny falistej morenowej. Została ona uformowana w czasie ostatniego zlodowacenia i w trakcie wycofywania się lądolodu na północ. Są to tereny o silnie rozwiniętej sieci hydrograficznej, pokryte w większości lekkimi glebami bielcowymi powstałymi na podłożu piasków fluwioglacjalnych. Tylko na wysoczyźnie występują płaty gleb brunatnych wytworzonych na podłożu glin polodowcowych.

Pokróćce scharakteryzowane powyżej cechy środowiska naturalnego stanowią na przestrzeni dziejów wyjątkowo korzystne warunki dla rozwoju osadnictwa na tym terenie. Szczególnie ciekawa ze względu na charakter osadnictwa jest dolina dolnej Drwęcy. Rzeka ta o silnie rozwiniętej terasowo i

meandrującej linii brzegowej od najwcześniejszych dziejów stwarzała dogodne warunki dla osadnictwa. *W trakcie badań ewidencyjnych prowadzonych na obszarze gminy odnotowano łącznie 329 stanowisk archeologicznych, na których wydzielono 667 fakty osadnicze o różnym przyporządkowaniu chronologiczno – kulturowym (patrz wykaz stanowisk – dodatek 1).*

Najstarsze ślady osadnictwa zarejestrowane na omawianym terenie wiążą się z epoką mezolitu (środkowa epoka kamienia, ok. 8 000 – 4 500 lat p.n.e.). Czerpiąc źródła utrzymania z myślistwa i zbieractwa, grupy ludzkie zorganizowane w niewielkie społeczności, aby przeżyć, musiały odbywać nieustanne wędrówki (podążanie za stadami zwierząt łownych). Krótkotrwałe osiedlanie się tych grup mogło nastąpić tylko na terenach dostarczających stałych źródeł utrzymania. Ze względu właśnie na krótkotrwałość zamieszkania tych grup w jednym miejscu i tworzenie obozowisk niewielkich rozmiarów stanowiska z tej epoki są niezwykle rzadkością. Na terenie gminy Lubicz zarejestrowano kilka stanowisk o takiej chronologii, występujących w strefie przydolinnej Drwęcy i Wisły. Należy je uznać za niezwykle cenne dla poznania najwcześniejszych okresów rozwoju kulturowego człowieka.

Rozwój osadnictwa następuje dość gwałtownie w epoce neolitu (młodsza epoka kamienia). W okresie tym, trwającym blisko 3 tys. lat (4 500 – 1 500 lat p.n.e.), społeczności neolityczne zasiedliły wszystkie nisze ekologiczne korzystne ze względu na ich poziom rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego (gospodarka nastawiona na prymitywną uprawę roli i chów zwierząt wraz z ciągłym wykorzystywaniem zbieractwa i łowiectwa). Pozostałości osiedli tych społeczności to głównie obiekty niewielkich rozmiarów. Teren gminy Lubicz jest równomiernie i stosunkowo mocno nasycony stanowiskami z tej epoki.

W okresie następnym, epoce brązu i wczesnych fazach epoki żelaza, obserwuje się wzrost powierzchni osad. Jest to świadectwem zwiększającej się liczebności grup ludzkich, które wspólnie eksploatują już jeden mikroregion. Zauważalne jest jednak preferowanie przez społeczności z tego przedziału chronologicznego podobnych nisz ekologicznych, jak w epokach wcześniejszych (determinacja spowodowana warunkami naturalnymi terenu). Ponownie wyjątkowo widoczna jest koncentracja stanowisk w strefie przydolinnej Wisły i Drwęcy. Na ten okres datuje się również kilka cmentarzysk będących świadectwem długotrwałego i intensywnego zasiedlenia tych terenów.

Tendencja do umacniania i intensywnego wykorzystania pod osadnictwo terenu obecnej gminy Lubicz potwierdzona jest znaleziskami datowanymi na późny okres lateński i okres wpływów rzymskich (przełom er). Pojawiają się wówczas rozległe, nawet kilkunastohektarowe osady z wydzielonymi częściami produkcyjnymi, tworzące wyraźne struktury mikroregionalne. O ich trwałości i wielkości świadczą nierozzerwalnie z nimi związane z cmentarzyska liczące niekiedy nawet ponad 100 grobów. Potwierdzeniem tego jest stanowisko nr 23 w Rogowie, leżące na trasie przebiegu autostrady A-1. Na szczycie wzniesienia, na którym położone jest wielohektarowe i wielokulturowe stanowisko, archeolodzy natrafili na rozległe cmentarzysko z okresu wpływów rzymskich.

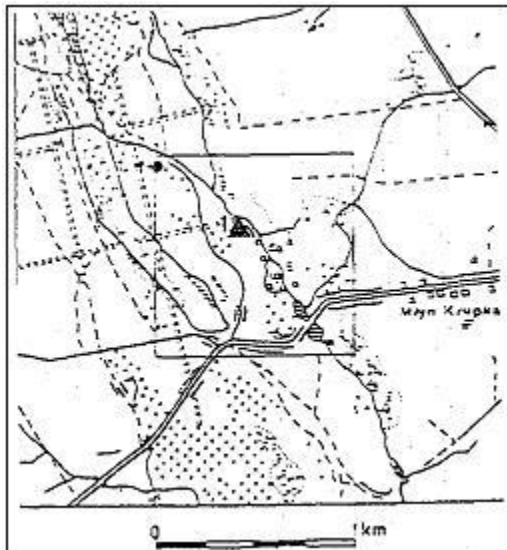
Wczesne średniowiecze, wbrew temu, co do niedawna sądzono, to okres intensywnego rozwoju osadnictwa na opisywanym terenie. W świetle weryfikacji badań wykopaliskowych (miedzy innymi na trasie przebiegu autostrady A-1) przyjmuje się tezy o silnych związkach tego obszaru z początkami państwa polskiego. Ich potwierdzeniem niewątpliwie jest intensywna sieć osadnictwa (przede wszystkim osady otwarte) datowane na ten okres.

Na podstawie rozmieszczenia poszczególnych punktów osadniczych z kolejnych epok historycznych można stwierdzić, że podobne preferencje osadnicze były powielane przez społeczności aż do czasów średniowiecza, kiedy to ukształtowane zostały podstawy współczesnej sieci osadniczej. Oczywiście w zależności od okresu rozwoju cywilizacyjnego, potencjału demograficznego konkretnych społeczności, archeologicznie rejestrowane zjawiska osadnicze manifestują się w różny sposób. Bazując tylko na wybranych badaniach powierzchniowych (a one stanowią podstawę opracowania)

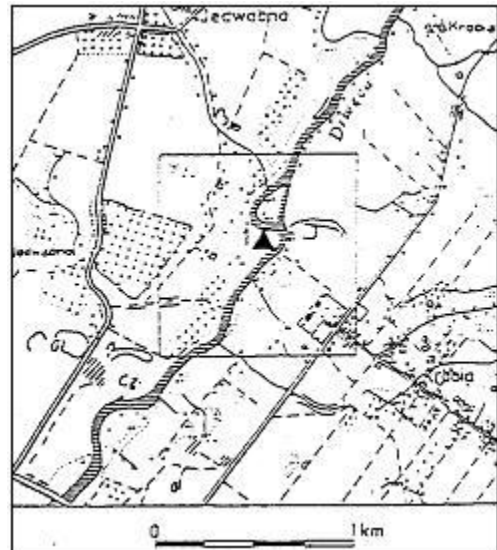
ślady osadnictwa ewidencjonowane przez archeologów sprowadzają się do lokalizacji obiektu, jego powierzchni oraz ogólnego określenia funkcji i chronologii.

Lokalizację poszczególnych punktów osadniczych przedstawia załączona mapa w skali 1:10 000 z zaznaczonymi wszystkimi zewidencjonowanymi stanowiskami archeologicznymi.

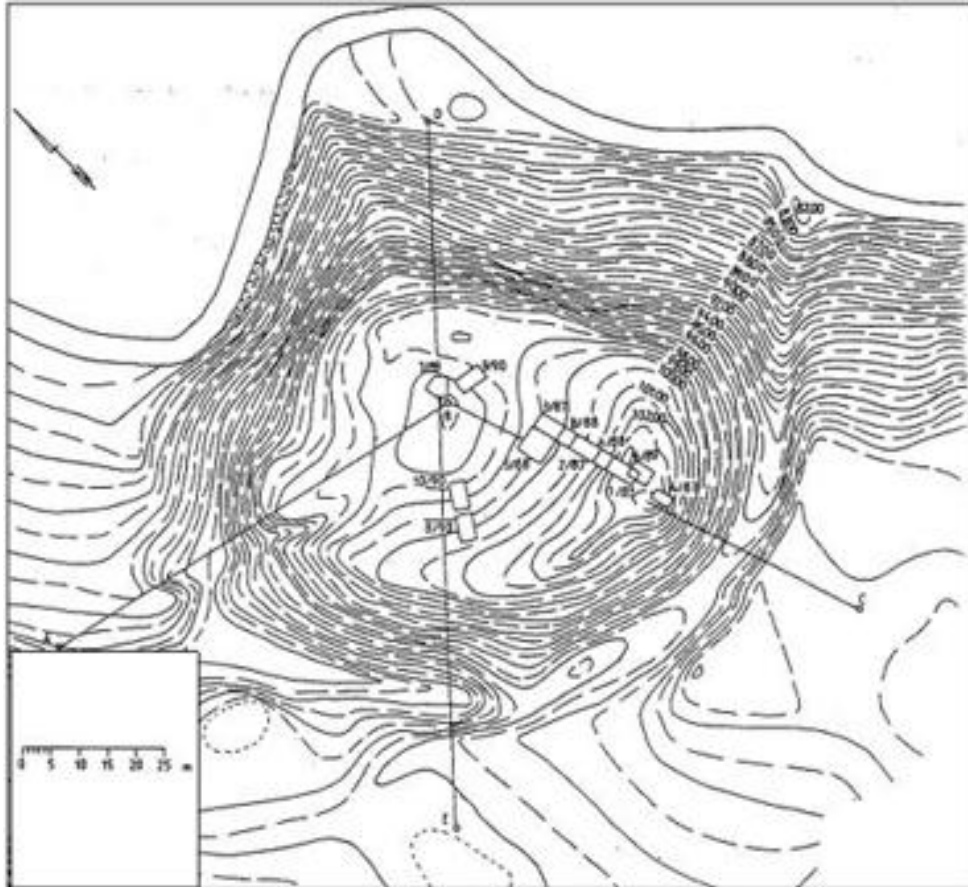
Spośród odkrytych stanowisk zdecydowana większość (323) to obiekty pozbawione własnej ekspozycji terenowej, manifestujące się na powierzchni występowaniem ruchomego materiału zabytkowego, czasami także śladami niszczonej nawarstwień kulturowych. Drugą grupę stanowią obiekty eksponowane w terenie. Do niej na obszarze gminy Lubicz zaliczyć należy dwa grodziska wczesnośredniowieczne w miejscowościach Jedwabno i Gronowo oraz późnośredniowieczny gródek stożkowaty w miejscowości Brzezinko. Grodziska w Jedwabnie i Gronowie wpisane są do rejestru zabytków województwa kujawsko – pomorskiego. Pomimo pełnienia przez te grodziska w przeszłości odmiennej funkcji niż osady otwarte (centrum „administracyjno – polityczne”, refugium dla mieszkańców osad związanych z grodem) zastosowano w odniesieniu do nich wcześniejsze preferencje osadnicze. Z czasem wokół nich rozbudowała się silna sieć osad służebnych.

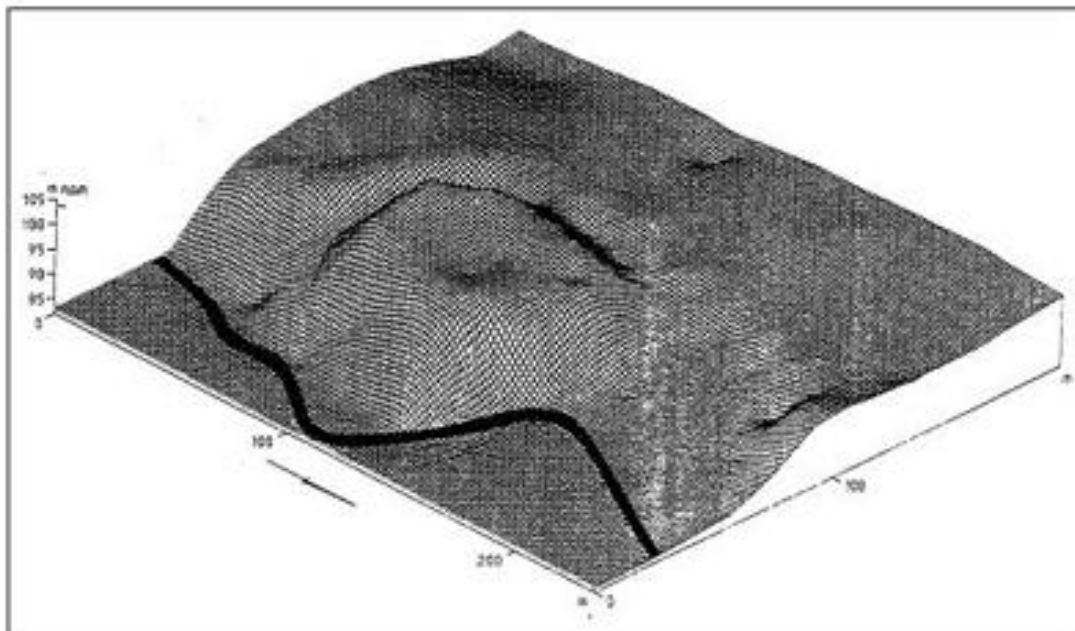
Rysunek 3. Plan sytuacyjny grodziska owalnego w Gronowie

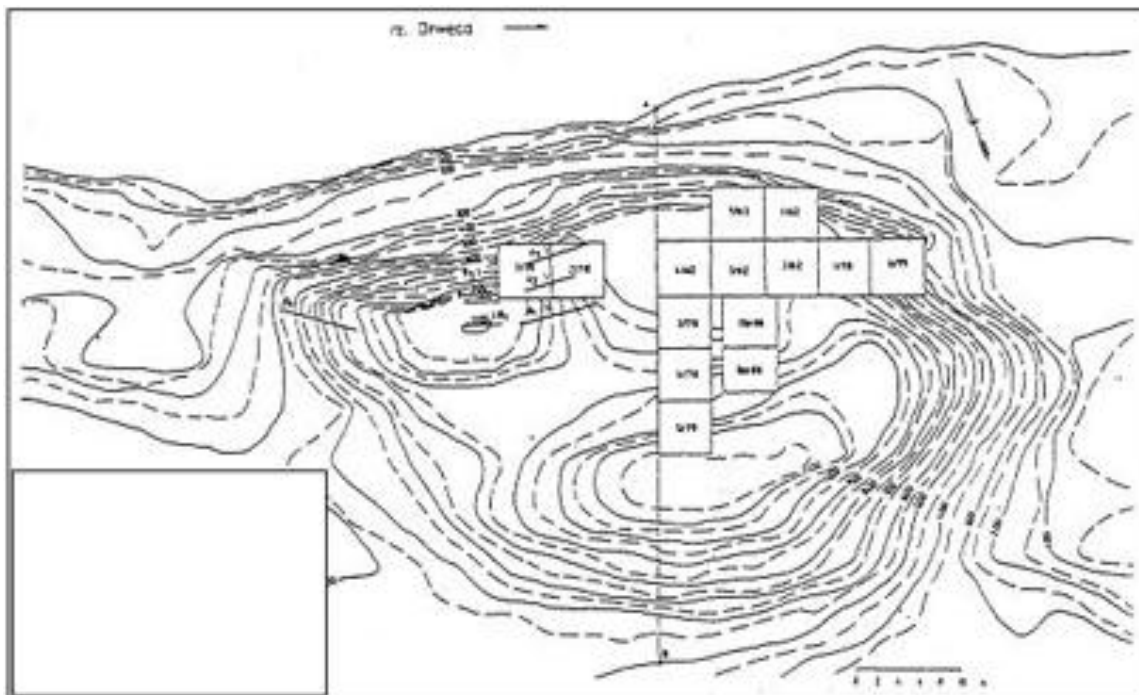
Rysunek 4. Plan sytuacyjny grodziska w Jedwabnie

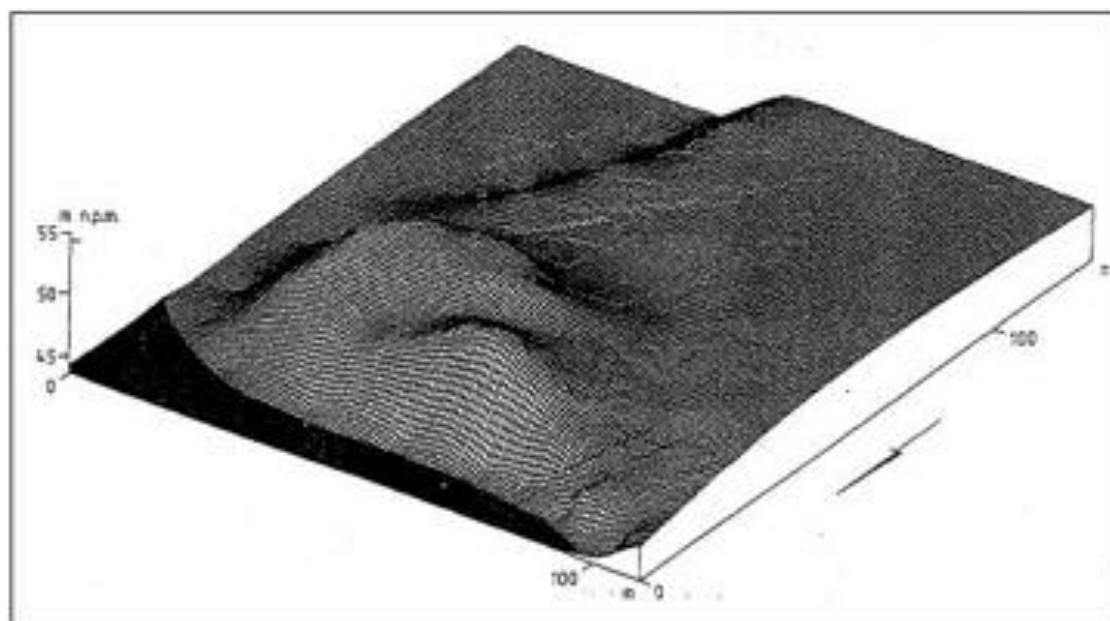
Rysunek 5. Plan warstwiczny grodziska w Gronowie
(źródło: Wczesnośredniowieczne grodziska ziemi chełmińskiej, UMK 1994 r.)

Rysunek 6. Blokdiagram grodziska w Gronowie
(źródło: Wczesnośredniowieczne grodziska ziemi chełmińskiej, UMK 1994 r.)

Rysunek 7. Plan warstwowy grodziska w Jedwabnie
(źródło: Wczesnośredniowieczne grodziska ziemi chełmińskiej, UMK 1994 r.)

Rysunek 8. Blokdiagram grodziska w Jedwabnie
(źródło: Wczesnośredniowieczne grodziska ziemi chełmińskiej, UMK 1994 r.)

VI. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMU KOMUNIKACYJNEGO GMINY

VI.1. Układ drogowo – uliczny oraz układ kolejowy i jego ocena. Obciążenie ruchem drogowym

Układ drogowo – uliczny gminy stanowi jeden z najistotniejszych elementów całego układu przestrzennego. Sieć drogowo – uliczną tworzą drogi: jednojezdniowy fragment autostrady, drogi krajowe, drogi powiatowe i drogi gminne, które ustanowione są jako drogi publiczne, ale także drogi i ulice niezaliczone do kategorii dróg publicznych. Łączna długość dróg publicznych w gminie Lubicz wynosi ok. 177 km. Rysunek nr 9a prezentuje podstawowy układ drogowo – uliczny i powiązania komunikacyjne gminy Lubicz.

Autostrady i drogi ekspresowe

Obecnie przez gminę przebiega jednojezdniowy fragment planowanej autostrady A1 (relacji Gdańsk – Łódź) o długości 9,2 km, w ciągu drogi krajowej nr 10. Droga, mająca swój początek w Lubiczu, na wysokości skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 552, natomiast kontynuację w gminie Nieszawka Wielka, po zachodniej stronie Wisły, tworzy obwodnicę Torunia. Na wysokości Lubicza znajduje się węzeł drogowy, który łączy drogę krajową nr 10 (w kierunku Płońska) i drogę krajową nr 80 (w kierunku Bydgoszczy).

Drogi krajowe

Przez teren gminy przebiegają 3 drogi krajowe: droga krajowa nr 10 na odcinku 4,9 km (relacji Szczecin – Toruń – Płońsk), droga krajowa nr 15 na odcinku 9,8 km (relacji Trzebnica – Toruń – Ostróda) oraz droga krajowa nr 80 na odcinku 0,6 km (relacji Lubicz – Bydgoszcz).

Drogi wojewódzkie

Układ dróg wojewódzkich na terenie tworzy 5 dróg: droga wojewódzka nr 657 o długości 7,7 km (relacji Lubicz – Złotoria), droga wojewódzka nr 654 na odcinku 5,4 km (relacji Toruń – Złotoria – Grabowiec – Silno), droga wojewódzka nr 552 na odcinku 5,9 km (relacji Lubicz – Grębocin – Łysomice – Różankowo), droga wojewódzka nr 646 na odcinku 2,1 km (relacji Turzno – Brzeźno) oraz droga wojewódzka nr 572 na odcinku 0,4 km (relacji stacja kolejowa Lubicz – droga krajowa nr 10).

Drogi powiatowe

Na system dróg powiatowych składa się 5 dróg: droga powiatowa nr 2009 o długości 9,6 km (relacji Lubicz Górny – Młyniec Drugi – Brzeźno), droga powiatowa nr 2010 na odcinku 9,0 km (relacji Lubicz Dolny – Rogówko – Rogowo – Turzno), droga powiatowa nr 2030 na odcinku 3,0 km (relacji Gronowo – Gronówko – Turzno), droga powiatowa nr 2035 o długości 5,9 km (relacji Toruń – Jedwabno – Młyniec Pierwszy) oraz droga powiatowa nr 2036 o długości 4,9 km (relacji Krobia – Mierzynek – Młyniec Drugi).

Drogi gminne

System dróg gminnych tworzą drogi lokalne i dojazdowe o łącznej długości niespełna 100 km.

Sieć dróg wraz z parametrami technicznymi przedstawiano w załączonym zestawieniu tabelarycznym (dodatek 2).

Linie kolejowe

Przez teren gminy przebiegają linie kolejowe:

- linia kolejowa nr 353 Poznań – Inowrocław – Toruń – Ława – Skandawa, ze stacjami w gminie Łysomice (Papowo Toruńskie, Turzno); jest to linia znaczenia państwowego, pierwszorzędna, dwutorowa, zelektryfikowana,

- linia kolejowa nr 27 Toruń – Sierpc, ze stacją w Lubiczu Dolnym; jest to linia znaczenia państwowego, drugorzędna, jednotorowa.

Stacja węzłowa dla tych linii znajdująca się w Toruniu umożliwia powiązania komunikacyjne z obszarem całej Polski.

Ruch drogowy

Pomiary ruchu drogowego na drogach krajowych przeprowadzane są co 5 lat i na podstawie tych badań na rysunku nr 9b pokazano jak kształtował się ruch samochodowy w 2005 r.

Średni dobowy ruch pojazdów na drogach krajowych przebiegających przez gminę Lubicz w 2005 r. kształtował się następująco:

- droga krajowa nr 10:
 - odcinek Czerniewice – Lubicz: 10 526 samochodów ogółem, z czego 55% to samochody osobowe, 34 % to samochody ciężarowe,
 - odcinek Lubicz – Lubicz (droga wojewódzka 552): 15 907 samochodów ogółem, z czego 79% to samochody osobowe, 10 %to samochody ciężarowe
 - odcinek Lubicz (droga wojewódzka 552) – Czernikowo: 13205 samochodów ogółem, z czego 78% to samochody osobowe, 13% to samochody ciężarowe,
- droga krajowa nr 15:
 - odcinek Toruń – Grębocin: 10 016 samochodów ogółem, z czego 82% to samochody osobowe, 6 % to samochody ciężarowe,
 - odcinek Grębocin – Kowalewo Pomorskie: 12 981 samochodów ogółem, z czego 77% to samochody osobowe, 11 % to samochody ciężarowe.
- na drodze krajowej nr 80, łączącej gminę Lubicz z Toruniem: 15 810 samochodów ogółem, z czego 83% to samochody osobowe, 8% to samochody ciężarowe.

Na podstawie analizy wyników badań ruchu drogowego na sieci dróg krajowych, przeprowadzonych w latach 1995 i 2005, wzrost ruchu pojazdów na drogach krajowych przebiegających przez gminę Lubicz przyjmuje następujące wskaźniki:

- droga krajowa nr 10:
 - odcinek Czerniewice – Lubicz (droga wojewódzka 552): 1,45
 - odcinek Lubicz (droga wojewódzka 552) – Czernikowo: 1,76
- droga krajowa nr 15:
 - odcinek Toruń – Grębocin: 1,2
 - odcinek Grębocin – Kowalewo Pomorskie: 2.2

Przyczyną znacznego wzrostu obciążenia dróg ruchem pojazdów samochodowych jest szybko rozwijający się transport samochodowy oraz wzrost liczby pojazdów.

VI.2. Uwarunkowania wynikające z układu komunikacji zbiorowej

Na komunikację zbiorową obsługującą mieszkańców gminy Lubicz składa się system złożony z linii autobusowych i linii kolejowych.

Połączenia komunikacji autobusowej obsługują głównie linie łączące gminę z Toruniem. Dawne linie MZK w Toruniu zastąpione zostały w 2009 r. przez 4 linie realizowane przez firmę Mobilis, są to: linie 101 (na trasie Lubicz Górny – Lubicz Dolny – Rubinkowo – Dworzec Wschodni – pl. św. Katarzyny), linia 102 (na trasie Kopanino – Złotoria – Dworzec Wschodni – pl. św. Katarzyny),

linia 103 (Gronowo – Rogówko – Grębocin – Rubinkowo – Dworzec Wschodni – pl. św. Katarzyny), linia 104 (na trasie Kolonia Papowska – Grębocin – Dworzec Wschodni – pl. św. Katarzyny). Komunikację zapewniającą powiązanie obszaru gminy z Toruniem realizują również firmy: przedsiębiorstwo Pol-bus (na trasie Złotonia – Nowa Wieś – Krobica – Lubicz – Toruń pl. św. Katarzyny oraz na trasie Lubicz Główny – Mierzynek – Młyniec – Jedwabno – Lubicz Dolny – Toruń ul. Jamontta) i przedsiębiorstwo Mixs (na trasie Grabowiec – Złotonia – Toruń pl. św. Katarzyny). Natomiast przedsiębiorstwo Veolia Transport Kujawy realizuje połączenia autobusowe na liniach łączących miejscowości w gminie z Toruniem (m.in. na trasach Jedwabno – Gronowo – Grębocin – Toruń dworzec autobusowy, Jedwabno – Mierzynek – Krobica – Lubicz – Toruń dworzec autobusowy) oraz połączenia regionalne i krajowe z przystankami na terenie gminy (m.in. na trasach: Toruń – Ciechanów, Toruń – Ciechocin, Toruń – Golub-Dobrzyń, Toruń – Lipno, Toruń – Rypin, Toruń – Brodnica, Toruń – Mława, Toruń – Lublin, Toruń – Warszawa, Toruń – Włocławek).

Komunikacja kolejowa realizowana jest na dwóch liniach kolejowych, przebiegających przez teren gminy. Na linii Toruń – Ława kursuje ok. 8 pociągów osobowych dziennie, obsługiwanych przez spółkę PKP Polskie Linie kolejowe, pociągi te zatrzymują się na stacjach w gminie Łysomice: Papowo Toruńskie i Turzno, zlokalizowanych niedaleko miejscowości Grębocin i Brzeźno. Na linii kolejowej Toruń – Sierpc kursuje ok. 16 pociągów dziennie ze stacją w Lubiczu Dolnym, obsługiwane przez spółkę PCC Arriva.

VI.3. Uwarunkowania rozwoju komunikacji

Uwarunkowania zewnętrzne

Rozwój sieci komunikacyjnej gminy Lubicz uzależniony jest od działań rządowych, co do rozbudowy układu sieci w Polsce, jak i istniejących już ciągów komunikacyjnych. Przez teren gminy przebiegać będzie autostrada A-1 z węzłami autostradowymi Turzno i Lubicz, co sprzyjać będzie dogodnemu włączeniu się ruchu samochodowego w istniejący układ sieci drogowej gminy.

Istniejący układ dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych warunkuje powiązania zewnętrzne gminy z większymi miastami województwa, a dalej kraju.

Uwarunkowania wewnętrzne

Projektowany przebieg autostrady A-1 przez teren gminy Lubicz to odcinek o długości 15,50 km. Istniejący już jednojezdniowy odcinek Czerniewice – Lubicz Dolny, wykorzystywany w ciągu trasy drogi krajowej nr 10, liczy 9,20 km. Termin zakończenia prac budowlanych na odcinku Toruń – Nowe Marzy przewidywany jest na grudzień 2011 r.

Wzrastający z roku na rok ruch samochodów osobowych i ciężarowych stworzył sytuację do szybkiej modernizacji istniejącego układu drogowego. Dla uzyskania pełnego standardu, jak i prawidłowego prowadzenia ruchu samochodowego należy:

- drogi wojewódzkie i gminne doprowadzić do odpowiedniej klasy technicznej wynikającej z normatywu technicznego,
- przystosować nawierzchnię do obciążeń 100-120 kN/oś na ciągach prowadzących ruch samochodów ciężarowych,
- utwardzić nawierzchnię na drogach gminnych zwłaszcza prowadzących ruch do zabudowy mieszkaniowej.

Tabela nr 17. Uwarunkowania rozwoju systemu komunikacji w gminie Lubicz

Potrzeby rozwoju na poszczególnych poziomach zarządzania drogami	Bariery rozwoju	Konflikty rozwoju
budowa autostrady A-1	- zbyt małe nakłady finansowe na budowę - ograniczenie w zakresie dostępności do autostrady	- zajęcie terenów rolnych - gospodarstwa rolne w strefie bezpośredniego oddziaływania
modernizacja dróg krajowych	- małe nakłady finansowe na modernizację i utrzymanie	- zajęcie terenów rolnych
modernizacja dróg wojewódzkich z przebudową skrzyżowań	- małe nakłady finansowe na modernizację i utrzymanie	- zajęcie terenów rolnych
modernizacja dróg powiatowych	- małe nakłady finansowe na modernizację i utrzymanie	- zajęcie terenów rolnych
modernizacja dróg gminnych z podniesieniem klasy technicznej wybranych dróg	- małe nakłady finansowe na modernizację	- zajęcie terenów rolnych
modernizacja linii kolejowych	- małe nakłady finansowe na modernizację i utrzymanie	- zajęcie terenów rolnych

Aby osiągnąć właściwy poziom infrastruktury transportowej należy dostosować układ komunikacyjny do standardu wymogów Unii Europejskiej oraz zwiększyć nakłady na utrzymanie stanu istniejącego.

VII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DIAGNOZY SYSTEMÓW INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

VII.1. Gospodarka wodno – ściekowa

Zasoby wodne

Warunki naturalne uwarunkowań gospodarki wodnej przedstawia rysunek nr 10a.

Na terenie gminy Lubicz rzeka Drwęca wraz z dopływami – Strugą Rychnowską, Strugą Lubicką oraz płynącą przez teren gminy Strugą Toruńską, stanowią największe zasoby wód powierzchniowych. Drwęca jest prawobocznym dopływem Wisły. Całkowita jej długość wynosi 230,7 km, a powierzchnia zlewni – 5 693,3 km². Rzeka w 1961 r. ustanowiona została rezerwatem przyrody dla naturalnego środowiska ryb. Najważniejszymi obiektami w zakresie gospodarki wodno-ściekowej w zlewni Drwęcy znajdują się ujęcie wody pitnej (powierzchniowe z rzeki Drwęcy i podziemne w Jedwabnie) dla miasta Torunia i gminy Lubicz, pobierające w roku 2010 średnio 30 404 m³/d, oraz oczyszczalnię komunalne miast: Brodnica, Golub – Dobrzyń, Rypin, Wąbrzeźno. Rzeka, z uwagi na źródło wody dla celów komunalnych, podlega ochronie.

Na podstawie obserwacji i analiz warunków geomorfologicznych i hydrologicznych gleb i rodzaju upraw oszacowano zapotrzebowanie na wodę w rejonie gminy Lubicz. I tak dla obszarów rolnych stwierdzono nadmiar wody w okresie wegetacyjnym (kwiecień-listopad) w roku wilgotnym, a niedobór w tymże okresie w roku suchym. Rysunek nr 10b prezentuje uwarunkowania gospodarki wodnej w zakresie zapotrzebowania na wodę.

Według wieloletnich obserwacji IMiGW średnia roczna suma opadów atmosferycznych w latach 1956-1980 wynosiła 540-560 mm. Średnia roczna suma opadów w okresie wegetacyjnym w tym czasie wyniosła natomiast 350-360 mm. Średnia roczna suma opadów w okresie wegetacyjnym w roku suchym 1959 wyniosła tylko 240 mm, a w roku wilgotnym 1980 kształtowała się w granicach 650-700 mm. Rysunek nr 10c prezentuje uwarunkowania gospodarki wodnej w zakresie rozkładu średnich rocznych opadów atmosferycznych.

Zaopatrzenie w wodę

Dla mieszkańców gminy Lubicz podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę jest i będzie istniejące ujęcie wód powierzchniowych z rzeki Drwęcy i infiltracyjnych wód podziemnych w Jedwabnie. *Wody podziemne ujmowane są z utworów czwartorzędowych występujących średnio do głębokości do 20-25m ppt w rejonie ujęcia Jedwabno. Charakteryzują się niską barwą, odczynem słabo zasadowym, są średnio twarde lub twarde, mineralizacja osiąga wartość w granicy 400-600mg/dm³. Są to wody wodorowęglanowo –wapniowe, Zasoby eksploatacyjne wód infiltracyjnych w tym rejonie dla potrzeb miasta Torunia i gminy Lubicz wynoszą 1068m³/h.*

W latach 1972-73 odwiercono na prawym brzegu Drwęcy w Jedwabnie 10 otworów eksploatacyjnych. W latach 1994-97 rozbudowano ujęcie, dowiercając 8 nowych studni. Obecnie na ujęciu jest 18 studni w tym 12 eksploatowanych”.

Obecnie dla w/w ujęć obowiązują strefy ochrony sanitarnej. Strefa ochrony ujęcia wody „Drwęca – Jedwabno” została ustanowiona Rozporządzeniem Nr 4/2005 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 23 września 2005 r. w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęć wody „Drwęca – Jedwabno”, tj. ujęcia wody powierzchniowej z rzeki Drwęcy km 11+420 w m. Lubicz pn. „Drwęca”, ujęcia wód podziemnych i infiltracyjnych w km 15 rzeki Drwęcy w rejonie wsi Jedwabno, Gmina Lubicz PN. „Jedwabno” (Dz. Urz. Województwa Kujawsko – Pomorskiego Nr 112, poz. 1938).

Na wniosek *Toruńskich Wodociągów Sp. z o.o. w Toruniu* z dnia 27 sierpnia 1996 r. opracowano projekt zatytułowany „Granice stref ochronnych ujęcia powierzchniowego »Drwęca« na

rzece Drwęcy oraz ujęcia infiltracyjnego w Jedwabnie nad rzeką Drwęcą” wykonany przez Biuro Studialno-Projektowe Infrastruktury Technicznej „INFRATECH” Sp. z o.o. w Gdańsku. W 1997 r. opracowano również „Aneks nr 2” do dokumentacji hydrogeologicznej zasobów wód podziemnych z utworów czwartorzędowych w rejonie Lubicza k. Torunia pt. „Projekt stref ochronnych ujęcia wód podziemnych w Jedwabnie” wykonany przez Przedsiębiorstwo Geologiczne „POLGEOL” w Warszawie Zakład w Gdańsku. *Uzgodnienia w/w Projektu trwały 4 lata. Na skutek sugestii Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu ustalono, że Wniosek o ustanowienie stref powinien być łączny dla ujęcia Drwęca i ujęcia Jedwabno. W tym czasie w 2001r. nastąpiła zmiana przepisów Prawa wodnego m.in. w zakresie sposobu wyznaczenia granic stref ochronnych ujęcia powierzchniowego. W związku z powyższym TW Sp. z o.o. opracowała w 2002r. na bazie Projektu strefa z 1996r. „ Wniosek o ustanowienie stref ochronnych ujęcia Drwęca-Jedwabno”. Wniosek został przyjęty przez RZGW w Gdańsku i w 2005r. ukazało się rozporządzenie nr 4/2005 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 23 września 2005r w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęć wody „Drwęca-Jedwabno”.*

Powyższe opracowania zakładają, że strefa ochronna ujęcia wód powierzchniowych „Drwęca” składać się będzie z terenów ochrony bezpośredniej i terenów ochrony pośredniej.

Zakazy i nakazy wynikające z wprowadzenia stref ochrony ujęcia „Drwęca” i infiltracyjnego w Jedwabnie zawarte są rozporządzeniu nr 4/2005 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku z dnia 23 września 2005r w sprawie ustanowienia strefy ochronnej ujęć wody „Drwęca-Jedwabno”. Zasięg tych granic wskreślono na załączniku graficznym z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (załącznik nr 1f).

Użytkownikiem ujęcia wody „Drwęca” i infiltracyjnego w Jedwabnie są Toruńskie Wodociągi sp. z o.o. w Toruniu.

Aktualnie w gminie Lubicz zwodociągowanych jest 15 wsi – Lubicz Dolny i Górny, Jedwabno, Rogówko, Rogowo, Brzeźno, Młyniec Pierwszy i Drugi, Grębocin, Brzezinko, Gronowo, Gronówko, Krobica, Złotoria i Kopanino. Całkowita długość sieci wodociągowej w gminie Lubicz wynosi około 193,5 km. Długość sieci projektowanej to 34,8 km. Rozbiór wody w gminie szacuje się w granicach 2000 m³/d (709 115 m³/rok).

Poza już wymienionym ujęciem wód podziemnych w Jedwabnie wspomnieć należy o ujęciu tychże wód zlokalizowanym w Grabowcu, które budowane było na potrzeby byłego RSP w Grabowcu. Ujęcie to przewidywane było jako grupowe dla wsi Złotoria, Grabowiec, Silno, Nowa Wieś, Kopanino i Obory. Od tej koncepcji jednakże odstąpiono częściowo z uwagi na możliwość zaopatrzenia wsi położonych w tym rejonie z ujęcia wody w Lubiczu.

Ujęcie w Grabowcu składa się z 4 studni. Studnia nr 1 posiada głębokość 27 m i wydajność 29 m³/h, studnia nr 2 posiada głębokość 27 m i wydajność 24 m³/h, zaś studnie nr 3 i 4 posiadają głębokość 30 m i wydajność po 56 m³/h każda. Aktualnie ujęcie to użytkuje Ubojnia Drobiu „KURPOL” Sp. z o.o. i poza zakładem zaopatruje w wodę mieszkańców Grabowca.

Poza tym na terenie gminy istnieje kilka pomniejszych ujęć wód podziemnych:

- Zakład Mleczarski Grębocin – studnia o głębokości 40,5 m i wydajności 25 m³/h,
- Zakład Usług Poligraficznych w Krobii – studnia o głębokości 136 m i wydajności 4,2 m³/h,
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowo-Handlowe „PRIMET” w Lubiczu Górnym – studnia o głębokości 62 m i wydajności 5 m³/h,.

Zużycie wody na jednego mieszkańca w gminie Lubicz w 2007 r. wynosiło 35,6 m³ (dane: GUS).

Średnice wodociągów zainstalowanych w gminie to przewody o PCV \varnothing 90-225 mm. Ilość przyłączy wodociągowych określa się na 2 675 sztuk.

Rysunek nr 12a prezentuje schemat istniejącej i projektowanej sieci wodociągowej.

Odprowadzanie ścieków

Znaczny wzrost budowy wodociągów w gminie Lubicz przyczynił się do wzrostu ilości odprowadzanych ścieków komunalnych bytowo-gospodarczych. Aktualnie w dużej części gminy ścieki te gromadzone są w przydomowych zbiornikach bezodpływowych i wywożone wozami asenizacyjnymi. Na terenie gminy działa jedna oczyszczalnia zbiorowa we wsi Lubicz Górny. Oczyszczalnia ścieków we wsi Gronowo wymaga gruntownej modernizacji. Poza w/w oczyszczalniami grupowymi w gminie działają oczyszczalnie indywidualne przyzagrodowe we wsiach Złotoria, Grabowiec i Krobia.

W Lubiczu Górnym, za torami kolejowym relacji Toruń – Lipno, u zbiegu cieków otwartego z rzeką Drwęcą, zlokalizowana jest oczyszczalnia grupowa typu „BIOBLOK” Ms-400 o przepustowości 400 m³/d. Zgodnie z istniejącą „koncepcją kanalizacji sanitarnej w gminie Lubicz” opracowanej przez firmę Ekosan-projekt w 2007r., oczyszczalnia będzie przyjmowała ścieki dla 2015r. od ok. 17 300 mieszkańców w objętości średnio 2 550m³/d, a maksymalnie 3 300 m³/d. Posiada ona pozwolenie wodno-prawne na odprowadzanie ścieków i eksploatację urządzeń na $Q_{\text{śr.d.}}=339,1 \text{ m}^3/\text{d}$ i $Q_{\text{max h}}=22,6 \text{ m}^3/\text{h}$. Z Lubicza Górnego ścieki odprowadzane są w systemie rozdzielczym kanalizacją zbiorową. Ścieki deszczowe odprowadzane są w kierunku przepustów pod szlakiem kolejowym i dalej ciekami podstawowym do rzeki Drwęcy.

Długość istniejącej sieci sanitarnej wynosi 33,26 km, deszczowej 5,6 km. Szacunkowo do sieci kanalizacyjnej, podłączonych jest około 1 900 mieszkańców Gminy Lubicz. Długość projektowanej sieci kanalizacyjnej wynosi 79,2 km i planuje się podłączenie około 15,2 tys. mieszkańców po jej wybudowaniu. Długość projektowanej kanalizacji deszczowej wynosi ok. 11,0 km

Oczyszczalnia ścieków w Gronowie zbudowana została w 1973 r. jako mechaniczno-biologiczna, a zmodernizowano ją w latach 80-tych. Przepustowość oczyszczalni wynosi 174 m³/d. Oczyszczalnia ta należy do Zespołu Szkół Rolniczych w Gronowie. Posiada ona pozwolenie wodno-prawne bez pozwolenia na eksploatację urządzeń. Ścieki z miejscowości Gronowo odprowadzane są kanalizacją zbiorową w systemie rozdzielczym. Ścieki deszczowe kierowane są do rowów i dalej do Strugi Rychnowskiej.

Na terenie gminy istnieją również oczyszczalnie przyzagrodowe:

- we wsi Złotoria, składająca się z odtłuszczacza, osadnika gnilnego dwukomorowego, pola filtracyjnego o długości 140 m sączków; ścieki oczyszczone odprowadzane są do Strugi Jordan w ilości $Q_{\text{śr.d.}}=9,23 \text{ m}^3/\text{d}$,

- we wsi Grabowiec, składająca się z 3 komór osadnika gnilnego typu OGM-4 i pola filtracyjnego o długości 237 m sączków; ścieki oczyszczone odprowadzane są do Strugi Młyńskiej w ilości $Q_{\text{śr.d.}}=0,9 \text{ m}^3/\text{d}$,

- we wsi Krobia, typu „PLASTEPUR”.

Rysunek nr 12b prezentuje schemat istniejącej i projektowanej sieci kanalizacyjnej.

Odpady komunalne i ich utylizacja

W 1986 r. uruchomiono na terenie gminy Lubicz składowisko odpadów komunalnych, zlokalizowane na terenie wsi Nowa Wieś na działce nr 161/2. Na w/w lokalizację została wydana decyzja Wydziału Planowania Przestrzennego i Architektury Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu z dnia 21 maja 1986 r. (UAN-R-GTM/29/IV/84/86). Powierzchnia składowiska wynosiła 2,24 ha, a

pojemność określa się na 112 320 m³. Dno wysypiska uszczelnione jest 50 cm warstwą gliny, jego teren zaś jest ogrodzony. Składowisko jest już wyeksploatowane i obecnie pozostaje zamknięte. Znajduje się tam obecnie tylko przesypania odpadów (3 pojemniki kontenerowe typu ZW 28) wykorzystywana wyłącznie przez pracowników Zarządu Dróg, Gospodarki Mieszkaniowej i Komunalnej w Lubiczu w trakcie prowadzenia prac porządkowych na terenie gm. Lubicz. Pożądana jest rekultywacja terenu, na którym znajdowało się składowisko.

Gmina jest objęta wywozem odpadów komunalnych w ilości ok. 4 600 t rocznie przez MPO w Toruniu, które zarządza również całym składowiskiem odpadów. Rejon obsługi to gminy Lubicz i Obrowo. Część mieszkańców gminy wywozi odpady komunalne indywidualnie.

VII.2. Energetyka

Uwarunkowania energetyczne gminy Lubicz przedstawia rysunek nr 11.

Elektroenergetyka

System elektroenergetyczny województwa kujawsko – pomorskiego pracuje w oparciu o Krajowy System Elektroenergetyczny (KSE) o napięcia 220 i 400 kV oraz własne źródła energii elektrycznej wytwarzanej w elektrociepłowniach i elektrowniach wodnych. Województwo zasilane jest liniami najwyższych napięć, a następnie przez układ transformacji zasilana jest sieć elektroenergetyczna 110 kV, która w pewnym sensie jest siecią lokalną.

Stacje transformatorowe 110/15 kV zlokalizowane są w poszczególnych miastach zabezpieczając zasilanie stacji transformatorowych 15 kV/0,4 kV na terenach poszczególnych miast i okolic. Takimi źródłami zasilania dla obszaru gminy Lubicz są GPZ-y 110 kV / 15 kV zlokalizowane w Toruniu i Kowalewie Pomorskim oraz na obszarze gminy w rejonie ujęcia wody na Drwęcy. Aktualnie wszystkie stacje transformatorowe WN posiadają rezerwy mocy umożliwiające dalszy wzrost poboru mocy.

Na terenie gminy zlokalizowane są odcinki następujących linii wysokiego napięcia:

- elektroenergetyczna linia 220 kV relacji Włocławek – Toruń-Elana, dla której obowiązuje strefa ochronna 40 m licząc od osi linii w obie strony,
- elektroenergetyczna linia 110 kV relacji GPZ Kawęczyn – GPZ Drwęca – GPZ Toruń, dla której obowiązuje strefa ochronna 20 m licząc od osi linii w obie strony,
- elektroenergetyczna linia 110 kV relacji GPZ Kowalewo – GPZ Lubicz – GPZ Toruń-Elana, dla której obowiązuje strefa ochronna 20 m licząc od osi linii w obie strony.

W strefach ochronnych obowiązuje zakaz lokalizacji zabudowy mieszkaniowej. Inne obiekty mogą być lokalizowane w ramach zmniejszonej strefy (dla linii 110 kV) każdorazowo uzgadnianej z Zakładem Energetycznym.

W oparciu o stacje transformatorowe WN na terenie gminy pracuje sieć średniego napięcia (15 kV), którą stanowi 6 linii magistralnych o przekrojach 3×AFI 70 i 3×AFI 50 oraz sieć rozgałęźna 15 kV wraz z 151 stacjami transformatorowymi o napięciu 15 kV/0,4 kV, głównie napowietrznymi o mocy 160÷250 MVA. W sieci tej pracuje 7 wewnętrznych stacji transformatorowych o mocy 400÷630 kVA zlokalizowanych w obrębie miejscowości Lubicz Dolny i Górny. Z tego systemu zasilana jest sieć 0,4 kV prowadzona bezpośrednio do odbiorców energii elektrycznej.

Na obszarze gminy poza rolnictwem dynamicznie rozwija się sektor usługowo-wytwórczy, zatem występuje konieczność zabezpieczenia energii elektrycznej w dostatecznej ilości, o odpowiednich parametrach i wysokim stopniu niezawodności zasilania.

Mimo prowadzonych modernizacji i rozbudowy sieci średniego napięcia, stan wiejskich elektroenergetycznych sieci rozdzielczych jest niezadowalający i w znacznej części wykazujący duży stopień niedoinwestowania. Na wielu obszarach wiejskich zdolności przesyłowe linii zostały już przekroczone. Efektem przeciążeń linii, zwłaszcza niskiego napięcia, jest pogorszenie jakości energii dostarczanej odbiorcom, tj. częste przekraczanie dopuszczalnych odchyłeń napięcia, lokalne występowanie dużej asymetrii napięcia, zwiększenie awaryjności sieci oraz długi czas przeznaczony na usuwanie skutków tych awarii.

W wyniku przerw w dostawie energii użytkownicy ponoszą straty. W wielu przypadkach odbiorcy nie powinni instalować już dalszych odbiorników, szczególnie dużej mocy, jednak w praktyce odbiorcy nie zważają na względy techniczne zwiększając przeciążenie, a pośrednio i awaryjność sieci. Większość rolniczych gospodarstw po załamaniu w latach 1990-92 wykazuje duży stopień energochłonności. Taka sytuacja ma miejsce nie tylko w gminie Lubicz, ale i na obszarze całego województwa.

Na terenie gminy występują znaczne potrzeby w zakresie modernizacji i rozbudowy sieci średniego i niskiego napięcia. W latach 1989-1999 na terenie gminy była realizowana rozbudowa zgodnie z programem reelektryfikacji wsi opracowanym przez Zakład Energetyczny Toruń.

Rysunek nr 12c prezentuje schemat istniejącej sieci elektroenergetycznej.

Gazownictwo

Przez zachodnie tereny gminy Lubicz przebiega magistralny gazociąg wysokiego ciśnienia średnicy Dn 400 mm, relacji Włocławek – Gdańsk, zasilający w głównej mierze miasta województwa kujawsko – pomorskiego oraz miasta Wybrzeża.

Równolegle do istniejącej magistrali ułożony jest gazociąg wysokiego ciśnienia Dn 500 mm, relacji Włocławek – Gdynia. Inwestycja ta na obszarze województwa jest w trakcie realizacji i gazociąg ten nie jest jeszcze oddany do eksploatacji. Budowa tejże magistrali będzie źródłem zasilania w głównej mierze dla miast położonych na północy Polski, zatem już istniejący gazociąg DN 400 mm będzie można w pełni wykorzystać dla odbiorców na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego.

W kierunku wschód – zachód, jako odgałęzienie od magistrali, przebiega przez teren gminy gazociąg wysokiego ciśnienia o średnicy Dn 80 mm zasilający miasto Kowalewo Pomorskie. Ze względu na małą przepustowość nie może on być źródłem gazu dla obszaru gminy Lubicz.

Wokół przewodów gazowych wysokiego ciśnienia obowiązują strefy ochronne, które wynoszą: 30 m na stronę od osi dla gazociągu Dn 80 mm, 30 m na stronę od osi dla gazociągu Dn 400 mm i 35 m na stronę od osi dla gazociągu Dn 500 mm.

Zgodnie z opracowaną przez GAZOPROJEKT – Wrocław koncepcją gazyfikacji źródłem zasilania obszaru będzie istniejąca stacja redukcyjno – pomiarowa gazu I stopnia zlokalizowana we wsi Grębocin, bezpośrednio przy gazociągu D_n 400 mm.

Aktualnie mieszkańcy gminy korzystają też z gazu propan-butan w butlach. Gmina Lubicz ma bardzo dogodne położenie w stosunku do gazociągu źródłowego, dlatego należy dążyć do gazyfikacji przewodowej gminy mając na uwadze to, że postępowi gospodarczemu, technologicznemu i cywilizacyjnemu, towarzyszy szereg niekorzystnych zjawisk ekologicznych, takich jak postępująca degradacja środowiska w postaci zanieczyszczenia wód, gleb i powietrza.

Rysunek nr 12d prezentuje schemat istniejącej i projektowanej sieci gazowej.

VII.3. Telekomunikacja

System telekomunikacji stacjonarnej jest niewystarczająco rozwinięty, dotyczy to szczególnie obszarów wiejskich. W 2004 r. wskaźnik dla województwa kujawsko – pomorskiego 311,1 telefonicznych łączy głównych / 1 000 mieszkańców, natomiast w roku 2007 wskaźnik ten wynosił już tylko 240,8 (dane: GUS). Spadek telefonii stacjonarnej wiąże się z prężnym rozwojem i popularyzacją telefonii komórkowej.

Główny operator telefonii stacjonarnej w gminie Lubicz to Telekomunikacja Polska S.A. Na terenie gminy występuje zasięg telefonii komórkowej sieci Era, Plus, Orange i Play.

Celem bardziej intensywnego zwiększenia ilości abonentów na terenie gminy konieczna jest rozbudowa istniejących central telefonicznych, rozbudowa i budowa sieci, zwłaszcza kabli światłowodowych, pokrywających obszar całej gminy. Konieczne jest również zapewnienie mieszkańcom gminy dostępu do szerokopasmowego Internetu.

VIII. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z UPREDNICH ZAŁOŻEŃ PRZEZNACZENIA TERENÓW

Strategiczną politykę przestrzenną gminy, kierunki zmian w zagospodarowaniu przestrzeni określa Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Z kolei przeznaczenie terenów na różne formy użytkowania i zagospodarowania określają miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego z zachowaniem wymogu zgodności z przyjętą przez samorząd gminy polityką przestrzenną.

Do 31 grudnia 2003 roku aktualnym pozostawał plan ogólny zagospodarowania przestrzennego przyjęty uchwałą nr VI/25/89 Gminnej Rady Narodowej z dnia 27 lutego 1989 r. Po 1 stycznia 2004 r. moc zachowały jedynie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego uchwalone po dniu 1 stycznia 1995 r. Uprzednie tracą moc prawną.

Stąd istnieje potrzeba dostosowania Studium do aktualnych poglądów na uwarunkowania rozwoju i kierunki rozwoju gminy oraz jego uchwalenia oraz do zakończenia rozpoczętych i podjęcia nowych opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zgodnie z ustaleniami aktualnego Studium.

Aktualnie w gminie Lubicz funkcjonują 33 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Plany miejscowe zostały opracowane dla większości miejscowości w gminie oraz dla obszarów wyróżniających się szczególną aktywnością inwestycyjną.

Rysunek nr 13a prezentuje schemat obszarów, dla których sporządzono miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Poniższa tabela prezentuje obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego dla gminy Lubicz.

Tabela 18. Wykaz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego

	obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	nr uchwały o uchwaleniu planu
1.	Zmiana miejscowego ogólnego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz	UCHWAŁA Nr XVII/183/95 Rady Gminy Lubicz z dnia 29.12.1995 r.
2.	Zmiana w miejscowym planie ogólnego zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w pasie terenu pod gazociąg wysokiego ciśnienia DN 500 p nom 8 MPa	UCHWAŁA Nr XXVIII/325/96 Rady Gminy Lubicz z dnia 30.12.1996 r.
3.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego wsi Gronowo	UCHWAŁA Nr XXXIV/449/97 Rady Gminy Lubicz z dnia 29.08.1997 r.
4.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz dot. terenów komercyjnych położonych przy drodze nr 52 na obszarach wsi: Grębocin, Rogowo, Rogówko, Brzeźno, Brzezinko i Gronowo.	UCHWAŁA Nr VI/72/99 Rady Gminy Lubicz z dnia 27 stycznia 1999 r.
5.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej działki nr 95/9 i 96/14 położone w miejscowości Młyniec Drugi	UCHWAŁA Nr XI/178/99 Rady Gminy Lubicz z dnia 28.05.1999 r.
6.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz na obszarze wsi Lubicz Dolny (rejon ulic: Dworcowej, Warszawskiej i Grębockiej)	UCHWAŁA Nr XVII/275/99 Rady Gminy Lubicz z dnia 22.12.1999 r.
7.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej działki nr 325/1, 334/2 i 461 w Młyncu Drugim	UCHWAŁA Nr XX/309/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 22.03.2000 r.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

8.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej działki nr 59/4 i 59/6 w Mierzynku	UCHWAŁA Nr XX/310/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 22.03.2000 r.
9.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej działkę nr 104/4 w Mierzynku	UCHWAŁA Nr XX/311/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 22.03.2000 r.
10.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej działki nr 7, 8, 18, 26/1, 65/10 i 66/5 w Mierzynku	UCHWAŁA Nr XX/312/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 22.03.2000 r.
11.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej działkę nr 64 w Jedwabnie	UCHWAŁA Nr XX/315/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 22.03.2000 r.
12.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej działkę nr 61/1 w Grabowcu	UCHWAŁA Nr XX/316/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 22.03.2000 r.
13.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej działkę nr 535/1 w Grębocinie	UCHWAŁA Nr XX/319/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 22.03.2000 r.
14.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej działkę nr 50/5 w Rogowie	UCHWAŁA Nr XX/321/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 22.03.2000 r.
15.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej część działek nr 52/2 i 71/3 oraz działkę nr 53/1 w Młyńcu Drugim	UCHWAŁA Nr XX/325/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 22.03.2000 r.
16.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz w części obejmującej działki nr 73/3 i 74/3 w Rogówku	UCHWAŁA Nr XXVIII/483/2000 Rady Gminy Lubicz z dnia 18.12.2000 r.
17.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz na obszarze wsi Rogówko - teren mieszkaniowy (dz. 71/13)	UCHWAŁA Nr XXXIX/613/01 Rady Gminy Lubicz z dnia 30.11.2001 r.
18.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Lubicz obejmująca tereny pod eksploatację kruszywa	UCHWAŁA Nr XLIII/651/02 Rady Gminy Lubicz z dnia 28.02.2002 r.
19.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Nowa Wieś	UCHWAŁA Nr X/137/03 Rady Gminy Lubicz z dnia 4 września 2003 r.
20.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Mierzynki, dot. powierzchniowej eksploatacji kruszywa	UCHWAŁA Nr XXVI/333/04 Rady Gminy Lubicz z dnia 14 października 2004 r.
21.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Józefowo (obejmującej działki geodezyjne nr: 1/ 5 i 2)	UCHWAŁA Nr XXVIII/371/04 Rady Gminy Lubicz z dnia 30 grudnia 2004 r.
22.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Lubicz Dolny.	UCHWAŁA Nr XLI/490/05 Rady Gminy Lubicz z dnia 16 listopada 2005 r.
23.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Młyniec Pierwszy (rejon ulicy Gronowskiej i Bierzgalskiej)	UCHWAŁA Nr XLIII/514/05 Rady Gminy Lubicz z dnia 30 grudnia 2005 r.
24.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Młyniec Drugi (rejon kościoła i drogi do Ciechocina)	UCHWAŁA Nr XLIII/515/05 Rady Gminy Lubicz z dnia 30 grudnia 2005 r.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

25.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego wsi Młyniec Drugi (przy drodze w kierunku na Mierzynek)	UCHWAŁA Nr XLIII/516/05 Rady Gminy Lubicz z dnia 30 grudnia 2005 r.
26.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Lubicz Górny i Krobia	UCHWAŁA Nr XLVIII/566/06 Rady Gminy Lubicz z dnia 24 kwietnia 2006 r.
27.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Młyniec Pierwszy (rejon ul. Toruńskiej)	UCHWAŁA Nr XLVII/548/06 Rady Gminy Lubicz z dnia 31 marca 2006 r.
28.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Kopanino	UCHWAŁA Nr VIII/73/07 Rady Gminy Lubicz z dnia 31 maja 2007 r.
29.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Krobia i Mierzynek	UCHWAŁA Nr XIX/179/08 Rady Gminy Lubicz z dnia 19 marca 2008 r.
30.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Złotoria i części wsi Grabowiec	UCHWAŁA Nr XXV/270/08 Rady Gminy Lubicz z dnia 3 listopada 2008 r.
31.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego obszaru części wsi Lubicz Dolny - Małgorzатовo	UCHWAŁA NR XLII/440/10 Rady Gminy Lubicz z dnia 22 lutego 2010 r.
32.	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego części wsi Grębocin	Uchwała nr XLIV/465/10 Rady Gminy Lubicz z dnia 23 kwietnia 2010 r.
33.	Zmiana miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego części wsi: Krobia, Lubicz Górny i Mierzynek	Uchwała nr XLIII/458/10 Rady Gminy Lubicz z dnia 29 marca 2010 r.

Rysunek nr 13b przedstawia ilość wniosków złożonych do Studium i decyzje o warunkach zabudowy wg sołectw wydane w 2003 – 2007.

IX. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE ZE STANU ŁADU PRZESTRZENNEGO I WYMOGÓW JEGO

OCHRONY

1. Zgodnie z obowiązującą ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w planie miejscowym „określa się obowiązkowo” zasady ochrony i kształtowania ładu przestrzennego”. W związku z tym, że plan miejscowy musi być zgodny ze „Studium” w konsekwencji w Studium ... należy uwzględnić uwarunkowania wynikające ze „... stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony”.
2. Mały Słownik Języka Polskiego podaje, że ład to „... harmonijny porządek, uregulowany układ ...” Z kolei cytowana ustawa nawiązując do przedmiotu swoich ustaleń uznaje, że „ustalenia dotyczące zasad ochrony i kształtowania ładu przestrzennego powinny zawierać ... określenie cech elementów zagospodarowania przestrzennego, które wymagają ukształtowania lub rewaloryzacji, oraz określenie nakazów, zakazów, dopuszczeń i ograniczeń w zagospodarowaniu terenów”.

Głównym kierunkiem wojewódzkiej polityki przestrzennej jest budowa konkurencyjnych struktur funkcjonalno – przestrzennych, co wymaga przyjęcia naczelnych zasad zagospodarowania przestrzennego takich jak: rozwój zrównoważony, wielofunkcyjność rozwoju struktur przestrzennych oraz ład przestrzenny wyrażający harmonię, porządek i równowagę w środowisku człowieka.

Powyższe założenia winny być realizowane poprzez:

- kompleksowe opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego dla wybranych obszarów gminy,
- eliminacja konfliktów przestrzennych powstających na styku rozwijającego się dynamicznie mieszkalnictwa i drobnej przedsiębiorczości z rolnictwem i przyrodą,
- zachowanie w planach miejscowych terenów projektowanych rozwiązań komunikacyjnych oraz wzmożona ich ochrona przed zabudową,
- kształtowanie indywidualnej i harmonijnie współgrającej z tradycją i charakterem gminy zabudowy, nawiązującej do tradycyjnych układów przestrzennych,
- zapobieganie nadmiernemu i nieuzasadnionemu rozpraszaniu zabudowy z jednoczesną rewitalizacją wartościowych jej elementów,
- ochronę przed zainwestowaniem obszarów czynnych przyrodniczo, spełniających rolę ochronną i krajobrazową oraz stopniową likwidację kolizji środowiskowych i funkcjonalnych,
- wykorzystanie szans lokalizacji inwestycji w zasięgu oddziaływania głównych węzłów drogowych.

W celu uzyskania widocznego podniesienia poziomu ładu przestrzennego i estetyki realizowane zespoły zabudowy jednorodzinnej wymagają przestrzegania:

- ustaleń dotyczących parametrów technicznych ulic,
- linii zabudowy,
- określanych we wskazaniach warunków zabudowy parametrów technicznych obiektów i działek budowlanych, tzn. wysokości obiektów, kształtu dachu, intensywności zabudowy, formy ogrodzeń, frontu działek, dopuszczalnych form zabudowy działek, uzbrojenia komunalnego;

Ogólne wytyczne dla kształtowania ładu przestrzennego zawarte zostały również w poszczególnych rozdziałach dotyczących układu komunikacyjnego, przeprowadzania urządzeń infrastruktury technicznej oraz w ustaleniach dla poszczególnych form zagospodarowania terenów wskazanych na rysunku Studium.

X. OCENA POTENCJALNEGO ZAGROŻENIA GMINY TOKSYCZNYMI ŚRODKAMI PRZEMYSŁOWYMI

T.S.P.

1. Zagrożenia od toksycznych środków przemysłowych rozmieszczonych na terenie województwa kujawsko-pomorskiego

Zakłady Azotowe we Włocławku przechowują około 1000 Mg chloru. W największym z posiadanych zbiorników (instalacji) przechowują 200 Mg tej substancji.

Awaryjne uwolnienie całej posiadanej ilości tego środka do atmosfery przy niesprzyjających warunkach atmosferycznych może spowodować, że 10% terenu gminy znajdzie się w strefie porażen lekkich i średnich, co może spowodować powstanie strat sanitarnych w ilości nawet do 1330 osób.

2. Zagrożenia od toksycznych środków przemysłowych rozmieszczonych na terenie gminy

Zakład wodociągowy w Lubiczu przechowuje:

- *do 2,5 Mg chloru, z czego około 0,5 Mg w zbiorniku o największej pojemności,*
- *20 Mg tlenu ciekłego z czego około 20 Mg w zbiorniku o największej pojemności,*
- *6 Mg chlorku sodu z czego około 6 Mg w zbiorniku o największej pojemności,*
- *42 Mg koagulantów płynnych z czego około 25 Mg w zbiorniku o największej pojemności,*
- *3,75 Mg wodorotlenku sodu z czego około 1,9 Mg w zbiorniku o największej pojemności*
- *0,025 Mg tiosiarczanu sodu*
- *0,67 Mg oleju napędowego z czego około 0,16 Mg w zbiorniku o największej pojemności.*

Awaryjne uwolnienie całkowitej posiadanej ilości toksycznego środka przemysłowego może przy niesprzyjających warunkach atmosferycznych spowodować, negatywne skutki dla zdrowia i życia ludzi.

3. Zagrożenia od toksycznych środków przemysłowych przewożonych przez teren gminy

Przez teren gminy przebiega szlak kolejowy Wrocław – Olsztyn, którym mogą być przewożone transporty chloru w ilości około 20 Mg. Awaryjne uwolnienie tej ilości chloru *może przy spowodować negatywne skutki dla zdrowia i życia ludzi.*

Przez teren gminy przebiega szlak drogowy Nr 15, którym mogą być przewożone transporty amoniaku w ilości około 20 Mg. Awaryjne uwolnienie tej ilości amoniaku *może przy spowodować negatywne skutki dla zdrowia i życia ludzi.*

Przez teren gminy przebiega szlak drogowy Nr 10, którym mogą być przewożone transporty amoniaku w ilości około 20 Mg. Awaryjne uwolnienie tej ilości amoniaku *może przy spowodować negatywne skutki dla zdrowia i życia ludzi.*

Przez teren gminy dowożone są chlor, ciekły tlen oraz chemikalia (płynne koagulanty) na teren SUW Drwęca – Jedwabno.

W związku z występowaniem i przewożeniem toksycznych środków przemysłowych należy w sytuacjach awaryjnych podejmować właściwe działania z zakresu zarządzania kryzysowego.

XI. SYNTEZA UWARUNKOWAŃ

1. Informacje ogólne

Gmina wiejska Lubicz to jednostka administracji samorządowej o powierzchni 106 km² i liczbie ludności 18 109 osób, położona w powiecie toruńskim ziemskim. Gmina Lubicz graniczy z miastem Toruniem i pięcioma gminami położonymi w obrębie dwóch powiatów – toruńskim ziemskim i golubsko – dobrzyńskim. Strukturę wewnętrzną stanowi 17 sołectw. Siedzibą gminy jest Lubicz Dolny.

2. Uwarunkowania zewnętrzne i regionalne

Kluczowym impulsem rozwoju gminy powinna być dalsza budowa autostrady A-1 z:

- węzłami autostradowymi „Lubicz” i „Turzno” usytuowanymi odpowiednio na przecięciu się autostrady z drogą ekspresową S-10 i drogą krajową nr 15,
- projektowanym na terenie gminy miejscem obsługi podróżnych (MOP) o rozbudowanym programie usług; budowa MOP powinna być dodatkowym impulsem rozwoju zespołu produkcyjno – usługowego Małgorzатовo w Lubiczu Dolnym.

Drugim stymulatorem rozwoju, pomimo wielu trudnych uwarunkowań, powinna być budowa drogi ekspresowej S-10 z Płońska przez Toruń do Szczecina.

Zlokalizowana na terenie gminy druga nitka gazociągu wysokiego ciśnienia powinna przyspieszyć zaopatrzenie jednej z najbardziej zaludnionych gmin wiejskich w województwie w gaz ziemny.

Na terenie gminy nie przewiduje się żadnych innych dużych zamierzeń inwestycyjnych o charakterze krajowym i regionalnym.

3. Uwarunkowania wewnętrzne

a. Uwarunkowania demograficzne i społeczne

Gmina Lubicz, położona w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Toruń, pod względem powierzchni jest jedną z najmniejszych gmin wiejskich w powiecie toruńskim ziemskim, jednak pod względem liczby ludności gmina zajmuje pierwszą lokatę. W 2010 r. gminę zamieszkiwało w charakterze pobytu stałego 18 109 osób. Liczba ludności gminy Lubicz dynamicznie rosła na przestrzeni ostatnich lat. Od 2000 r. liczba ta powiększyła się o ok. 30%.

Gminę Lubicz tworzy 19 sołectw, spośród których najliczniejsze są: Lubicz Górny, Lubicz Dolny, Grębocin oraz Złotaria, natomiast najmniejszymi pod względem liczby ludności: Józefowo, Brzezinko, Kopanino i Mierzyniek. Średnia gęstość zaludnienia gminy Lubicz w 2008 r. wyniosła 166 osób/km².

Dynamika rzeczywistych zmian stanu ludności gminy w ciągu ostatnich lat charakteryzowała się systematycznym wzrostem stanu zaludnienia oraz dość wysoką naturalną dynamiką demograficzną. Struktura wieku ludności ma charakter progresywny i jest korzystna z punktu widzenia rozwoju demograficznego.

W świetle obecnych danych i trendów demograficznych wydaje się być najbardziej prawdopodobnym scenariusz dalszego wzrostu zaludnienia gminy Lubicz. Trudniej jest prognozować zmiany, a ściślej ich skalę, w poszczególnych miejscowościach gminy. Jeżeli by odwoływać się tylko do biologicznych przesłanek zmian zaludnienia, to można by wskazać miejscowości, które będą rozwijać się szybciej, a które wolniej, choć jest wielce prawdopodobne, że wzrastać będą wszystkie. Problem oszacowania przyszłych zmian wynika z trudności w oszacowaniu, w jakiej mierze będzie to wzrost z przyrostu naturalnego, a w jakiej z przyrostu migracyjnego.

Wydaje się, że w przypadku takiej gminy jak Lubicz, bardziej użyteczną niż klasyczna prognoza demograficzna (opierająca się o cechy ludności i tendencje zachodzenia podstawowych zjawisk ludnościowych), może być obserwacja ruchu budowlanego na terenie gminy (pozwoleń, decyzji o warunkach zabudowy), obrotu gruntami, lokalizacji inwestycji, zwłaszcza drogowych. Są one niejako wyznacznikiem rynkowego zainteresowania gminą, które na jej terenie wydają się być istotnym czynnikiem gospodarki przestrzennej.

b. Uwarunkowania przyrodnicze

Gmina Lubicz posiada bardzo atrakcyjne położenie geograficzne – w centralnej części województwa, w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Torunia, nad rzeką Drwęcą przy jej ujściu do Wisły oraz przy ważnych w skali kraju trasach drogowych i linii kolejowej.

Warunki naturalne na terenie gminy są zróżnicowane: rzeźba terenu jest urozmaicona (w szczególności w dolinie Drwęcy), co w powiązaniu z kompleksami leśnymi i zasobami wodnymi stwarza obszar o wysokich walorach krajobrazowych. Podstawowym bogactwem przyrodniczym na obszarach wysoczyzny morenowej są bardzo dobrej jakości gleby stanowiące bazę rozwoju wysokotowarowego rolnictwa, natomiast w dolinie Drwęcy – bardzo bogate złoża kruszywa naturalnego stanowiące bazę dalszego rozwoju przemysłu wydobywczego.

Obszar gminy jest bardzo ubogi w zasoby powierzchniowych wód stojących, co w dużym stopniu ogranicza możliwości rozwoju rekreacji, natomiast wysokie walory krajobrazowe predysponują obszar gminy (w szczególności obszar doliny Drwęcy) do rozwoju turystyki kwalifikowanej (piesza, rowerowa, krajoznawcza). Rzeka Drwęca stanowi niezagospodarowany szlak kajakowy.

Mimo wysokiego stopnia urbanizacji i dużego stopnia antropopresji, stan środowiska na terenie gminy należy ocenić jako dobry. Gmina posiada uregulowaną gospodarkę odpadami w oparciu o składowisko odpadów zlokalizowane w pobliskim Toruniu.

Pilnym zadaniem proekologicznym jest rozwiązanie gospodarki ściekowej na obszarze gminy (w szczególności dla wsi Złotoria i Grębocin) przez budowę kolejnych oczyszczalni ścieków i zbiorczych systemów kanalizacyjnych. Niezbędne jest podjęcie działań na rzecz ograniczenia nadmiernego hałasu komunikacyjnego.

Odsetek powierzchni leśnej na terenie gminy należy uznać za niewystarczający – należy dążyć, aby wskaźnik lesistości osiągnął co najmniej 20%.

Na terenie gminy Lubicz znajdują się zarówno wielkoprzestrzenne formy ochrony przyrody krajobrazu jak i indywidualne formy ochrony krajobrazu. W otoczeniu doliny rzeki Drwęcy i w dolinie Strugi Rychnowskiej wyznaczono Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Drwęcy, w ramach Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 na terenie gminy znajdują się trzy obszary (Obszar Specjalnej Ochrony Dolina Dolnej Wisły, Obszar Specjalnej ochrony Siedliskowej Nieszawska Dolina Wisły, Obszar Specjalnej Ochrony Siedliskowej Dolina Drwęcy. Formą o najwyższej formie ochrony na terenie gminy Lubicz jest rezerwat przyrody Rzeka Drwęca. Na obszarze gminy znajduje się 10 pomników przyrody, 11 użytki ekologiczne oraz parki podworskie w miejscowościach: Gronowo, Gronówko, Brzezinko, Jedwabno, Lubicz Dolny.

c. Uwarunkowania kulturowe

Gmina Lubicz położona jest w centralnej części województwa kujawsko – pomorskiego w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Torunia. Cechą szczególną dla dziejów gminy, mającą swoje przełożenie zarówno w ilości zachowanych obiektów jak i ich charakterze funkcjonalnym, jest fakt iż jej terytorium wchodziło, na przestrzeni wieków, w skład różnych ziem i państw, podlegając jednocześnie różnym jednostkom administracyjnym i kościelnym.

W XII w. – w okresie podziału dzielnicowego – obszar dzisiejszej gminy Lubicz należał do Mazowsza. W XIII w. – w okresie początkowym jednolitego państwa polskiego – obszary gminy Lubicz na południe od Drwęcy należały do Kujaw – odrębnego Księstwa, natomiast położone na północ od rzeki Drwęcy – do Państwa Zakonu Krzyżackiego. Tereny położone na południe od Drwęcy (obszar sołectw: Złotoria, Grabowiec, Kopanino, Nowa Wieś, Lubicz Górny, Młyniec Drugi, Mierzyniec) to terytorium wykształconej ostatecznie na przełomie XIV i XV w. historycznej Ziemi Dobrzyńskiej, obejmującej tereny pomiędzy Wisłą, Drwęcą i Skrwą. Tereny położone na północ od rzeki Drwęcy to obszar historycznej Ziemi Chełmińskiej. W XVI i XVII w. leżąc w granicach Królestwa Polskiego (Korony) należały do dwóch prowincji: tereny gminy Lubicz na południe od Drwęcy do Wielkopolski, województwa inowrocławskiego, tereny gminy Lubicz na północ od Drwęcy do Prus Królewskich, województwa chełmińskiego. Podziały te przetrwały zasadniczo bez większych zmian do końca Rzeczypospolitej. We wrześniu 1772 r. w wyniku I rozbioru Polski Prusy zagarnęły najbliższe okolice Torunia, choć samo miasto (na mocy układów rozbiorowych) pozostało przy Rzeczypospolitej. Część gminy Lubicz położona na północ od Drwęcy oraz obszar dzisiejszych sołectw Nowa Wieś, Kopanino, Złotoria znalazł się w zaborze pruskim wchodząc w skład utworzonego w 1818 r. powiatu toruńskiego. Część gminy położona na południe od rzeki Drwęcy (poza w/w sołectwami) znalazła się w zaborze rosyjskim, powiecie lipnowskim. Podziały te poza krótkim okresem 1807 – 1815 r. – Księstwa Warszawskiego pozostały bez zmian do 1919 r.

Istotnym czynnikiem, wpływającym na tempo rozwoju struktury przestrzennej jednostek osadniczych na obszarze gminy Lubicz, był zarówno postęp cywilizacyjny jak i bezpośrednie sąsiedztwo miasta Toruń. Szereg wsi stanowiło bowiem już w XVI w. jego zaplecze gospodarcze, będące własnością miasta. Wymienić tu należy przede wszystkim: Lubicz (z młynami wodnymi, tartakiem, foluszem, cegielniami, miedziennicą, karczmi, komorą promową, łąziami, ławami chlebowymi i folwarkiem) oraz Jedwabno, Grębocin, Gronowo, Gronówko, Rogowo, Rogówko.

Dla ożywienia gospodarczego gminy i rozwoju jednostek osadniczych duże znaczenie miało oddanie w XIX/XX w. do użytku: szos bitych z Torunia do Lubicza (dziś Dolnego) w 1841 r. i z Torunia do Kowalewa przez Grębocin w 1843 r., linii kolejowej z Torunia do Olsztyna w 1873 r. (odcinek Toruń-Jabłonowo w 1871 r.), linii kolei wąskotorowej Toruń Mokre – Grębocin – Lubicz (dziś Dolny) w 1902 r., nowej linii kolei wąskotorowej w 1916/17 r. z Torunia przez Sierpc, Płońsk do Nasielska z mostem przez Drwęcę i bocznice do młynów.

Zewidencjonowane, przez WUOZ, zasoby dziedzictwa kulturowego gminy Lubicz obejmują ponad 350 obiektów architektury, parków i cmentarzy. Ochroną prawną – poprzez wpis do rejestru zabytków – objętych zostało 20 obiektów. Najliczniej reprezentowane są grupy funkcjonalne: obiekty sakralne, zespoły dworsko – parkowe i pałace, wczesnośredniowieczne grodziska, zabudowa mieszkalna, zabudowa przemysłowa oraz budowle warowne.

Spośród 23 cmentarzy, zewidencjonowanych na terenie gminy, 8 to cmentarze przykościelne (w tym 4 czynne), 15 to cmentarze położone poza dawną zabudową. Spośród 18 cmentarzy nieczynnych, cmentarz choleryczny w Gronowie i żydowski w Lubiczu Górnym – fizycznie nie istnieją, na cmentarzach ewangelickim i katolickim w Brzezinku brak nagrobków i wycięty jest drzewostan, pozostałe cmentarze w większości zachowały jeszcze zarówno drzewostan jak i nagrobki. Cmentarz ewangelicki w Złotorii stanowi część terenu szkolnego.

Obiekty założeń dworsko-parkowych reprezentowane są przede wszystkim przez założenie w Gronowie. Pozostałości zespołów dworsko-parkowych znajdują się również w: Brzezinku, Lubiczu Dolnym, Grębocinie, Gronówku, Jedwabnie i Mierzynku. Do rejestracji zabytków wpisane są jedynie dwa parki (Gronowo i Gronówko) oraz założenie dworsko-parkowe w Jedwabnie. Generalnie stan zarówno parków jak i dworów jest głęboko niezadowolający, w obrębie parków zanotować należy zarówno zatarcie układu kompozycyjnego jak i ubytki w drzewostanie.

Obiekty przemysłowe, stanowiące obok zabudowy mieszkaniowej, jedną z liczniejszych grup funkcjonalnych obiektów o wartości historyczno – kulturowej to przede wszystkim zespół młynów wraz z założeniem parkowym w Lubiczu Dolnym, objęty ochroną konserwatora zabytków. Oprócz w/w zespołu pojedyncze obiekty występują również we wsiach: Grabowiec, Młyniec Drugi oraz w zespole dawnego folwarku w Gronowie.

Obiekty użyteczności publicznej – ze względu na pełnioną niegdyś funkcję – występują głównie w „podgrupach”: szkoły, poczty, karczmy (restauracje), remizy. Generalnie nie pełnią one już swojej pierwotnej funkcji a wykorzystywane są na cele mieszkalne.

Zabudowa mieszkaniowa o wartości historyczno – kulturowej, zewidencjonowana przez WUOZ, obejmuje ponad 250 obiektów o rodowodzie generalnie z końca XIX w. i I ćw. XX w. Skupiona jest ona głównie w największych jednostkach osadniczych gminy (Lubicz Górny, Lubicz Dolny, Złotoria, Grębocin) i stanowi wypełnienie zachowanych fragmentów historycznych układów ruralistycznych. Zachowanie i ochrona zewidencjonowanych obiektów mieszkalnych o wartości historyczno – kulturowej jest w chwili obecnej jednym z najtrudniejszych do rozwiązania problemów. Podstawowe czynniki, które decydują o możliwości ich przetrwania mają charakter negatywny. Wymienione wyżej największe wsie gminy Lubicz, z racji bliskiego sąsiedztwa miasta Torunia i trendu suburbanizacji podlegają w chwili obecnej przyspieszonemu rozwojowi przestrzennemu.

Wiejskie obiekty mieszkalne charakteryzują się generalnie kilkoma cechami: jest ich wprawdzie liczebnie dość dużo lecz, poza wymienionymi wyżej wsiami, występują w znacznym rozproszeniu; ich stan techniczny, poza wyjątkami, jest generalnie zły, a możliwości adaptacji do współczesnych funkcji techniczno – użytkowych, bardzo ograniczone; wartość zabytkowa większości obiektów ma wymiar tylko lokalny a właściciele bądź użytkownicy nie są zainteresowani utrzymaniem bez zmian tej zabudowy.

Bilans powyższego oznacza iż szanse na zachowanie większości obiektów (w tym zwłaszcza drewnianych lub drewniano – murowanych łączących część mieszkalną z gospodarczą) są niewielkie. Stan techniczny i możliwości poprawy standardów funkcjonalno – użytkowych skłaniają do przeanalizowania skuteczności dotychczasowych form ochrony zachowanych obiektów o wartości historyczno – kulturowej.

d. Uwarunkowania rozwoju turystyki

Gmina Lubicz położona jest w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Toruń, co związane jest z jego oddziaływaniem na obszar gminy. Miasto wpływa negatywnie na przestrzeń naturalną i stanowi zagrożenie dla środowiska przyrodniczego, jednak jednocześnie jest największym źródłem ruchu turystycznego związanego z wypoczynkiem weekendowym i świątecznym.

Funkcje turystyczne realizowane są dwójako: poprzez krótki, najczęściej jednodniowy wypoczynek głównie mieszkańców Torunia oraz poprzez dłuższy, kilkudniowy lub weekendowy wypoczynek z noclegiem w gospodarstwach agroturystycznych bądź w budynkach zabudowy letniskowej oferowany zarówno dla mieszkańców Torunia jak i spoza miasta.

Na podstawie przeprowadzonej analizy elementów warunkujących możliwość rozwoju turystyki wyróżniono obszary przydatne i możliwe do zagospodarowania turystycznego. Są to tereny położone we wschodniej i południowej części opracowania. Największy taki kompleks występuje w rejonie wsi Młyniec. Nieco mniejsze tereny zlokalizowane są w strefach brzegowych lasu w Gronowie, Gumowie, Nowej Wsi, Kopaninie oraz niewielkie enklawy w strefie brzegowej rzeki Drwęcy. Pozostałe rejony obszaru gminy to tereny nieprzydatne do zagospodarowania turystycznego ze względu na niekorzystne warunki hydrogeologiczne, duże spadki terenu, gleby dobrych i bardzo dobrych klas bonitacyjnych, ograniczenia ochronne, tereny zainwestowane, obszary eksploatacyjne itp.

e. Uwarunkowania wynikające ze stanu rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Gmina Lubicz, z racji swego położenia w bezpośrednim sąsiedztwie miasta Torunia, nie jest typową gminą rolniczą. Również uwarunkowania wynikające z jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej nie predysponują jej na znacznych obszarach do wysokotowarowej produkcji rolnej. Syntetyczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi dla gminy Lubicz 65,2 pkt. i jest nieco niższy od średniego wskaźnika w kraju, wynoszącego 66,6 pkt.

Pod względem bonitacyjnym dominują gleby klasy III i IVa, które stanowią aż ponad 50% powierzchni gruntów ornych, ale gleby najłabsze zajmują aż 45% ogólnej powierzchni gruntów ornych. W strukturze własności dominują zdecydowanie indywidualne gospodarstwa rolne.

f. Uwarunkowania gospodarcze

Położenie gminy Lubicz w sąsiedztwie Torunia sprawia, że gmina charakteryzuje się wyższą niż typowe gminy wiejskie aktywnością gospodarczą. Spośród gmin powiatu toruńskiego gmina Lubicz wyróżnia się największą liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. W 2007 r. zarejestrowanych było 1 475, a ich liczba była niemal dwukrotnie wyższa w stosunku gminy następnej w kolejności. Największą aktywnością gospodarczą charakteryzują się sołectwa Lubicz Górny i Lubicz Dolny (po około 20% ogólnej liczby podmiotów gospodarczych) oraz sołectwa Grębocin i Złotoria.

W 2007 r. zarejestrowani bezrobotni stanowili niespełna 7% ludności w wieku produkcyjnym, co stanowiło niemal dwukrotnie mniejszą wartość niż w roku 2004.

g. Uwarunkowania wynikające z systemu komunikacji

Sieć dróg uznaje się za wykształconą poprawnie. Mankamentem jest nakładanie się intensywnego ruchu lokalnego i tranzytowego. Szczególnie potrzebny jest most przez rzekę Drwęcę dla powiązań lokalnych pomiędzy Lubiczem Dolnym i Górnym.

h. Uwarunkowania wynikające z infrastruktury technicznej

Gmina Lubicz jest dość dobrze wyposażona w urządzenia infrastruktury technicznej.

Gmina jest zwodociągowana w prawie 100%. Wodociągami wiejskimi objęte są w zasadzie wszystkie wsie i jednostki osadnicze, za wyjątkiem nielicznych osad w zabudowie rozproszonej, gdzie ekonomicznie nieuzasadniona jest ich budowa. Wodociągi wiejskie w gminie zaopatrywane są w wodę z ujęcia wody powierzchniowej na rzece Drwęcy i infiltracyjnego we wsi Jedwabno, które zaopatrują również w wodę Toruń. Ujęcia te podlegają *Spółce Toruńskie Wodociągi w Toruniu*. *Wydajność ujęć określa się na: maksymalną godzinową 4 734 m³/h i maksymalną dobową 113 632 m³/d*. Obecny stan zwodociągowania gminy jest wystarczający i nie ma potrzeby rozbudowy sieci wodociągowej, za wyjątkiem rozbudowy sieci we wsiach Złotoria, Grębocin i Krobia w związku z opracowanymi szczegółowymi planami zagospodarowania tych wsi.

Na terenie gminy funkcjonuje oczyszczalnia ścieków bytowo – gospodarczych we wsi Lubicz Górny o przepustowości 400 m³/d. Ponadto w gminie funkcjonują oczyszczalnie indywidualne przyzagrodowe. Problemem technicznym w gminie pozostaje budowa systemów kanalizacji sanitarnej we wszystkich jednostkach osadniczych gminy. Obecnie jedynie część wsi Lubicz posiada kanalizację sanitarną odprowadzającą ścieki do istniejącej, nowoczesnej oczyszczalni ścieków na południu Lubicza. Pilna potrzeba uporządkowania gospodarki ściekowej wynika m.in. z potrzeby ochrony rzeki Drwęcy jako rezerwatu przyrody i szybkiej urbanizacji obszaru.

Teren gminy jest zelektryfikowany. Po stronie wysokich napięć występują nawet rezerwy mocy. Niewystarczająco rozwinięta jest elektroenergetyczna sieć średniego i niskiego napięcia. Proces sukcesywnej elektryfikacji prowadzi Zakład Energetyczny w Toruniu.

Przebiegające przez gminę gazociągi wysokiego ciśnienia umożliwiają budowę stacji redukcyjno-pomiarowych gazu na terenie gminy i gazyfikację terenów zurbanizowanych.

4. Analiza SWOT

Podczas przeprowadzonej analizy uwarunkowań rozwojowych gminy Lubicz przygotowana została analiza SWOT (jest to skrót powstały z czterech pierwszych liter angielskich słów: strenghts, weaknesses, opportunities, threats), która ustala mocne i słabe strony gminy oraz wskazuje szanse i zagrożenia rozwoju.

Tabela 19. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>Uwarunkowania zewnętrzne:</p> <ul style="list-style-type: none"> atrakcyjne położenie geograficzne w centralnej części województwa położenie w bezpośrednim sąsiedztwie Torunia, nad rzeką Drwęcą przy jej ujściu do Wisły oraz przy ważnych w skali kraju trasach drogowych i linii kolejowej <p>Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> korzystna struktura demograficzna młodość i mobilność społeczności gminy wysoka aktywność gospodarcza stosunkowo niski poziom bezrobocia zróżnicowana działalność gospodarcza <p>Uwarunkowania przyrodnicze:</p> <ul style="list-style-type: none"> zróżnicowane warunki naturalne, urozmaicona rzeźba terenu krajobraz o wysokich walorach krajobrazowych własne ujęcie wody <p>Uwarunkowania w zakresie turystyki:</p> <ul style="list-style-type: none"> krajobraz o wysokich walorach krajobrazowych wytyczone szlaki turystyczne <p>Uwarunkowania kulturowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> bogactwo walorów kulturowych bogata baza obiektów zabytkowych <p>Uwarunkowania w zakresie komunikacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> dobra obsługa komunikacją publiczną miejscowości Grębocin, Lubicz Dolny, Lubicz Górny i Złotoria dobre powiązania komunikacyjne gminy z Toruniem <p>Uwarunkowania w zakresie infrastruktury technicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> istniejąca sieć wodociągowa zrealizowana oczyszczalnia ścieków w Lubiczu Górnym uregulowana gospodarka odpadami 	<p>Uwarunkowania zewnętrzne:</p> <ul style="list-style-type: none"> opóźnienie budowy autostrady A1 <p>Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> niewystarczająca obsługa finansowo-bankowa firm i ludności wzrastająca liczba osób trwale korzystających z pomocy społecznej niedostateczne bezpieczeństwo publiczne słaba oferta kulturalna w gminie brak alternatywnych źródeł dochodu dla rolników <p>Uwarunkowania przyrodnicze:</p> <ul style="list-style-type: none"> ubogi zasób wód powierzchniowych, co ogranicza możliwość rozwoju rekreacji niewystarczający odsetek powierzchni leśnej znaczne zanieczyszczenie wód <p>Uwarunkowania w zakresie turystyki:</p> <ul style="list-style-type: none"> niewystarczająco wypromowana i zbyt słabo zróżnicowana oferta turystyczna brak zorganizowanych terenów czynnej rekreacji niewystarczająco rozwinięta baza gastronomiczna, noclegowa i infrastruktura towarzysząca turystyce <p>Uwarunkowania kulturowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> zły stan techniczny części obiektów zabytkowych niedostateczna ochrona zabytków <p>Uwarunkowania w zakresie komunikacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> słabe połączenie komunikacyjne wewnątrz gminy brak segregacji ruchu pieszego i kołowego w mniejszych miejscowościach niewystarczająca obsługa komunikacją publiczną mniejszych miejscowości zły stan techniczny nawierzchni dróg <p>Uwarunkowania w zakresie infrastruktury technicznej:</p> <ul style="list-style-type: none"> brak rozwiązań gospodarki ściekowej na obszarze większości gminy brak systemu segregacji śmieci brak dostatecznego oświetlenia ulic brak sieci gazowniczej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>Uwarunkowania zewnętrzne:</p> <ul style="list-style-type: none"> budowa autostrady A1 wsparcie Unii Europejskiej <p>Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> istniejące rezerwy terenu pod inwestycje rozwój turystyki i agroturystyki pełne uzbrojenie terenów budowlanych w infrastrukturę techniczną 	<p>Uwarunkowania zewnętrzne:</p> <ul style="list-style-type: none"> brak postępu w realizacji zadań państwa na obszarze województwa z zakresu infrastruktury technicznej, głównie transportowej, włączających region w przestrzeń europejską (autostrada A1, drogi ekspresowe) <p>Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> spadek opłacalności w rolnictwie

<ul style="list-style-type: none">• unowocześnienie gospodarstw rolnych <p>Uwarunkowania przyrodnicze:</p> <ul style="list-style-type: none">• rozwój przemysłu wydobywczego w oparciu o bogate złoża kruszywa naturalnego• edukacja ekologiczna społeczeństwa <p>Uwarunkowania w zakresie turystyki:</p> <ul style="list-style-type: none">• zagospodarowanie szlaku kajakowego na rzece Drwęcy• rozwój zaplecza dla rekreacji i turystyki (kontenery na śmieci, toalety, wydzielone pola biwakowe, wydzielone łowiska, parkingi itp.)• rozwój turystyki kwalifikowanej (pieszej, rowerowej, kajakowej)• możliwość wykorzystania do celów rekreacyjnych części wyrobisk pozostawionych po zakończeniu eksploatacji surowców <p>Uwarunkowania kulturowe:</p> <ul style="list-style-type: none">• zabiegi rewitalizacyjne obiektów zabytkowych <p>Uwarunkowania w zakresie komunikacji:</p> <ul style="list-style-type: none">• utrzymanie komunikacji kolejowej• modernizacja dróg <p>Uwarunkowania w zakresie infrastruktury technicznej:</p> <ul style="list-style-type: none">• realizacja projektów rozbudowy sieci infrastruktury technicznej	<ul style="list-style-type: none">• konkurencja Torunia i sąsiednich gmin w przyciąganiu inwestorów• emigracja wykształconych i przedsiębiorczych młodych ludzi za granicę lub do miast <p>Uwarunkowania przyrodnicze:</p> <ul style="list-style-type: none">• zagrożenie wysokim stopniem antropopresji• zagrożenie hałasem komunikacyjnym• transgraniczne zanieczyszczenia wód i powietrza• degradacja naturalnej rzeźby terenu spowodowana działalnością wydobywczą <p>Uwarunkowania w zakresie turystyki:</p> <ul style="list-style-type: none">• wzrost niekontrolowanego ruchu turystycznego <p>Uwarunkowania kulturowe:</p> <ul style="list-style-type: none">• brak środków finansowych na rewitalizację zabytkowych obiektów <p>Uwarunkowania w zakresie komunikacji:</p> <ul style="list-style-type: none">• brak środków finansowych na modernizację dróg <p>Uwarunkowania w zakresie infrastruktury technicznej:</p> <ul style="list-style-type: none">• brak środków finansowych na rozbudowę infrastruktury technicznej
---	---

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

Dodatek 1. Wykaz stanowisk archeologicznych

L.p.	Miejscowość	Nr stanowiska w miejscowości	Nr obszarze AZP	Nr stanowiska na obszarze	Funkcja	Kultura	Chronologia
1.	BRZEZINKO	3	39-45	49	GRODZISKO		PŚ
2.	GRONOWO	1	38-45	86	GRODZISKO		WŚ
3.	JEDWABNO	1	39-45	19	GRODZISKO		WŚ
4.	BRZEŻNO	1	38-45	17	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		PŚ
5.	BRZEŻNO	2	38-45	18	ŚLAD OS.		OWR
					ŚLAD OS.		PŚ
6.	BRZEŻNO	3	38-45	69	ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		PRADZIEJE
7.	BRZEŻNO	4	38-45	70	OSADA	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
8.	BRZEŻNO	5	38-45	99	OSADA		HA-LA
9.	BRZEŻNO	6	38-45	105	ŚLAD OS.		NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
10.	BRZEŻNO	7	38-45	106	ŚLAD OS.		HA-LA
11.	BRZEŻNO	8	38-45	108	ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
12.	BRZEZINKO	1	39-45	44	ŚLAD OS.		EP. KAMIENIA
					OSADA		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
13.	BRZEZINKO	2	39-45	47	OSADA	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
14.	BRZEZINKO	4	38-45	34	ŚLAD OS.		WŚ
					OSADA		PŚ
15.	BRZEZINKO	5	38-45	68	ŚLAD OS.	KCW	NEOLIT
16.	BRZEZINKO	6	38-45	25	OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
17.	BRZEZINKO	7	38-45	26	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		PŚ
18.	BRZEZINKO	8	38-45	97	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		HA-LA
19.	BRZEZINKO	9	38-45	98	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		HA-LA
20.	BRZEZINKO	10	38-45	100	ŚLAD OS.		HA-LA

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

21.	BRZEZINKO	11	38-45	101	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		WŚ-PŚ
22.	BRZEZINKO	12	38-45	102	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
23.	BRZEZINKO	13	38-45	103	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
24.	BRZEZINKO	14	38-45	104	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
25.	GRABOWIEC	2	41-44	25	OSADA		WEB
					OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		OWR
26.	GRABOWIEC	3	41-44	24	ŚLAD OS.		EP. KAMIENIA
					OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		OWR
27.	GRABOWIEC	4	41-44	26	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
28.	GRABOWIEC	5	41-44	18	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP. KAMIENIA
					OSADA		HA
					ŚLAD OS.		OWR
29.	GRABOWIEC	6	41-45	14	ŚLAD OS.		SCHN-WEB
30.	GRABOWIEC	7	41-45	15	OSADA	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		OWR
					ŚLAD OS.		PŚ
31.	GRABOWIEC	8	41-45	17	ŚLAD OS.		SCHN-WEB
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
					ŚLAD OS.		?
32.	GRABOWIEC	9	41-45	20	ŚLAD OS.		EP. KAMIENIA
33.	GRABOWIEC	10	41-45	21	ŚLAD OS.		EP. KAMIENIA
					OSADA		PŚ-CZASY NOW.
34.	GRABOWIEC	11	41-45	22	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
35.	GRABOWIEC	12	41-45	23	ŚLAD OS.		WEB
36.	GRABOWIEC	13	41-45	24	ŚLAD OS.		WEB
					ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		CZASY NOW.
					ŚLAD OS.		?
37.	GRABOWIEC	14	41-44	19	ŚLAD OS.		PLA-OWR
					ŚLAD OS.		WŚ
38.	GRABOWIEC	15	41-44	20	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
					OSADA		WŚ
39.	GRABOWIEC	16	41-44	21	ŚLAD OS.		SCHN-WEB
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		OWR
40.	GRABOWIEC	17	41-44	22	OSADA		CZASY NOW.
41.	GRABOWIEC	18	41-44	23	ŚLAD OS.		WŚ
42.	GRABOWIEC	19	41-44	14	ŚLAD OS.		EP. KAMIENIA

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

					OSADA	ŁUŻ.	HA-LA
					OSADA		OWR
43.	GRABOWIEC	20	41-44	15	ŚLAD OS.		NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		CZASY NOW.
					OSADA		
44.	GRABOWIEC	21	41-44	17	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
					OSADA		CZASY NOW.
45.	GRABOWIEC	22	41-44	36	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					OSADA		CZASY NOW.
46.	GRABOWIEC	23	41-44	38	ŚLAD OS.		OWR
47.	GRABOWIEC	24	41-44	39	ŚLAD OS.		MEZOLIT
48.	GRABOWIEC	25	41-45	16	ŚLAD OS.		NEOLIT
49.	GRONOWO	3	38-45	64	ŚLAD OS.		WEB
50.	GRONOWO	4	38-45	53	OSADA		HA-LA
					OSADA		PŚ
51.	GRONOWO	5	38-45	90	OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
					ŚLAD OS.		PŚ
52.	GRONOWO	6	38-45	5	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
53.	GRONOWO	7	38-45	6	ŚLAD OS.		HA-LA
54.	GRONOWO	8	38-45	7	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP. BRAŻU-HA
55.	GRONOWO	9	38-45	8	OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		OWR
					ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
56.	GRONOWO	10	38-45	9	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP. BRAŻU-HA
					ŚLAD OS.		PŚ
57.	GRONOWO	11	38-45	10	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		CZASY NOW.
58.	GRONOWO	12	38-45	11	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
59.	GRONOWO	13	38-45	12	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	NEOLIT
					CMENTARZYSKO		EP. BRAŻU
60.	GRONOWO	14	38-45	13	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
					ŚLAD OS.		PŚ
61.	GRONOWO	15	38-45	14	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
62.	GRONOWO	16	38-45	15	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
63.	GRONOWO	17	38-45	16	ŚLAD OS.		PŚ
64.	GRONOWO	18	38-45	30	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		PŚ

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

65.	GRONOWO	19	38-45	31	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
66.	GRONOWO	20	38-45	32	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
67.	GRONOWO	21	38-45	33	OSADA	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		SCHN
					ŚLAD OS.		PŚ
68.	GRONOWO	22	38-45	3	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
69.	GRONOWO	23	38-45	2	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
70.	GRONOWO	24	38-45	65	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
71.	GRONOWO	25	38-45	66	ŚLAD OS.	KAK	NEOLIT
					ŚLAD OS.		HA-LA
72.	GRONOWO	26	38-45	67	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
73.	GRONOWO	27	38-45	4	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP. BRĄZU-HA
74.	GRONOWO	28	38-45	91	OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
75.	GRONOWO	29	38-45	92	OSADA	KPL ŁUŻ.	NEOLIT
					OSADA		HA
					ŚLAD OS.		PŚ
76.	GRONOWO	30	38-45	93	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
77.	GRONOWO	31	38-45	94	ŚLAD OS.	KCWR KL KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		NEOLIT
					OSADA		NEOLIT
					ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
					ŚLAD OS.		?
78.	GRONOWO	32	38-45	95	ŚLAD OS.		NEOLIT
79.	GRONOWO	33	38-45	96	OSADA	KCWR KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		WEB
					OSADA		HA-LA
80.	GRONOWO	34	38-45	110	OSADA		WŚ
81.	GRONOWO	35	38-45	111	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

82.	GRĘBOCIN	1	39-45	1	ŚLAD OS.	KPL KAK	NEOLIT
					ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		PŚ
					ŚLAD OS.		?
83.	GRĘBOCIN	2	39-45	2	ŚLAD OS.		HA-LA
					OSADA		WŚ
84.	GRĘBOCIN	3	39-45	33	OSADA		PŚ
85.	GRĘBOCIN	4	39-45	34	ŚLAD OS.		OWR
86.	GRĘBOCIN	5	39-45	35	ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
87.	GRĘBOCIN	6	39-45	36	ŚLAD OS.		NEOLIT
88.	GRĘBOCIN	7	39-45	50	OSADA	ŁUŻ.	EP. BRAZU
					OSADA		PŚ
89.	GRĘBOCIN	8	39-45	51	ŚLAD OS.		PŚ
90.	GRĘBOCIN	10	39-44	1	ŚLAD OS.	KPL KAK	NEOLIT
					ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		WEB
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
					OSADA		WŚ
91.	GRĘBOCIN	11	39-44	2	ŚLAD OS.		EP. KAMIENIA
92.	GRĘBOCIN	12	39-44	3	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		SCHN-WEB
					OSADA		PŚ-CZASY NOW.
93.	GRĘBOCIN	13	39-44	4	OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
94.	GRĘBOCIN	14	39-44	5	OSADA		PŚ
95.	GRĘBOCIN	15	39-44	6	ŚLAD OS.		HA-LA
					OSADA		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
96.	GRĘBOCIN	16	39-44	7	ŚLAD OS.		EP. KAMIENIA
					ŚLAD OS.		PRADZIEJE
97.	GRĘBOCIN	17	39-44	8	ŚLAD OS.		OWR
					ŚLAD OS.		PŚ
					ŚLAD OS.		?
98.	GRĘBOCIN	18	39-44	11	ŚLAD OS.		EP. KAMIENIA
					OSADA		PŚ-CZASY NOW.
99.	GRĘBOCIN	19	39-44	15	ŚLAD OS.		SCHN-WEB
100.	GRĘBOCIN	22	39-44	20	ŚLAD OS.		WEB
					OSADA		HA-LA
101.	GRĘBOCIN	23	39-44	21	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
					ŚLAD OS.		PŚ

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

102.	GRĘBOCIN	24	39-44	22	ŚLAD OS.		EP. KAMIENIA
					ŚLAD OS.		PŚ
103.	GRĘBOCIN	25	39-44	24	OSADA		PŚ-CZASY NOW.
104.	GRĘBOCIN	26	39-44	25	OSADA		PŚ-CZASY NOW.
105.	GRĘBOCIN	27	39-44	26	ŚLAD OS.	?	PŚ
					ŚLAD OS.		?
106.	GRĘBOCIN	28	39-44	37	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	WEB
					ŚLAD OS.		EP. BRAZU-HA
					ŚLAD OS.		OWR
107.	GRĘBOCIN	29	39-44	38	ŚLAD OS.		HA-LA
108.	GRĘBOCIN	30	39-44	39	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
					ŚLAD OS.		OWR
					ŚLAD OS.		CZASY NOW.
109.	GRĘBOCIN	32	39-44	41	OSADA		WŚ
110.	GRĘBOCIN	33	39-44	42	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		WEB
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		LA-OWR
111.	GRĘBOCIN	34	39-44	43	OSADA		HA-LA
112.	GRĘBOCIN	35	39-44	44	OSADA		WŚ
113.	GRĘBOCIN	36	39-44	45	ŚLAD OS.	KPL ŁUŻ.	NEOLIT
					ŚLAD OS.		WEB
					OSADA		HA
					ŚLAD OS.		WŚ
114.	GRĘBOCIN	37	39-44	46	ŚLAD OS.		WŚ
					OSADA		PŚ
115.	GRĘBOCIN	38	39-44	47	OSADA		HA-LA
116.	GRĘBOCIN	39	39-44	48	OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
117.	GRĘBOCIN	40	39-44	53	OSADA		HA-LA
118.	GRĘBOCIN	41	39-44	54	OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
119.	GRĘBOCIN	42	39-45	121	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
120.	GRĘBOCIN	43	39-45	122	ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
121.	GRĘBOCIN	44	39-45	123	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
122.	GRĘBOCIN	45	39-45	124	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		PRADZIEJE
123.	GRĘBOCIN	46	39-45	125	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
124.	GRĘBOCIN	47	39-45	126	OSADA		HA-LA
125.	GRĘBOCIN	48	39-45	127	ŚLAD OS.		PRADZIEJE

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

126.	GRĘBOCIN	49	39-45	128	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					ŚLAD OS.		HA-LA
127.	GRĘBOCIN	50	39-45	129	ŚLAD OS.		WŚ
128.	GRĘBOCIN	51	39-45	130	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					ŚLAD OS.		PRADZIEJE
129.	GRĘBOCIN	45	38-44	204	PTK OSADNICZY	ŁUŻ.	HA
130.	GRĘBOCIN	46	38-44	205	PTK OSADNICZY	ŁUŻ.	HA-LA
					PTK OSADNICZY	ŁUŻ.	OR
131.	GRĘBOCIN	47	38-44	206	PTK OSADNICZY	ŁUŻ.	EK
					PTK OSADNICZY		HA-LA
132.	GRĘBOCIN	48	38-44	207	PTK OSADNICZY		PRADZIEJE
133.	JEDWABNO	2	39-45	18	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
134.	JEDWABNO	3	39-45	20	ŚLAD OS.		WEB
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
135.	JEDWABNO	4	39-45	21	OSADA	KPL	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
136.	JEDWABNO	5	39-45	22	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		PŚ
137.	JEDWABNO	6	39-45	26	ŚLAD OS.		HA-LA
138.	JEDWABNO	7	39-45	27	OSADA		WŚ
139.	JEDWABNO	8	39-45	62	ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
140.	JEDWABNO	9	39-45	63	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		PŚ
141.	JEDWABNO	10	39-45	53	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP. BRAZU-HA
142.	JEDWABNO	11	39-45	56	ŚLAD OS.		NEOLIT
143.	KOPANINO	2	41-45	2	OSADA		SCHN-WEB
					OSADA		PŚ-CZASY NOW.
144.	KOPANINO	3	41-45	9	ŚLAD OS.		HA-LA
145.	KOPANINO	4	41-45	11	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP. BRAZU
					ŚLAD OS.		CZASY NOW.
146.	KOPANINO	5	41-45	12	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP. BRAZU-HA
					ŚLAD OS.		PRADZIEJE
					OSADA		CZASY NOW.
147.	KOPANINO	8	40-45	76	ŚLAD OS.		HA-LA

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

148.	KOPANINO	9	40-45	77	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP.KAMIENIA
					OSADA		EP. BRAŻU-HA
149.	KROBIA	1	39-45	80	OSADA		HA-LA
150.	KROBIA	2	39-45	81	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
151.	KROBIA	4	39-45	83	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP.KAMIENIA
					ŚLAD OS.		EP. BRAŻU-HA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
152.	KROBIA	5	39-45	84	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					ŚLAD OS.		HA-LA
					OSADA		PŚ
153.	KROBIA	6	39-45	85	OSADA		PŚ
154.	KROBIA	7	40-45	1	OSADA		PŚ
155.	KROBIA	10	39-35	67	OSADA	KL-KAK	NEOLIT
156.	KROBIA	11	39-45	68	ŚLAD OS.		EP. KAMIENIA
					ŚLAD OS.		HA-LA
					OSADA		PŚ
157.	KROBIA	12	39-45	69	ŚLAD OS.		WEB
158.	KROBIA	13	39-45	71	ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
159.	KROBIA	14	39-45	72	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
160.	KROBIA	15	39-45	73	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
161.	KROBIA	16	39-45	74	OSADA		PŚ
162.	KROBIA	17	39-45	75	ŚLAD OS.		HA-LA
163.	KROBIA	18	39-45	76	OSADA		PŚ
164.	KROBIA	19	39-45	77	ŚLAD OS.		NEOLIT
165.	LUBICZ DOLNY	1	39-45	16	OSADA	ŁUŻ.	EP. BRAŻU
					ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
166.	LUBICZ DOLNY	2	39-45	17	OSADA	ŁUŻ.	EP. BRAŻU-HA
					OSADA		PŚ
167.	LUBICZ DOLNY	4	40-45	40	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
168.	LUBICZ DOLNY	5	40-45	41	ŚLAD OS.		NEOLIT
					OSADA		PŚ
169.	LUBICZ DOLNY	6	40-45	42	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		WŚ

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

					OSADA		PŚ
170.	LUBICZ DOLNY	7	40-45	43	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
171.	LUBICZ DOLNY	8	40-45	44	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
172.	LUBICZ DOLNY	9	40-45	45	OSADA		PŚ
173.	LUBICZ DOLNY	10	40-45	46	ŚLAD OS.		WŚ
174.	LUBICZ DOLNY	11	40-45	47	ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
175.	LUBICZ DOLNY	12	40-45	48	KRZEMIENICA		MEZOLIT
176.	LUBICZ DOLNY	13	40-45	49	OBOZOWISKO		NEOLIT
177.	LUBICZ DOLNY	14	40-45	50	ŚLAD OS.	KAK	NEOLIT
					ŚLAD OS.		HA-LA
178.	LUBICZ DOLNY	15	40-45	51	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP. BRAŻU-HA
					ŚLAD OS.		PRADZIEJE
179.	LUBICZ DOLNY	16	40-45	52	ŚLAD OS.		NEOLIT
180.	LUBICZ DOLNY	17	39-45	66	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		PŚ
181.	LUBICZ DOLNY	18	40-45	64	KRZEMIENICA	KPL	MEZOLIT
					OSADA		NEOLIT
					ŚLAD OS.		SCHN-WEB
182.	LUBICZ DOLNY	19	40-45	65	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					ŚLAD OS.		PŚ
183.	LUBICZ DOLNY	20	40-45	66	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
184.	LUBICZ DOLNY	21	40-45	67	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
185.	LUBICZ DOLNY	22	40-45	68	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
186.	LUBICZ DOLNY	23	40-45	69	ŚLAD OS.		MEZOLIT
187.	LUBICZ DOLNY	24	40-45	70	ŚLAD OS.	KAK	NEOLIT
					ŚLAD OS.		PŚ
					ŚLAD OS.		CZASY NOW.
188.	LUBICZ DOLNY	25	40-45	71	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
189.	LUBICZ DOLNY	26	40-45	63	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
190.	LUBICZ GÓRNY	1	40-45	25	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP. BRAŻU-HA
					ŚLAD OS.		HA-LA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
191.	LUBICZ GÓRNY	2	40-45	26	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP. BRAŻU-HA
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
192.	LUBICZ GÓRNY	3	39-45	82	OSADA	ŁUŻ.	EP. BRAŻU
					OSADA		PŚ

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

193.	LUBICZ GÓRNY	4	40-45	23	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
194.	LUBICZ GÓRNY	5	40-45	24	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
195.	MIERZYNEK	1	39-45	88	ŚLAD OS.		HA-LA
196.	MIERZYNEK	2	39-45	92	ŚLAD OS.	KCW	NEOLIT
					OSADA		WŚ
197.	MIERZYNEK	3	39-45	96	ŚLAD OS.		WŚ
198.	MIERZYNEK	4	39-45	70	ŚLAD OS.		HA-LA
199.	MŁYNYEC I	1	39-45	23	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		WŚ
200.	MŁYNYEC I	2	39-45	24	OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
201.	MŁYNYEC I	3	39-45	25	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
202.	MŁYNYEC I	4	39-45	28	OBOZOWISKO	ŁUŻ.-POM.	EP.KAMIENIA
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
203.	MŁYNYEC I	5	39-45	29	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP.KAMIENIA
					OSADA		EP. BRAZU-HA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
204.	MŁYNYEC I	6	39-45	30	ŚLAD OS.		MEZOLIT
					ŚLAD OS.		NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
205.	MŁYNYEC I	7	39-45	31	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
206.	MŁYNYEC I	8	39-45	32	ŚLAD OS.	KAK	EP.KAMIENIA
					ŚLAD OS.		NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
					ŚLAD OS.		PS
207.	MŁYNYEC I	9	39-45	48	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
208.	MŁYNYEC I	10	39-45	55	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
209.	MŁYNYEC I	11	39-45	57	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

210.	MŁYNIEC I	12	39-45	58	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	EP.KAMIENIA
					CMENTARZYSKO		HA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
211.	MŁYNIEC I	13	39-45	59	OSADA		OWR
					OSADA		PŚ
212.	MŁYNIEC I	14	39-45	60	ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
213.	MŁYNIEC I	15	39-45	61	OSADA		WŚ
214.	MŁYNIEC I	16	39-45	64	ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
215.	MŁYNIEC I	17	39-45	65	OSADA		HA-LA
216.	MŁYNIEC I	18	38-45	27	OSADA		PŚ
217.	MŁYNIEC I	19	38-45	28	OSADA		PŚ
218.	MŁYNIEC I	20	38-45	29	ŚLAD OS.		WEB
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		WŚ
219.	MŁYNIEC II	1	39-45	79	ŚLAD OS.		PŚ
220.	MŁYNIEC II	2	39-45	86	ŚLAD OS.		WEB
					ŚLAD OS.		HA-LA
					OSADA		PŚ
221.	MŁYNIEC II	3	39-45	89	ŚLAD OS.		HA-LA
222.	MŁYNIEC II	4	39-45	90	OSADA		HA-LA
223.	MŁYNIEC II	5	39-45	91	ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
224.	MŁYNIEC II	6	39-45	93	ŚLAD OS.		WŚ
225.	MŁYNIEC II	7	39-45	94	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
226.	MŁYNIEC II	8	39-45	95	OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		WŚ
					OSADA		PŚ
227.	MŁYNIEC II	9	39-45	78	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
228.	MŁYNIEC II	10	39-46	24	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
229.	MŁYNIEC II	11	39-46	59	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
230.	MŁYNIEC II	12	39-46	7	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
231.	MŁYNIEC II	13	39-46	8	OSADA		PŚ
					ŚLAD OS.		PRADZIEJE
232.	MŁYNIEC II	14	39-45	9	ŚLAD OS.	KPL ŁUŻ.	NEOLIT
					ŚLAD OS.		EP. BRAZU-HA

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

					ŚLAD OS.	?	PŚ
					ŚLAD OS.		?
233.	MŁYNIEC II	15	39-45	10	OSADA	KL ŁUŻ.	NEOLIT
					ŚLAD OS.		EP. BRAŻU-HA
					ŚLAD OS.		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
234.	MŁYNIEC II	16	39-45	11	OSADA	ŁUŻ.	EP. BRAŻU-HA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
					ŚLAD OS.		?
235.	MŁYNIEC II	17	39-45	35	ŚLAD OS.		PS
236.	NOWA WIEŚ	1	40-45	27	OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		WŚ
					OSADA		PŚ
237.	NOWA WIEŚ	2	40-45	28	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					ŚLAD OS.		PŚ
238.	NOWA WIEŚ	3	40-45	29	ŚLAD OS.		PŚ
239.	NOWA WIEŚ	4	40-45	30	OSADA		PŚ
240.	NOWA WIEŚ	5	40-45	31	ŚLAD OS.		PŚ
241.	NOWA WIEŚ	6	40-45	32	ŚLAD OS.		PŚ
242.	NOWA WIEŚ	7	40-45	33	OSADA		PŚ
243.	NOWA WIEŚ	8	40-45	34	ŚLAD OS.	KAK	NEOLIT
244.	NOWA WIEŚ	9	40-45	35	OSADA		PŚ
245.	NOWA WIEŚ	10	40-45	36	OSADA		PŚ
246.	NOWA WIEŚ	11	40-45	37	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
					OSADA		PŚ
247.	NOWA WIEŚ	12	40-45	38	OSADA		PŚ
248.	NOWA WIEŚ	13	40-45	39	OSADA		PŚ
249.	NOWA WIEŚ	14	40-45	72	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
					OSADA		PŚ-CZASY NOW.
250.	NOWA WIEŚ	15	40-45	73	ŚLAD OS.	KPL KAK	NEOLIT
					ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
251.	NOWA WIEŚ	16	40-45	74	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
252.	NOWA WIEŚ	17	40-45	75	ŚLAD OS.		WEB
253.	ROGOWO	1	39-45	3	OSADA	ŁUŻ.	EP. BRAŻU-HA
					ŚLAD OS.		WŚ-PŚ
254.	ROGOWO	2	39-45	4	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		WŚ
255.	ROGOWO	3	39-45	5	OSADA		WŚ

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

					ŚLAD OS.		PS
256.	ROGOWO	4	39-45	6	ŚLAD OS.	KAK ŁUŻ.	NEOLIT
					OSADA		EP. BRAZU-HA
					ŚLAD OS.		WŚ
257.	ROGOWO	5	39-45	7	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
258.	ROGOWO	6	39-45	8	ŚLAD OS.	?	PŚ
					ŚLAD OS.		?
259.	ROGOWO	7	39-45	9	OSADA		PŚ
260.	ROGOWO	8	39-45	10	ŚLAD OS.		SCHN
261.	ROGOWO	9	39-45	13	ŚLAD OS.		PŚ
262.	ROGOWO	10	39-45	14	ŚLAD OS.		PŚ
263.	ROGOWO	11	38-45	19	ŚLAD OS.		NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
264.	ROGOWO	12	38-45	20	ŚLAD OS.	KPL POM.	NEOLIT
					CMENTARZYSKO		HA-LA
					OSADA		WŚ
265.	ROGOWO	13	38-45	21	OSADA		PŚ
266.	ROGOWO	14	38-45	22	ŚLAD OS.		NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
267.	ROGOWO	15	38-45	23	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		WŚ-PŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
268.	ROGOWO	16	38-45	71	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		PRADZIEJE
269.	ROGOWO	17	38-45	72	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					CMENTARZYSKO		OWR
270.	ROGOWO	18	38-45	73	ŚLAD OS.		NEOLIT
271.	ROGOWO	19	38-45	74	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		SCHN-WEB
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
272.	ROGOWO	20	38-45	75	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		OWR
					ŚLAD OS.		PŚ
273.	ROGOWO	21	38-45	76	ŚLAD OS.	KCW KPL	NEOLIT
					ŚLAD OS.		NEOLIT

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

					OBOZOWISKO		NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
					OSADA		PS
274.	ROGOWO	22	38-45	77	ŚLAD OS.	KCWR KCWK KPL	NEOLIT
					OSADA		NEOLIT
					OSADA		NEOLIT
					OSADA		NEOLIT
					OSADA		SCHN
					OSADA		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
275.	ROGOWO	23	38-45	107	OSADA	KPL ŁUŻ. ?	NEOLIT
					ŚLAD OS.		HA
					OSADA		OWR
					OSADA		?
276.	ROGOWO	25	38-44	200	PKT OSADNICZY	KPL	NEOLIT
					OSADA	ŁUŻ.	HA
					OSADA		OR
					PKT OSADNICZY		NOWOŻYTNOŚĆ
277.	ROGOWO	26	38-44	201	OSADA	ŁUŻ.	HA
278.	ROGOWO	27	38-44	202	PKT OSADNICZY		OR
					PKT OSADNICZY		PŚ
279.	ROGOWO	28	38-44	203	PKT OSADNICZY		PRADZIEJE
280.	ROGÓWKO	1	39-45	11	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
281.	ROGÓWKO	2	39-45	12	ŚLAD OS.		PŚ
282.	ROGÓWKO	3	39-45	15	ŚLAD OS.		PŚ
283.	ROGÓWKO	4	39-45	37	ŚLAD OS.		NEOLIT
284.	ROGÓWKO	5	39-45	38	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
285.	ROGÓWKO	6	39-45	39	OSADA		WŚ
					ŚLAD OS.		PŚ
286.	ROGÓWKO	7	39-45	40	ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		PŚ
287.	ROGÓWKO	8	39-45	41	ŚLAD OS.		NEOLIT
					ŚLAD OS.		?
288.	ROGÓWKO	9	39-45	42	OSADA	KPL KAK ŁUŻ.	NEOLIT
					ŚLAD OS.		NEOLIT
					OSADA		EP.BRĄZU
					OSADA		WŚ

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

					OSADA		PŚ
289.	ROGÓWKO	10	39-45	43	ŚLAD OS.		NEOLIT
290.	ROGÓWKO	11	39-45	45	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
291.	ROGÓWKO	12	39-45	46	ŚLAD OS.		HA-LA
292.	ROGÓWKO	13	39-45	52	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	NEOLIT
					OSADA		EP. BRAZU-HA
					OSADA		WŚ
					OSADA		PŚ
293.	ROGÓWKO	17	38-45	24	OSADA	KPL	NEOLIT
294.	ZŁOTORIA	2	40-44	102	ŚLAD OS.	PRZEWORSKA	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
295.	ZŁOTORIA	3	40-44	103	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					OSADA		SCHN-WEB
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
296.	ZŁOTORIA	4	40-44	105	ŚLAD OS.	KAK	NEOLIT
					OSADA		OWR
297.	ZŁOTORIA	5	40-44	104	ŚLAD OS.	KAK	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
298.	ZŁOTORIA	6	40-44	25	ŚLAD OS.		WŚ
299.	ZŁOTORIA	7	40-44	26	OSADA		WŚ
300.	ZŁOTORIA	8	40-44	27	OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
					OSADA		WŚ
301.	ZŁOTORIA	9	40-44	28	ŚLAD OS.		WEB
					OSADA		WŚ
302.	ZŁOTORIA	10	40-44	29	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
303.	ZŁOTORIA	11	40-44	30	ŚLAD OS.		HA-LA
					ŚLAD OS.		WŚ
304.	ZŁOTORIA	12	40-44	31	OSADA		HA-LA
305.	ZŁOTORIA	13	40-44	32	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
306.	ZŁOTORIA	14	40-44	33	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					ŚLAD OS.		PRADZIEJE
307.	ZŁOTORIA	15	40-44	34	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
308.	ZŁOTORIA	16	40-44	35	OSADA		HA-LA
309.	ZŁOTORIA	17	40-44	36	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

					ŚLAD OS.		PRADZIEJE
310.	ZŁOTORIA	18	40-44	37	OBOZOWISKO		MEZOLIT
					ŚLAD OS.		HA-LA
311.	ZŁOTORIA	19	40-44	38	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		HA-LA
312.	ZŁOTORIA	20	40-44	39	ŚLAD OS.	ŁUŻ.	WEB
					OSADA		EP. BRAŻU-HA
					OSADA		WŚ
313.	ZŁOTORIA	21	40-44	40	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
314.	ZŁOTORIA	22	40-44	41	ŚLAD OS.		NEOLIT
					OSADA		HA-LA
315.	ZŁOTORIA	23	40-44	42	ŚLAD OS.		EP.KAMIENIA
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
					OSADA		WŚ
316.	ZŁOTORIA	24	40-44	91	OSADA		WEB
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
					OSADA		WŚ
317.	ZŁOTORIA	25	40-44	92	OSADA		OWR
318.	ZŁOTORIA	26	40-44	93	OSADA		WEB
					OSADA		HA-LA
319.	ZŁOTORIA	27	40-44	94	OSADA		WEB
					OSADA		HA-LA
320.	ZŁOTORIA	28	40-44	95	OSADA		SCHN-WEB
					OSADA		HA-LA
					OSADA		WŚ
321.	ZŁOTORIA	29	40-44	96	ŚLAD OS.		OWR
322.	ZŁOTORIA	30	40-44	97	OSADA		SCHN-WEB
323.	ZŁOTORIA	31	40-44	98	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
324.	ZŁOTORIA	32	40-44	99	ŚLAD OS.		HA-LA
325.	ZŁOTORIA	33	40-44	100	ŚLAD OS.		PRADZIEJE
326.	ZŁOTORIA	34	40-44	101	OSADA		WEB
					OSADA		HA-LA
327.	ZŁOTORIA	35	41-44	16	OSADA		HA-LA
328.	ZŁOTORIA	36	40-44	106	ŚLAD OS.		WEB
					OSADA		HA-LA
					CMENTARZYSKO		PRZEWORSKA
329.	ZŁOTORIA	37	40-44	107	ŚLAD OS.		WEB
					ŚLAD OS.		HA-LA
330.	ZŁOTORIA	38	40-44	108	OSADA		OWR
331.	ZŁOTORIA	39	40-44	109	ŚLAD OS.		NEOLIT

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

					OSADA		OWR
332.	ZŁOTORIA	40	40-44	110	OSADA		OWR
333.	ZŁOTORIA	41	41-45	10	ŚLAD OS.	KPL	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
					OSADA		OWR
					ŚLAD OS.		CZASY NOW.
					ŚLAD OS.	?	?
334.	ZŁOTORIA	42	40-45	78	OSADA	KPL	NEOLIT
					OSADA		HA-LA
335.	ZŁOTORIA	43	41-44	37	ŚLAD OS.		HA-LA
336.	ZŁOTORIA	44	41-44	13	OSADA		OWR
337.	ZŁOTORIA	45	41-45	1	OSADA	?	SCHN-WEB
					ŚLAD OS.		CZASY NOW.
					ŚLAD OS.		?

WYKAZ STOSOWANYCH SKRÓTÓW

EP. BRĄZU	epoka brązu
EP. BRĄZU-HA	epoka brązu - okres halsztacki
EP. KAMIENIA	epoka kamienia
HA	okres halsztacki
HA-LA	okres halsztacki i lateński
KAK	kultura amfor kulistych
KCW	kultura ceramiki wstęgowej
KCWK	kultura ceramiki wstęgowej klutej
KCWR	kultura ceramiki wstęgowej rytej
KL	kultura lendzielska
KPL	kultura pucharów lejkwatych
LA	okres lateński
ŁUŻ.	kultura łużycka
OWR	okres wpływów rzymskich
PŚ	późne średniowiecze
PŚ-CZASY NOW.	późne średniowiecze - czasy nowożytne
SCHN	schyłkowy neolit
ŚLAD OS.	śląd osadnictwa
WEB	wczesna epoka brązu
WŚ	wczesne średniowiecze

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

Dodatek 2. Wykaz dróg w gminie Lubicz – stan na 2009 r.

Nr drogi	Droga wg kategorii	Długość drogi [km]	Nawierzchnia	Szerokość	
				jezdni [m]	korony [m]
1.	2.	4.	5.	6.	7.
I. Autostrada					
(w ciągu drogi krajowej nr 10)					
A-1	Gdańsk – Łódź	9,20	bitumiczna	11,50	28,5
	Razem	9,20			
II. Drogi krajowe					
10	Szczecin – Toruń – Płońsk	4,87	bitumiczna	7,00	12,00
15	Trzebnica – Toruń – Ostróda	9,82	bitumiczna	7,00	11,0-12,0
80	Lubicz – Bydgoszcz	0,60	bitumiczna	7,00	12,00
	Razem	15,29			
III. Drogi wojewódzkie					
657	Lubicz Górny – Złotoria	7,7	bitumiczna	5,50	8,00
654	Toruń – Złotoria – Grabowiec – Silno	5,4	bitumiczna	5,00	8,00
552	Lubicz – Grębocin – Łysomice – Różankowo	5,9	bitumiczna	6,00	12,0-16,0
646	Brzeźno – Turzno	2,1	bitumiczna	5,00	8,00
572	Stacja kolejowa Lubicz – dr. krajowa nr 10	0,4	bitumiczna		
	Razem	21,5			
IV. Drogi powiatowe					
2009	Lubicz Górny – Młyniec Drugi – Brzeźno	9,60	bitumiczna	5,00	8,00
2010	Lubicz Dolny – Rogówko – Rogowo – Turzno	9,00	bitumiczna	5,00	8,00
2030	Gronowo – Gronówko – Turzno	3,00	bitumiczna	3,0-5,0	6,0-7,0
2035	Toruń – Jedwabno – Młyniec Pierwszy	5,90	bitumiczna / tłuczniowa	3,0-5,0	6,0-8,0
2036	Krobia – Mierzynek – Młyniec Drugi	4,90	bitumiczna	5,00	8,00
	Razem	33,60			
V. Drogi gminne					
Grębocin					
100701C	ul. Kolejowa	1,15	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100702C	ul. Kasztanowa	1,20	gruntowo/ żwirowa	4,00	8,00
100703C	ul. Okrężna	1,85	asfalt/ płyty betonowe/ żużel	4,00	8,00
100704C	ul. Owocowa	1,45	asfalt/ sprysk emulsją	3,00	8,00
100705C	ul. Karwowskiego	0,10	asfalt – bitumiczna/ żwirowa	5,00	10,00
100706C	ul. Spółdzielcza	1,43	asfalt/ żwir	3,00	8,00
100707C	ul. Toruńska	1,00	asfalt/ żwir, gruntowa	3,0-4,0	8,00
100708C	ul. Poprzeczna	0,45	asfaltowa - bitumiczna	5,00	10,00

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

100709C	ul. Boczna	0,10	gruntowa/ żwirowa	3,00	7,00
100710C	ul. Krótka	0,10	żużel	3,00	7,00
100711C	ul. Szkolna	0,85	asfalt/ destrukta asfaltowy	5,00	10,00
100712C	ul. Przydatki	1,00	destrukta asfaltowy	4,00	8,00
100713C	ul. Rogowska (Grębocin – Rogowo)	1,80	łuczniowa		
100714C	ul. Nad Strugą	0,80	sprysk/ żwirowo / łuczniowa		
100715C	ul. Wiatraczna	0,42	żwirowo / łuczniowa		
100716C	ul. Piękna	0,25	żwirowo / łuczniowa		
100717C	ul. Lampkowskiego	0,30	gruntowo/ żwirowa		
100718C	ul. Łąkowa	0,28	gruntowo/ żwirowa		
100719C	ul. Parkowa	0,20	gruntowo/ żwirowa		
100720C	ul. Słoneczna	0,32	żwirowo / łuczniowa		
100721C	ul. Księżycowa	0,14	żwirowo / łuczniowa		
100722C	ul. Morełowa	0,12	żwirowo / łuczniowa		
100723C	ul. Poranna	0,24	żwirowo / łuczniowa		
100724C	ul. Ks. Pronobisa	0,215	asfaltowa - bitumiczna		
100725C	ul. Nowa	0,10	gruntowa/ żwirowa		
100726C	ul. Ogrodowa	0,15	gruntowa/ żwirowa		
100727C	ul. Mostowa	0,67	asfalt/ gruntowo- żwirowa		
100728C	ul. Wiosenna	0,135	destrukta asfaltowy		
100729C	ul. Letnia	0,135	destrukta asfaltowy		
100730C	ul. Osiedlowa	0,44	żwirowo / łuczniowa		
100731C	ul. Kolonia Papowska (Grębocin – Rogowo)	1,10	gruntowa/ żwirowa		
100870C	Rogówko – Grębocin (Przydatki)	2,47	gruntowa/ żwirowa		
100871C	Grębocin – Jedwabno (Przydatki)	1,90 (a), 1,35 (b)	gruntowo/ żwirowa		
100872C	ul. Jesienna	0,16			
100880C	ul. Widokowa	0,18			
	Rogowo				
100732C	Rogowo – do drogi krajowej nr 15	2,15	łuczniowo/ gruntowo/ żwirowa		
100733C	Rogowo – do drogi powiatowej nr 2010	1,65	łuczniowo/ gruntowo/ żwirowa		
100734C	Rogowo – Lipniczki	0,87	żwirowo/ łuczniowa		
	Brzeźno				
100735C	Brzeźno – do drogi wojewódzkiej nr 646	2,50	gruntowo/ żwirowa		
100736C	Brzeźno – do drogi wojewódzkiej nr 646	0,90	gruntowo/ żwirowa		
100737C	Brzeźno – do drogi wojewódzkiej nr 646	1,00	gruntowo/ żwirowa		
	Gronowo				
100738C	Gronowo – Las Gronowski	1,25	gruntowo/ żwirowa		
100739C	Gronowo – Brzezinko	2,25	żużlowo/ gruntowo/ żwirowa		
100741C	Gronowo Kolonia – Młyniec Pierwszy	0,65	asfalt/ bitumiczna		
100742C	Gronowo – Stara Droga	4,60	asfaltowo/ żwirowa		
100743C	Gronowo Kolonia – Brzezinko	1,40	gruntowo/ żużłowa		

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

100746C	Gronowo - Brzezinko	1,45	gruntowo/ żwirowa		
100747C	Gronowo – szkoła podstawowa	0,42	żwirowo/ tłuczniowa		
100894C	Gronowo – od drogi powiatowej nr 2030 do drogi krajowej 15	1,1			
	Brzezinko				
100744C	Brzezinko - wieś	0,89	gruntowo/ żużłowa		
100745C	Brzezinko – od stacji paliw do drogi krajowej	1,75	gruntowo/ żwirowa		
	Młyniec Pierwszy				
100740C	ul. Gronowska	2,25	asfalt – 200m żużłowa/ gruntowa		
100748C	ul. Bierzgalska	1,55	gruntowo/ żwirowa		
100749C	ul. Rogowska	3,5	destrukt/ grunt/owo żwirowa		
100752C	ul. Golubska	1,55	asfalt - tłuczeń		
100753C	ul. Polna	0,30	gruntowo/ żużłowa		
	Rogówko				
100750C	Rogówko - wieś	0,30	gruntowo/ żwirowa		
100751C	Rogówko - wieś	0,57	gruntowo/ żwirowa		
100896C	ul. Osiedlowa	0,53	gruntowo/ żwirowa		
100897C	Rogówko – od drogi powiatowej do drogi krajowej				
	Młyniec Drugi				
100754C	Młyniec Drugi – Józefowo – ul. Dolina Drwęcy	3,20	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100755C	Młyniec Drugi – Lelitowo – ul. Żwirowa	2,60	gruntowo/ żwirowa	4,00	8,00
100756C	Młyniec Drugi – wieś – ul. Kasztanowa	0,30	gruntowo/ żwirowa		
100757C	Młyniec Drugi – do kościoła – ul. Akacyjowa	0,15	sprysk		
100760C	Młyniec Drugi – między drogami powiatowymi	1,50	gruntowo/ żwirowa		
	Mierzynek				
100758C	Mierzynek – Lelitowo	2,60	destrukt asfalt		
100759C	Mierzynek – Kolankowo	1,60	gruntowo/ żużłowa		
100761C	Mierzynek – od drogi krajowej do powiatowej	2,10	destrukt asfalt		
100762C	ul. Farmerska	1,45	żwirowa		
	Krobia				
100763C	ul. Wiejska	0,84	tłuczniowo / żwirowa		
100764C	ul. Osiedlowa	1,10	sprysk		
100765C	ul. Długa	0,82	żwirowa		
100766C	ul. Spokojna	0,30	gruntowo/ żwirowa		
100767C	ul. Poprzeczna	0,48	gruntowo/ żwirowa		
100768C	ul. Krótka	0,17	gruntowo/ żwirowa		
100769C	ul. Łąkowa	0,14	gruntowo/ żwirowa		
100770C	ul. Stroma	0,19	plyty betonowe		
100771C	ul. H. Orszta	0,55	tłuczniowo/ żwirowa		
100772C	ul. Piękna	0,15	żwirowa		

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

100773C	ul. Cicha	0,19	żwirowa		
100774C	ul. Zacisze	0,10	gruntowo/ żwirowa		
100883C	ul. Graniczna	0,68	gruntowa		
100884C	ul. Sportowa i ul. Pod Dębami	0,54	gruntowa		
100885C	ul. Olimpijska i ul. Okrągła	0,50	gruntowa		
100886C	ul. Olszynowa i ul. Jaśminowa	1,20	gruntowa		
100887C	ul. Oliwkowa i ul. Orzechowa	0,46	gruntowa		
100888C	ul. Cytrynowa i ul. Miła	0,20			
100889C	ul. Miła	0,10	gruntowa		
100890C	ul. Leśna, ul. Sosnowa, ul. Słoneczna	0,31			
100898C	ul. Familijna	0,15			
100899C	ul. Radosna	0,14			
	Lubicz Dolny				
100775C	ul. Wilczy Młyn	1,50	gruntowo/ żwirowo/ żużlowa	3,00	8,00
100776C	ul. Kasztanowa	0,30	tłuczniowo/ żwirowa	5,00	8,00
100777C	ul. Klonowa	0,23	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100778C	ul. Jesionowa	0,19	gruntowo/ żwirowa	3,00	7,00
100779C	ul. Leśna	0,28	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100780C	ul. Lipowa	0,30	sprysk	3,00	9,00
100781C	ul. Sosnowa	0,35	sprysk	3,00	7,00
100782C	ul. Brzozowa	0,15	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100783C	ul. Akacjowa	0,10	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100784C	ul. Topolowa	0,17	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100785C	ul. Tulipanowa	0,36	asfalt - bitumiczna	4,00	8,00
100786C	ul. Liliowa	0,10	tłuczniowo/ żwirowa	4,00	8,00
100787C	ul. Różana	0,22	tłuczniowo/ żwirowa	4,00	8,00
100788C	ul. Toruńska	0,93	asfalt - bitumiczna	5,00	9,00
100789C	ul. Grębocka	0,18	asfalt - bitumiczna	5,00	10,00
100790C	ul. Ogrodowa	0,50	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100791C	ul. Narcyzowa	0,17			
100792C	ul. Szkolna	0,23	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100793C	ul. Młyńska	0,20	asfalt - bitumiczna	5,00	10,00
100794C	ul. Ciemna	0,10	żużel	3,00	6,00
100795C	ul. Dworcowa	1,70	asfalt - bitumiczna	5,00	10,00
100796C	ul. Małgorzатовo	2,00	kostka betonowa/ żużel	4,00	10,00
100797C	ul. Lampusz	3,25	asfalt - grunt - żwir		
100798C	ul. Mostowa	0,37	gruntowo/ żwirowa	4,00	8,00
100799C	ul. Cicha	0,15	gruntowo/ żwirowa		
100800C	ul. Spokojna	0,15	gruntowo/ żwirowa		
100801C	ul. Ceramiczna	0,15	gruntowo/ żwirowa		
100802C	ul. Rekreacyjna	0,10	gruntowo/ żwirowa		
100803C	ul. Źródłana	0,25	gruntowo/ żwirowa		
100804C	ul. Motocyklowa	0,12	gruntowo/ żwirowa		
100805C	ul. Konwaliowa	0,15	kostka brukowa/ gruntowo/ żwirowa		
100806C	ul. Magnoliowa	0,40	gruntowo/ żwirowa		
100891C	ul. Szmaragdowa	0,30			
100892C	ul. Kortowa	0,15			

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

Lubicz Górny					
100807C	ul. Boczna	0,32	plyty betonowe	4,00	10,00
100808C	ul. Zdrojowa	0,12	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100809C	ul. Lipnowska	0,48	asfalt - bitumiczna	5,00	8,00
100810C	ul. Widokowa	0,17	gruntowo/ żwirowa	4,00	8,00
100811C	ul. Polna	0,35	asfalt - bitumiczna	5,00	10,00
100812C	ul. Parkowa	0,20	gruntowo/ żwirowa	4,00	8,00
100813C	ul. Słoneczna	0,20	asfalt	4,00	8,00
100814C	ul. Kamienna	0,23	asfalt	4,00	8,00
100815C	ul. Sportowa	0,23	asfalt	4,00	8,00
100816C	ul. Bankowa	0,70	asfalt - bitumiczna	3,00	8,00
100817C	ul. Przy Skarpie	0,20	gruntowo/ żwirowa	3,00	8,00
100818C	ul. Nad Drwęcą	0,30	plyty betonowe		
100819C	ul. Piaskowa	1,14	żwirowo-asfalt		
100820C	ul. Przy Lesie	0,14	gruntowo/ żwirowa		
100821C	ul. Rzemieśnicza	0,59	sprysk, tłuczniowo/ żwirowa		
100822C	ul. Trzaskalskiego	0,48	gruntowa		
100823C	ul. Bażantowa	0,24	gruntowo/ żwirowa		
100824C	ul. Gajowa	0,23			
100825C	ul. Nad Strugą	0,27			
100826C	ul. Komunalna	0,25			
100827C	ul. Nowowiejska	0,25			
100893C	ul. St. Niteckiego	0,16			
Nowa Wieś					
100828C	Nowa Wieś – droga do wysypiska	0,65	żużłowa	3,00	6,00
100829C	Nowa Wieś – droga do oczyszczalni	0,75	plyty betonowe		
100895C	ul. Myśliwska	0,20	gruntowa		
100900C	ul. Orla	0,44	gruntowa		
Złotoria					
100830C	ul. Warszawska	0,12	asfalt - bitumiczna		
100831C	ul. Szkolna	0,25	gruntowa/ żwirowa/ tłuczeń	4,00	7,00
100832C	ul. Ciechocińska	0,35	gruntowa/ żwirowa/ tłuczeń	4,00	8,00
100833C	ul. 8 Marca	0,65	asfalt - bitumiczna	4,00	8,00
100834C	ul. Piaskowa	0,40	gruntowa/ żwirowa/ tłuczeń	4,00	8,00
100835C	ul. Nowa	0,40	sprysk	4,00	8,00
100836C	ul. Sosnowa	0,34	tłuczeń / żwir		
100837C	ul. Piastów	0,38	tłuczeń / żwir		
100838C	ul. Jagiellonów	0,35	tłuczeń / żwir		
100839C	ul. K. Wielkiego	0,57	tłuczeń / żwir		
100840C	ul. K. Jadwigi	0,25	tłuczeń / żwir		
100841C	ul. Łokietka	0,20	tłuczeń / żwir		
100842C	ul. Liliowa	0,65	tłuczeń / żwir		
100843C	ul. Konwaliowa	0,32	tłuczeń / żwir		
100844C	ul. Storczykowa	0,35	tłuczeń / żwir		
100845C	ul. Różana	0,40	gruntowa		
100846C	ul. Brzozowa	0,20	asfalt		
100847C	ul. Akacjowa	0,65	asfalt		

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lubicz

100848C	ul. Dębowa	0,17	gruntowa		
100849C	ul. Grabowa	0,17	gruntowa		
100850C	ul. Świerkowa	0,17	gruntowa		
100851C	ul. Sportowa	0,26	gruntowa/ żwirowa/ żużłowa		
100852C	ul. Relaksowa	0,22	gruntowa/ żwirowa/ żużłowa		
100853C	ul. Wiśniowa	0,50	gruntowa/ żwirowa/ żużłowa		
100854C	ul. Poczтова	0,10	gruntowo/ żwirowa		
100855C	ul. Flisacka	0,10	gruntowo/ żwirowa		
100856C	ul. Wodniacka	0,10	gruntowo/ żwirowa		
100857C	ul. Nieszawska	0,10	gruntowo/ żwirowa		
100858C	ul. Sokola	0,25	gruntowo/ żwirowa		
100859C	Złotoria (ul. Lipowa, ul. Bukowa) – Kopanino (ul. Aleja Dębów)	3,950	asfalt/ bitumiczna/ żwirowa		
100862C	Złotoria (ul. Lipowa) – Kopanino (ul. Przy Lesie)	3,250	gruntowo/ żwirowa		
100863C	Złotoria – Grabowiec (ul. Leśna)	3,25	gruntowa/ żwirowa/ żużłowa		
	Kopanino				
100860C	ul. Brzozowa	0,800	gruntowo/ żwirowa		
100861C	ul. Wierzbowa	0,200	gruntowo/ żwirowa		
100881C	ul. Morwowa	1,480			
100882C	ul. Wiklinowa	0,695			
	Grabowiec				
100864C	ul. Świerkowa	0,35	gruntowa		
100865C	ul. Dębowa	0,18	gruntowa		
100866C	ul. Wiśniowa	0,15	trylinka betonowa		
100867C	ul. Malinowa	0,15	trylinka betonowa		
100868C	ul. Radosna	0,20	gruntowo/ żwirowa		
100869C	ul. Słoneczna	1,10	asfalt – płyty betonowe		
100873C	ul. Nostalgiczna	1,70			
100874C	ul. Zacisze	0,25			
100875C	ul. Bajkowa	0,29			
100876C	ul. Kubusia Puchatka	0,17			
100877C	ul. Tygryska	0,078			
100878C	ul. Poziomkowa	0,088			
100879C	ul. Obi – Wana Kenobiego	0,25			
	razem	97,65			
Ogółem Gmina Lubicz		177 km			